V. İ. Lenin

"SOL" KOMÜNİZM
BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI

SOL
YAYINLARI

İKİNCİ BASKI

"SOL" KOMÜNİZM[1]

BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI

V. İ. LENİN

ÇEVİREN
MUZAFFER KABAGİL

V. İ. Lenin'in La Maladie Infantile du Communisme: "Le Gauchisme" (Editions Sociales, Paris, 1947, [= "Left-Wing" Communism, An Infantile Disorder, International Publishers, New York, 1942]) adlı eserini Fransızcasından Muzaffer Kabagil dilimize çevirmiş ve kitap, "Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı adı ile, Sol Yayınları tarafından, Aralık 1974 (Birinci Baskı: Mart 1970) tarihinde, Ankara'da, Baylan Matbaası'nda dizdirilip bastırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

7 Rus devriminin uluslararası kapsamından hangi anlamda söz edilebilir?

11 Bolşevik başarısının temel koşullarından biri

15 Bolşevizm tarihinin bellibaşlı aşamaları

22 İşçi hareketi içinde hangi düşmanlara karşı mücadelede bolşevizm gelişmiş, güçlenmiş ve savaşçı niteliğe varmıştır?

32 Almanya'da "sol" komünizm. Liderler, parti, sınıf, yığınlar

42 Devrimciler gerici sendikalara girip mücadele etmeli midirler?

54 Burjuva parlamentolara katılmak gerekir mi?

67 Hiç uzlaşma olmayacak mı?

81 İngiltere'de "sol" komünizm

98 Bazı sonuçlar

117 EKLER

117 I. Alman komünistlerinin bölünmesi

119 II. Almanya'da komünistler ve bağımsızlar

122 III. İtalya'da Turati ve şürekâsı

124 IV. Doğru önkoşullardan hareket ederek varılan yanlış sonuçlar

129 V

130 Wijnkoop'un mektubu

131 AÇIKLAYICI NOTLAR

VİLADİMİR İLİÇ ULYANOV LENİN

1870'de Sibirya'nın Simbirsk kasabasında doğdu. Orta halli bir aydın ailesinin çocuğuydu. Babası lise öğretmenliği ve eğitim müfettişliği yapmıştır. Ağabeyi Aleksandr İliç Ulyanov, ihtilâlci eyleminden ötürü, 1878 yılında çarlık hükümeti tarafından idam ettirildi. Bu olay Ulyanov ailesini derin kederlere boğdu ve çocuk yaşındaki Viladimir üzerinde derin izler bıraktı. Viladimir daha lise öğrencisi iken devrimci eyleme katıldı ve daha sonraları "Lenin" takma adıyla bu eylemini sürdürdü. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin kurucularındandır. 1902'den sonra bu parti içinde beliren iki fraksiyondan, sağcı oportünist menşevik fraksiyonuna karşı, devrimci bolşevik fraksiyonunun lideri oldu. 1900'den 1917'ye kadar Paris, Viyana ve Zürih'te sürgünde kaldı ve Rusya içindeki işçi hareketini bu Batı başkentlerinden yönetti. Şubat 1917 burjuva demokratik devrlminin Rusya'da patlak vermesinden sonra, aynı yılın nisan ayında Petersburg'a döndü. Bolşevik Partisinin başında, 1917 Ekim Sosyalist İhtilâlini başarıya ulaştırdı ve ilk sosyalist ülke olan SSCB'nin kurucusu oldu. 1924'te öldü.

V. İ. Lenin'in bütün eserleri 45 ciltte toplanmıştır. Başlıbaşına birer kitap halinde yayınlanan eserleri yanında, yazılarından konulara göre düzenlenen çeşitli eserleri yayınlanmıştır. Bunlardan başlıcaları şunlardır: **Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Ne Yapmalı?, Bir Adım İleri İki Adım Geri, İki Taktik, Materyalizm ve Ampriokritisizm, Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, Devlet ve Devrim, Ulusların Kader erini Tayin Hakkı, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, "Sol Komünizm — Bir Çocukluk Hastalığı, Sosyalizm ve Savaş, Toprak Sorunları** vb...

"Sol" Komünizm — Bir Çocukluk Hastalığı, Üçüncü Enternasyonalin ilk kongresine hazırlık döneminde, bazı ülkelerdeki komünist partilerinde görülen ve İkinci Enternasyonalin sağ-oportünizmine karşı tepki niteliği taşıyan "sol" komünist eğilimlerini etkisiz hale getirmek ve Üçüncü Enternasyonalin çatısı altında toplanacak olan partilerin, marksist-leninist çizgide birleşmelerini sağlamak için yazılmıştır. İlkönce, 1920 yılında, Sovyet Rusya'da Rusça, İngilizce ve Fransızca olarak basılmıştır. Eserin yayımının kırkıncı yılında (1970'de), kapitalist ülkelerde 16'sı İngilizce olmak üzere, 22 dilde 106 basımı yapılmış bulunuyordu.

BİR

RUS DEVRİMİNİN ULUSLARARASI KAPSAMINDAN HANGİ ANLAMDA SÖZ EDİLEBİLİR?

RUSYA'DA proletaryanın iktidarı ele geçirmesini izleyen ilk aylarda (25 Ekim [7 Kasım] 1917), bu geri ülke ile Batı Avrupa'nın ilerlemiş ülkeleri arasındaki çok büyük farklardan dolayı, Batı Avrupa ülkelerinde proleter devrimi, bizimkine pek az benzeyecek gibi görünüyordu. Bugün artık önemli bir uluslararası tecrübeye sahip bulunmaktayız; bu tecrübe, bize açıkça göstermektedir ki, bizim devrimimizin bazı temel çizgilerinin, bölgesel değil, özellikle ulusal değil, sadece Rusya'ya özgü değil, uluslararası nitelikte bir kapsamı vardır. Ve ben, burada, sözcüğün geniş anlamıyla uluslararası kapsamından söz etmiyorum: uluslararası kapsamı olan, devrimimizin sadece

bazı özellikleri değil, devrimimizin bütün temel özellikleri ve üstelik birçok ikincil özellikleridir; şu anlamda ki, bunlar, bütün ülkeleri etkilemektedir. Hayır. Sözcüğün en dar anlamında uluslararası kapsamla, bizde olup bitenlerin uluslararası değerini ya da uluslararası ölçüde kaçınılmaz tarihî tekrarlanışını kastederektir ki, bu kapsama, devrimimizin bazı temel özellikleri girebilir.

Besbelli ki, bu gerçeği abartmak, bunu devrimimizin belli temel çizgilerinden ötelere yaymak büyük yanılgı olur. Aynı şekilde, proletarya devriminin [başka bir ülkede] zaferinden sonra, bu devrim ilerlemiş bir tek ülkede gerçekleşse bile, pek muhtemeldir ki, durumda meydana gelecek anî bir değişiklik sonucunda Rusya, bu devrimden hemen sonra gene örnek bir ülke olmaktan çıkacak, ("sovyetik" ve sosyalist bakımlardan) geri bir ülke durumuna gelecektir.

Ama içinde yaşadığımız şu tarihî anda durum tamı tamına şöyledir: Rusya örneği, *bütün* ülkelere, kaçınılmaz yakın geleceklerinden —tamamen temel nitelikte— bir şeyler göstermektedir. Bütün ülkelerin ileri işçileri bunu çoktan anladılar; ama onlar, anlamaktan çok, devrimci sınıf sezileriyle bunu kavradılar. Sovyet iktidarının ve bolşevik teori ve taktik ilkelerinin (sözcüğün dar anlamıyla) uluslararası "kapsamı" işte buradan gelmektedir. Almanya'da Kautsky gibi, Avusturya'da Otto Bauer ve Friedrich Adler gibi II. Enternasyonalin "devrimci" önderlerinin anlamadıkları da işte budur; ve bu yüzdendir ki, onlar en kötü oportünizmin ve sosyal-ihanetin savunucusu gericiler durumuna düşmüşlerdir. Gerçekten, 1919'da, Viyana'da çıkan *Dünya Devrimi* (*Welt Revolution,* "Sozialistische Bücherei", Helt 11, İgnaz Brand) adlı imzasız broşür, bu görüşü, "dünya devrimi fikrinin savunması" gibi gösterilen işçi sınıfının çıkarlarına karşı bu muhakeme döngüsünü, ya da daha doğrusu bu fikir-

sizlik, laf ebeliği, korkaklık ve ihanet uçurumunu açık seçik ifade etmektedir.

Ama biz, bu broşür üzerinde bir daha durmayacağız. Şunu belirtmekle yetinelim: Kautsky'nin bir dönek değil de henüz bir marksist olduğu o çok gerilerde kalan zamanlarda, o, soruna tarihçi gözüyle bakabiliyor ve Rus proletaryasının devrimci ruhunun Batı Avrupa için örnek olabileceği bir durumun gerçekleşmesini ihtimal dahilinde görüyordu. Bu, 1902'deydi. Kautsky, devrimci *İskra*'da "İslavlar ve Devrim" başlıklı bir yazı yazmıştı. Bu yazıda şöyle diyordu:

"Bugün (1848'den farklı olarak) İslavların sadece devrimci halklar safına katıldıklarını değil, aynı zamanda, devrimci fikir ve eylemin ağırlık merkezinin gittikçe İslavlara doğru yer değiştirdiğini düşünebiliriz. Devrimin merkezi, Batıdan Doğuya doğru kaymaktadır. 19. yüzyılın ilk yarısında bu merkez, Fransa'da ve zaman zaman da İngiltere'de idi. 1848'de Almanya, devrimci uluslar safına katıldı. ... Yeni yüzyıl öyle olaylarla başladı ki, bunlar, devrim merkezinin yeniden bir yer değiştirmesiyle, Rusya'ya doğru yer değiştirmesiyle, karşı karşıya olduğumuzu bize düşündürmektedir. ... Batıdan bunca devrimci inisiyatif edinmiş olan Rusya, belki şimdi artık, bu Batı için bir devrimci enerji kaynağı olmak yolundadır. Alev alev yanan Rus devrim hareketi, belki de saflarımıza yayılmaya başlayan o küçük-burjuva uyuşukluğunu ve küçük politikacılığı defetmek için yararlanabileceğimiz en güçlü araç olacaktır; bu devrimci hareket, savaşa susamışlığımızı ve büyük ülkülerimize tutkulu bağlılığımızı yeniden alevlendirecektir. Rusya, Batı Avrupa için irticaın ve mutlakiyetin basit bir kalesi olmaktan çoktan çıkmıştır. Bugün, belki de bunun tam tersi doğrudur. Rusya için irticaın ve mutlakiyetin kalesi, artık Batı Avrupa olmaktadır. ... Eğer Rus devrimcileri, hem Çara kar-

şı, hem de onun müttefiki Avrupa sermayesine karşı aynı zamanda savaşmak zorunda kalmasalardı, Çarın hakkından gelirlerdi. Umalım ki, Rus devrimcileri, bu sefer her iki düşmanı da yenebilsinler ve yeni "Kutsal İttifak" daha öncekilerden çabuk yıkılsın; bugün Rusya'da girişilmiş olan mücadelenin sonucu ne olursa olsun, ne yazık ki, sebep olduğu haddinden fazla kurbanların kan ve acıları boşuna olmayacaktır. Bu kan ve acılar, bütün uygar dünyada toplumsal devrimin filizlerini besleyecek ve onların daha çabuk ve daha güzel çiçek açmalarını sağlayacaktır. 1848'de İslavlar, halkların baharının çiçeklerini öldüren dondurucu rüzgâr görevini yerine getirmişlerdi. Belki de şimdi irticaın buzlarını tuzbuz eden ve halklara yeni ve pırıl pırıl bir baharı getiren fırtına olmak onların kaderindedir."

(Karl Kautsky, "İslavlar ve Devrim", *İskra,* 10 Mart 1902, n° 18, Rus sosyal-demokratlarının devrimci gazetesi.)

Onsekiz yıl önce, Karl Kautsky, ne güzel de yazarmış!

IKI

BOLŞEVİK BAŞARISININ TEMEL KOŞULLARINDAN BİRİ

BUGÜN artık herkesin, partimizde sıkı disiplin olmadan, gerçekten demir disiplin olmadan, partimize işçi sınıfının tüm kitlesinin, yani işçi sınıfı içinde düşünen, namuslu, fedakâr, etkili, geri kalmış tabakaları ardında sürüklemeye yeteneği olan ne varsa onun desteği olmadan, bolşeviklerin ikibuçuk yıl değil, ikibuçuk ay bile iktidarda kalamayacaklarını görebildiği besbellidir.

Proletarya diktatörlüğü, yeni sınıfın kendisinden *daha güçlü* olan bir düşmana karşı, devrilmesiyle (bu devrilme tek bir ülkede olsa da) direnme gücü *on misline* çıkan burjuvaziye karşı, en kahramanca ve en amansız savaşıdır. Burjuvazi, gücünü, sadece uluslararası ser-

mayenin gücünden, burjuvazinin uluslararası bağlarının kuvvet ve sağlamlığından almaz; burjuvazi, gücünü, aynı zamanda *alışkanlıklardan, küçük üretimden* alır; çünkü, ne yazık ki, dünyamızda hâlâ pek, pek çok büyük miktarda küçük üretim kalmaktadır; oysa küçük üretim, durmadan, her gün, her saat, kendiliğinden gelme bir tarzda ve geniş ölçülerde kapitalizmi ve burjuvaziyi *doğurur*. Bütün bu nedenlerden ötürü, proletarya diktatörlüğü zorunludur; ve uzun bir savaşı, kıyasıya, amansız bir savaşı, kendine hâkimiyeti, disiplini, sağlamlığı, tek ve eğilmez bir iradeyi gerektiren bir ölüm kalım savaşını göze almadan, burjuvaziyi yenmek mümkün değildir.

Tekrar ediyorum, Rusya'da muzaffer proletarya iktidarının tecrübesi, düşünmeyi bilmeyenlere ya da henüz bu sorunu düşünmek fırsatını bulamayanlara açıkça göstermiştir ki, mutlak bir merkeziyetçilik ve proletaryanın en sıkı disiplini, burjuvaziyi yenilgiye uğratmak için temel koşullardan biridir.

Sık sık bu konuya dönülmektedir. Ama bunun ne anlama geldiği, hangi koşullar içinde bunun mümkün olduğu sorusu sorulmuyor. Sovyet iktidarına ve bolşeviklere yöneltilen övgülerle yetinmeyip, bolşeviklerin devrimci proletarya için mutlaka gerekli olan disiplini kurmalarını mümkün kılan *nedenleri, sık sık ve ciddî olarak tahlil* etmek gerekmez mi?

Bolşeviklik, siyasî fikir akımı olarak ve siyasî parti olarak, 1903'ten beri vardır. Ancak bolşevizmin tarihi, tüm varlığı süresince tarihi, en çetin koşullarda bile, proletaryanın zaferi için gerekli demir disiplini niçin kurabildiğini ve muhafaza edebildiğini yeterli olarak açıklayabilir.

Ve ilkönce şu sorunla karşı karşıyayız: proletaryanın devrimci partisinin disiplinini pekiştiren nedir? Bu disiplini denetleyen, ona destek olan nedir? İlkönce proleter öncüsünün bilinci, devrim yolunda fedakârlığı, kendine

hâkimiyeti, feragat duygusu, yiğitliğidir. İkincisi, en geniş anlamıyla emekçi yığınlarıyla ve ilkönce proletaryanın kitlesiyle, *ama proleter olmayan* emekçi yığınlarıyla da bağlar kurma yeteneği, onlara yaklaşma ve, eğer isterseniz, bir ölçüye kadar onların içinde erime yeteneğidir. Üçüncüsü, bu öncünün siyasî yönetiminin doğruluğudur; büyük yığınların, *kendi tecrübeleriyle* buna inanmış olmaları şartıyla, siyasî stratejisinin ve taktiğinin doğruluğudur. Eğer burjuvaziyi iktidardan düşürme ve toplumun biçimini değiştirme görevini yüklenen öncü sınıfın partisi olmaya yetenekli bir devrimci partide bütün bu koşullar birleşmemişse, bu partide, disiplin kurulamaz ve o disiplini yaratmak için gösterilen çabalar boş laflardan ve yapmacıklardan öteye varamaz; ama öte yandan bu koşullar hep birden fışkıramaz; bu koşullar uzun çalışmalarla, çetin tecrübelerle hazırlanır; hazırlanışı, ancak gerçekten yığınsal ve gerçekten devrimci bir hareketin pratiğiyle sıkı sıkıya bağlı olarak meydana gelen, dogma olmayan doğru bir devrimci teoriyle kolaylaştırılır.

Eğer bolşevizm, 1917'den 1920'ye kadar, inanılmayacak kadar zor koşullar içinde, en sıkı merkezileşmeyi ve demir disiplini hazırlayıp gerçekleştirebildiyse, bunun nedeni, sadece, Rusya'nın birçok tarihî özelliğinde yatmaktadır.

Bolşevizm, bir yandan, 1903'te, marksist teorinin sağlam temeli üzerine kurulmuş bulunmaktadır. Bu devrimci teorinin —bu biricik teorinin— doğruluğu, sadece tüm 19. yüzyılın evrensel tecrübesiyle değil, aynı zamanda ve özellikle Rusya'daki devrimci fikirde dalgalanmalarla, duraksamalarla, yanılgı ve başarısızlıklarla da tanıtlanmıştır. 1840'dan 1890'a kadar aşağı yukarı yarım yüzyıl boyunca Rusya'da vahşet ve gericilikte eşsiz Çarlık boyunduruğu altında tutulan öncü düşünce, Avrupa'nın ve Amerika'nın her "son buluşu"nu, şaşılacak bir gayret ve dikkatle izle-

yerek, doğru bir devrimci teori aradı durdu. Gerçekte, biricik teori olan marksizmin bedelini, Rusya, yarım yüzyıl süren görülmemiş acılar ve fedakârlıklarla, eşi görülmemiş devrimci kahramanlıklarla, araştırma ve incelemelerde, pratik deneylerde inanılmaz enerji ve feragatle, hayal kırıklıklarıyla ve yeniden denemeler ve Avrupa'nın tecrübesiyle kıyaslamalarla ödemiştir. Çarlığın neden olduğu sürgünler yüzünden, devrimci Rusya, 19. yüzyılın ikinci yarısında, uluslararası ilişkiler bakımından çok daha zengin, tüm dünyada devrimci biçim, teori ve hareketler konusunda herhangi bir ülkeden daha bilgili durumdaydı.

Öte yandan bu granit teorik temel üzerine kurulmuş olan bolşevizm, onbeş yıl (1903-1917), tecrübelerinin zenginliği bakımından dünyada eşi olmayan onbeş yıl, tarih pratiğinden geçmiştir. Hiç bir ülke, bu onbeş yıl içinde, devrimci tecrübe bakımından, legal ya da illegal, barışçı ya da fırtınalı, gizli ya da açık, çevresel ya da yığın hareketi niteliğinde, parlamenter ya da terörist nitelikte bu kadar yoğun bir devrimci tecrübeyi yaşamak şöyle dursun, yakınından bile geçmemiştir. Hiç bir başka ülke, bu kadar kısa bir zaman süresi içinde, çağdaş toplumun *bütün* sınıflarının mücadelesinde bu kadar zengin biçimlerin, nüansların, yöntemlerin yoğunlaşmasına tanık olmamıştır. Rusya'daki sınıflar arası savaş, ülkenin geriliği ve çarlık boyunduruğu yüzünden hızla olgunlaşıyor ve Amerika'nın, Avrupa'nın siyasî tecrübesinin "en son buluş"larını tutkuyla benimsiyordu.

ÜÇ

BOLŞEVİZM TARİHİNİN BELLİBAŞLI AŞAMALARI

DEVRİMİN hazırlanış yılları (1903-1905). Her yanda büyük fırtınanın yaklaşışı hissediliyor. Toplumun bütün sınıflarında kaynaşma ve hazırlık. Yurt dışında siyasî muhaceret basını, devrimin bütün temel sorunlarını teorik olarak koyuyor. Üç temel sınıfın, başlıca üç siyasî akımın temsilcileri, liberal-burjuva akım, küçük-burjuva demokrat akım (ki, bunlar "sosyal-demokrat" ya da "devrimci-sosyalist" flaması altında gizlenmektedir), ve devrimci proleter akım, —programların ve taktiklerin karşılaştığı amansız bir mücadelede— ilerdeki açık sınıf mücadelesini bekliyorlar ve ona hazırlanıyorlar. 1905-1907 ve 1917-1920 yıllarında, yığınların, uğrunda elde silâh savaştıkları *bütün*

sorunları o dönemin basınında rüşeym halinde bulabiliriz (ve bulmalıyız da). Bu üç başlıca eğilim arasında, elbette ki, geçici ve melez bir sürü ara şekillenmeler de var. Daha açık ve tam olarak ifade edersek: gerçekte sınıf eğilimleri olan ideolojik ve siyasî eğilimler, basın organlarının, partilerin, hiziplerin, grupların mücadelesinde billûrlaşmaktadır; sınıflar, önlerindeki savaşlar için muhtaç oldukları ideolojik ve siyasî silâhı örste döverek yaratmaktadırlar.

Devrim yılları (1905-1907). Bütün sınıflar kendi kimlikleriyle ortaya çıkıyorlar. Bütün program ve taktik kavramları, yığınların eylemiyle deneyden geçiriliyor. Grev mücadelesi, dünyada görülmedik bir genişliğe ve keskinliğe ulaşıyor. İktisadî grevin siyasî greve dönüşmesi ve siyasî grevin çarlığa karşı ayaklanma halini alması Yönetici proletarya ile duraksamalı, istikrarsız yönetilen köylülük arasındaki ilişkilerin pratikte deneyden geçirilmesi. Mücadelenin kendiliğinden gelişmesi sırasında sovyet örgüt biçiminin doğuşu. Sovyetlerin rolü üzerinde o dönemdeki tartışmalar, 1917-1920 yıllarının büyük mücadelesini müjdeliyor. Parlamenter mücadele biçimi ile parlamentodışı mücadele biçiminin, parlamentonun boykotu taktiği ile parlamentoya katılma taktiğinin, legal ve illegal mücadele biçimlerinin birbirini izlemesi ve aynı zamanda bu biçimler arasında bulunan bağların ve ilişkilerin birbirini izlemesi, bütün bunlar, şaşırtıcı zengin bir içerikle ortaya çıkmaktadır. Bu dönemin her bir ayı, —yığınlar ve önderler için, sınıflar ve partiler için— siyasî bilimin ilkelerinin öğretimi bakımından "barışçı", "meşrutî" gelişme koşulları altında geçen bir yıla bedeldir. Eğer 1905'in "genel provası olmasaydı", 1917 Ekim İhtilâlinin zaferi mümkün olmazdı.

İrtica yılları (1907-1910). Çarlık yenmiştir. Bütün devrimci partiler ya da muhalefet partileri ezilmişlerdir. Si-

yaset yerine, yılgınlık, moral kırıklığı, bölünmeler, dağılma, davayı inkâr, ahlâksızlık, felsefî idealizme doğru artan bir eğilim; mistisizm, karşı-devrimci bir ruh halini izlemeye yaramaktadır. Ama aynı zamanda, devrimci partilere ve devrimci sınıfa, son derece yararlı bir tarih diyalektiği dersi veren, siyasî savaşı yılmadan yürütmeyi onlara anlatan ve öğreten de, bu büyük yenilginin kendisidir. İnsan gerçek dostlarını felâket anında tanır. Yenilgi yılları, iyi bir okuldur.

Galip gelen çarlık, Rusya'nın kapitalizm-öncesi ataerkil düzeninin kalıntılarını bir an önce yıkmak zorundadır. Rusya'nın burjuva gelişmesi gerçekten hızlı ilerlemeler kaydediyor. Sınıfların dışında ya da üstünde kalınabileceği hayali, kapitalizmden kaçınılabileceği hayali, tuzbuz olmuştur. Sınıf savaşı yepyeni bir biçimde ve daha açık seçik olarak gelip çatıyor.

Devrimci partiler, eğitimlerini tamamlamalıdırlar. Onlar taarruz etmeyi öğrenmişlerdir. Şimdi artık bu bilimin başka bir bilimle tamamlanmasının zorunlu olduğunu anlamak gerekiyor: en iyi nasıl ricat edilecektir? Hem taarruz, hem ricat bilimini öğrenmeden galebe çalmanın olanaksız olduğunu anlamak gerek — ve devrimci sınıf, kendi öz tecrübesiyle bunu anlamaya çalışıyor. Yenilgiye uğramış olan bütün devrimci partiler arasında, en düzenli biçimde ricat edebilen, "ordularına" en az zarar getirerek, yönetici çekirdeğinden en az kayıplarda bulunarak, derin ve tamiri mümkün olmayan bölünmelere uğramadan en az moral kırıklığı ile ve en geniş, en iyi düşünülmüş ve en enerjik çalışmaya yeniden atılabilecek biçimde ricat edebilen, bolşevikler oldu. Eğer bolşevikler bunu başardılarsa, bu, sadece ricat etmenin gereğini anlamayan, en gerici parlamentolarda bile legal olarak çalışmanın, en gerici sendikalarda, kooperatiflerde ve benzeri örgütlerde çalışmanın gereğini anlamayan devrim

gevezelerini, gözlerinin yaşına bakmadan zamanında suçlayıp saflarından atmış olmalarındandır.

Atılım yılları (1910-1914). Başlangıçta ilerleme inanılmayacak kadar yavaş oldu. Sonra, 1912'de, Lena[2] olaylarından sonra, giderek hız kazandı. Bolşevikler, görülmedik güçlüklere göğüs gererek, işçi sınıfı saflarında burjuvazinin ajanı oldukları, 1905'ten sonra bütün burjuvazi tarafından anlaşılmış olan ve bu yüzden de burjuvazi tarafından, bolşeviklere karşı, türlü yollarla desteklenen menşevikleri yenilgiye uğrattılar. Bununla birlikte, bolşevikler, yeraltı çalışmalarını "legal olanaklardan" açıkça yararlanma ile birleştiren doğru taktiği uygulamış olmasalardı, bu sonucu hiç bir zaman elde edemezlerdi. En gerici Dumalarda bile, bolşevikler, tüm işçi sınıfının temsilini sağlayabildiler.

Birinci Emperyalist Dünya Savaşı (1914-1917). "Parlamentonun" aşırı gerici niteliğine rağmen, legal parlemantarizm, devrimci proletaryanın partisine, bolşeviklere büyük faydalar sağlıyor. Bolşevik milletvekilleri, Sibirya'nın yolunu tutuyorlar. Bizdeki emigrasyon (muhaceret) basınında, sosyal-emperyalizmin, sosyal-şovenizmin, tutarsız ya da tutarlı enternasyonalizmin, barışçılığın (pasifizmin) ya da pasifist hayallerin devrimci açıdan reddinin bütün fikir nüansları, tam ifadesini bulmuştur. Rus sosyalizmindeki "hizipler" bolluğu ve bunların birbirlerine karşı giriştikleri amansız savaş karşısında küçümseyerek kaşçatan II. Enternayolizmin ahmak bilgeleri ve kocakarıları, savaş bütün ileri ülkelerde o kadar övülen "legaliteyi" ortadan kaldırdığı zaman, İsviçre ve diğer ülkelerdeki, Rus devrimcilerin yapabildikleri gibi özgür bir (illegal) görüş teatisini düzenleyerek, doğru görüşlere varmayı beceremişlerdir. İşte bu yüzdendir ki, kendilerini açığa vurmuş olan bütün ülkelerin sosyal-şovenleri ve "kautskicileri", proletaryanın en büyük hainle-

ri durumuna düşmüşlerdir. Ve eğer bolşevizm, 1917-1920'-de başarıya ulaşabildiyse, bu başarının başlıca nedenlerinden biri, daha 1914'ün sonundan başlayarak sosyal-şovenizmin ve "kautskiciliğin" alçaklığını, iğrençliğini ve ihanetini (Fransa'da *Longuetisme*[3], İngiltere'de Bağımsız İşçi Partisi'nin[4] ve fabianların[5] görüşleri ile İtalya'da Turati'nin tutumu vb. kautskizme uygundur) en sert bir dille suçlamış olması, yığınların da daha sonra, kendi tecrübeleriyle gittikçe bolşevik görüşlerinin doğruluğuna inanmış olmasıdır.

İkinci Rus Devrimi (1917 Şubatından Ekimine kadar). Çarlığın çürümüş ve bitkin hali (buna son derece çetin bir savaşın darbeleri ve acıları eklenince), büyük bir tahrip gücünün çarlığa karşı dikilmesini sağlamıştı. Birkaç gün içinde —savaş koşulları içinde—, Rusya, dünyanın herhangi bir ülkesinden daha özgür bir burjuva demokratik cumhuriyet oluverdi. En parlamenter cumhuriyetlerde olduğu gibi, muhalefet partileri ve devrimci partilerin önderleri, hükümeti kurma işine giriştiler; ve bu parlamentoların en gericisinde bile muhalefet partisi önderi unvanı, bu önderin sonra gelecek olan devrimdeki rolünü kolaylaştırıyordu.

Birkaç hafta içinde menşevikler ve "devrimci-sosyalistler", II. Enternasyonalin Avrupalı kahramanlarının, iktidar düzenbazlarının ve öteki oportünist it sürüsünün bütün yöntemlerini, tarzlarını, iddia ve ukalâlıklarını benimsemekte hayran kalınacak bir yetenek gösterdiler. Şimdi Scheidemann'lar ve Noske'ler hakkında, Kautksy'ler ve Hilferding'ler, Renner'ler ve Austerlitz'ler, Otto Bauer'ler ve Fritz Adler'ler, Turati'ler ve Longuet'ler hakkında, fabianlar ve İngiliz Bağımsız İşçi Partisi önderleri hakkında okuduğumuz her şey, bize, usandırıcı bir tekrarlama, bilinen eski bir türkünün tutturulması gibi gelmektedir (ve gerçekten de öyledir). Bütün bunları, biz, men-

şeviklerde görmüştük. Tarih, bize, kendi tarzında bir oyun oynadı: geri kalmış bir ülkenin oportünistlerine, birçok gelişmiş ülkenin oportünistlerinin oynayacağı rolü, önceden oynattı.

II. Enternasyonal kahramanlarının tümünün iflâslarını, sovyetlerin ve sovyet iktidarının rolünü ve kapsamını anlamadıklarından utanç içinde boğulmalarını, şu anda, II. Enternasyonalden çıkmış olan son derece önemli üç partinin (Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi,[6] Fransa'da *Longuetiste* Parti ve İngiltere'de Bağımsız İşçi Partisi) bu soruna kafalarını çarparak "parlak" bir biçimde şereflerini yitirmelerini, bütün bu partilerin 1848'de kendisine "sosyal-demokrat" adını takan küçük-burjuvazinin havası içinde küçük-burjuva demokrasisinin önyargılarına köle olmalarını, *bütün bunları,* biz daha önce menşeviklerin örneğinde görmüştük. Tarih, sovyetlerin, 1905'te Rusya'da doğmasını, sovyetlerin rolünü ve kapsamını anlayamadıkları için 1917 Şubat-Ekim döneminde menşevikler tarafından sovyetlerin yozlaştırılmasını, ve şimdi de, bütün ülkelerin proletaryasına büyük bir hızla yayılan sovyetler iktidarı fikrinin *bütün dünyada* doğmasını, buna karşılık, tıpkı bizim menşevikler gibi sovyetlerin rolünü ve kapsamını anlayamayan II. Enternasyonalin o muteber kahramanlarının *her yerde* iflâs bayrağını çekmelerini bize göstermekle iyi bir oyun oynamıştır. Tecrübe kanıtlamıştır ki, proleter devriminin bazı başta gelen temel sorunlarında, bütün ülkelerin, Rusya'nın geçtiği yoldan geçmeleri kaçınılmaz bir şeydir.

Bolşevikler, parlamenter mücadeleye ve gerçekte burjuva cumhuriyetine karşı ve menşeviklere karşı başarılı mücadelelerine büyük bir ihtiyatla başladılar; onlar, bu mücadeleyi, bugün Avrupa ve Amerika'da yaygın olan görüşün tam tersine, büyük bir dikkat ve özenle hazırlamışlardı. Bu dönemin başlangıcında, biz, hükümetin dev-

rilmesi çağrısında *bulunmadık;* sovyetlerin bileşim ve zihniyetinde önceden değişiklikler olmadıkça, hükümeti devirmenin olanaksız olduğunu açıkladık. Burjuva parlamentonun, kurucu meclisin boykotunu ilân etmedik ve resmen, daha 1917 Nisan Konferansımızda, parti adına, kuru meclisli bir burjuva cumhuriyetinin, kurucu meclissiz burjuva cumhuriyetinden daha iyi olduğunu söyledik; ama "işçi ve köylülerin" sovyet cumhuriyetinin her türlü parlamenter burjuva demokratik cumhuriyetten daha iyi olduğunu da ekledik. Eğer bu tedbirli, ayrıntılı, sabırlı hazırlığımız olmasaydı, 1917 Ekiminde, ne zaferi elde edebilir, ne de onu elde ettikten sonra muhafaza edebilirdik.

DÖRT

İŞÇİ HAREKETİ İÇİNDE HANGİ DÜŞMANLARA KARŞI MÜCADELEDE BOLŞEVİZM GELİŞMİŞ, GÜÇLENMİŞ VE SAVAŞÇI NİTELİĞE VARMIŞTIR?

HER şeyden önce ve özellikle 1914'te, sosyal-şovenizm biçimine bürünen ve kesin olarak proletaryaya karşı burjuvazinin saflarına geçen oportünizme karşı savaşarak. Oportünizm, doğal olarak, bolşevizmin, işçi hareketi içinde baş düşmanı oldu. Şu anda da uluslararası alanda gene baş düşmanıdır. Bolşevizm, en büyük dikkatini bu düşmana karşı mücadeleye toplamıştır ve hâlâ da toplamaktadır. Bugün bolşeviklerin eyleminin bu yönü, yurt dışında bile yeteri kadar bilinmektedir.

Bolşevizmin işçi sınıfı hareketi içindeki öteki düşmanı için, aynı şeyi söyleyemeyiz. Bolşevizmin, anarşizme benzer yanları bulunan ve ondan bir şeyler alan ve her

temel sorunda tutarlı bir proleter sınıf mücadelesinin koşullarından ve gereklerinden kaçan şu *küçük-burjuva ihtilâlciliğine* karşı uzun yıllar süren bir mücadelede şekillendiği ve güçlendiği, yurt dışında henüz yeteri kadar bilinmemektedir. Marksistler için teorik olarak tanıtlanmış ve Avrupa'nın bütün devrimlerinin ve bütün devrimci hareketlerinin tecrübesiyle tam olarak doğrulanmış bir gerçek varsa, o da (birçok Avrupa ülkelerinde temsil edilen ve önemli bir yığın teşkil eden) kapitalist düzende, devamlı bir sömürü ve baskıya ve çok kere hayat koşullarının hızla kötüleşmesine ve iflâsa uğrayan bir toplumsal tip olarak küçük mülkiyet sahibinin, küçük üreticinin, aşırı bir ihtilâlciliğe kolayca geçtiği, ama bu sınıfın tutarlı, örgütlü, disiplinli ve sağlam bir tutumu benimseyemediğidir. Kapitalizmin iğrençlikleri karşısında öfkeye kapılan küçük-burjuva, bütün kapitalist ülkelere özgü anarşizm gibi toplumsal bir fenomendir. Bu çeşit ihtilâlciliğin istikrarsızlığı, kısırlığı, boyun eğişe, uyuşukluğa, boş fantaziye ve giderek "moda olan" şu ya da bu burjuva eğilimine karşı "kudurgan" bir hayranlığa bile dönüşebilme özelliği, bütün bunlar, herkesçe bilinir. Ama bu gerçeklerin soyut olarak teoride bilinmesi, devrimci partileri, biraz yeni bir biçimde, eskiden bilinmeyen yeni bir yön ve ortamda, azçok orijinal özel koşullar içinde, her zaman yeniden ortaya çıkan eski yanılgılardan korumamaktadır.

Anarşizm, çok kere işçi sınıfının oportünist günahları için bir çeşit ceza olmuştur. Bu iki mantığa aykırı tutum, birbirini tamamlamaktaydı. Ve eğer Rusya'da, küçük-burjuva nüfus, batı ülkelerindekinden kalabalık olmasına rağmen, 1905 ve 1917 devrimlerinde ve bu iki devrime hazırlık sırasında, anarşizmin nispeten önemsiz bir etkisi olmuşsa, hiç şüphe yok ki, bu, kısmen oportünizme karşı her zaman en uzlaşmaz ve en amansız savaşı yürütmüş olan bolşevizm sayesindedir. "Kısmen" diyorum, çünkü

anarşizmin Rusya'da zayıf düşmesini sağlamada asıl büyük etkiyi yapmış olan şey, bu akımın, geçmişte (1870-1880) ülkemizde tam olarak açılıp gelişme fırsatını bulmuş olması ve böylelikle teorisinin ne kadar yanlış, devrimci sınıfa kılavuzluk etmeye ne kadar yetersiz olduğunu açıkça göstermiş olmasıdır.

Bolşevizm, daha 1903'te ortaya çıkar çıkmaz, yarı-anarşist (ya da anarşizmle flört etmesi mümkün) küçük-burjuva ihtilâlciliğine karşı amansız savaş yürütme geleneğini benimsemiştir. Bu gelenek, devrimci sosyal-demokrasinin her zamanki geleneği olmuş ve, özellikle 1900-1903 yıllarında, Rusya'da devrimci proletaryanın yığın partisinin temelleri atıldığı zaman, etkisini göstermiştir. Bolşevizm, bütün partiler içinde küçük-burjuva ihtilâlci eğilimleri en çok temsil eden partiye karşı, "devrimci-sosyalist"ler partisine karşı, üç belli başlı noktadan mücadeleyi ele aldı ve sürdürdü. İlkönce, bu parti, marksizmi inkâr ederek herhangi bir siyasî eyleme girişmeden önce sınıf güçlerini ve bu güçler arasındaki ilişkiyi hesaba katmanın gereğini anlamamakta direniyordu (belki de daha doğrusu anlayamıyordu). İkincisi, bu parti, bireysel terörizmi, suikastleri doğru bir eylem olarak tanımayı, kendi "ihtilâlci" ruhunun, ya da "solculuğunun" özel bir belirtisi sayıyordu; ki bunu, biz marksistler, kesin olarak reddederiz. Elbette ki, biz, bireysel terörü yerinde bir davranış saymadığımız için reddederiz. Oysa, büyük Fransız Devriminin terörünü "ilke olarak" mahkûm edebilen, ya da bütün dünyanın burjuvazisi tarafından kuşatılmış muzaffer devrimci bir parti tarafından genel olarak uygulanan terörü mahkûm edebilen kimselerle, Plehanov, daha 1900-1903 yılarında, henüz marksist ve devrimci iken, alay etmiş, onları gülünç duruma düşürmüştür. Üçüncüsü, "devrimci-sosyalistler için" "solcu" olmak demek, Alman sosyal-demokrasisinin pek o kadar önemli olmayan bazı

oportünist günahlarını alayla yermek, ama öte yandan aynı partinin, örneğin toprak sorunu üzerinde ya da proletarya diktatörlüğü sorunu üzerinde aşırı oportünizme düşen üyelerini taklit etmekti.

Geçerken belirtelim ki, tarih, bugün geniş ölçüde ve tüm dünyayı kapsamak üzere bizim her zaman savunmuş olduğumuz görüşü doğrulamıştır: Almanya'nın *devrimci* sosyal-demokrasisi (dikkat ediniz ki, daha 1900-1903'te, Plehanov, Bernstein'ın partiden çıkarılmasını istemişti, ve bolşevikler bu geleneği sürdürerek Legien'in[7] bütün alçaklığını, korkaklık ve ihanetini suçlamışlardı), evet, Almanya devrimci sosyal-demokrasisi diyorum, proletaryanın muzaffer olmak için muhtaç olduğu partiye *en çok* benzeyen partidir. Bugün, 1920'de, savaş döneminin ve onu izleyen ilk yılların utanç verici yenilgilerine ve bunalımlarına rağmen açıkça görülmektedir ki, Batı partileri içinde en iyi önderleri vermiş olan, ötekilerden önce ayakları üstünde dikilen, kalkınan ve güçlenen parti, Almanya devrimci sosyal-demokrasisidir. Bunun böyle olduğunu, Spartakist Partide[8] ve Kautsky'lerin, Hilferding'lerin, Ledebour ve Crispien'lerin oportünizmine, karaktersizliğine karşı savaşı yılmadan sürdüren "Alman Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisinin" proleter sol kanadında görmekteyiz. Şimdi de, Paris Komününden başlayarak Sovyetlerin ilk sosyalist cumhuriyetine kadar varan tarihî döneme bir gözatarsak, marksizmin, anarşizme karşı genel tutumunun kesin olarak net ve tartışılmaz kenar çizgileriyle belirdiğini görürüz. Bu çatışmada, sonunda üstün gelen marksizm olmuştur. Ve eğer anarşistler, sosyalist partilerin çoğunluğu tarafından benimsenen devlet hakkındaki görüşün oportünist karakterine işaret etmekte haklı idiyse de, bu oportünist karakter, Marx'ın devlet üzerindeki fikirlerinin tahrif edilmesinden ya da sadece gizlenmesinden ileri gelmekteydi (*Devlet ve İhtilâl* adlı kitabımda,

Bebel'in, tam 36 yıl boyunca, yani 1875'den 1911'e kadar, Engels'in şaşırtıcı bir güçle, doğruluk ve açıklıkla sosyal-demokratların yaygın olan devlet kavramlarının oportünizmini eleştirdiği mektubunu hasıraltı etmiş olduğunu belirttim); ve üstelik Avrupa'nın ve Amerika'nın sosyalist partilerinin içinde en marksist olan akımlardır ki, bu oportünist görüşlerini en kısa zamanda ve en geniş ölçüde düzeltmişler ve sovyet iktidarını ve bu iktidarın burjuva parlamenter demokrasiye üstünlüğünü tanımışlardır.

Bolşevizmin kendi siyasî örgütünde, "sol" sapmaya karşı mücadelesi iki vesileyle şiddetlenmiştir: 1908'de en gerici "parlamentoya" ve aşırı ölçüde gerici yasalara tâbi olan legal işçi örgütlerine katılma dolayısıyla ve 1918'de (Brest-Litovsk Barışı), şu ya da bu "uzlaşmanın" kabul edilip edilmeyeceği konusunda tartışma dolayısıyla.

1908'de, "sol" bolşevikler, aşırı gerici "parlamento"ya katılmanın gereğini anlamamakta direndikleri için, partimizden çıkarılmışlardır. Aralarında, daha sonra yeniden partiye girmiş olan ve halen de onurla parti üyeliği sıfatını taşıyan eksiksiz devrimciler bulunan "sollar", özellikle 1905'deki olumlu sonuçlar veren boykot kararından esinlenmekteydiler. 1905 Ağustosunda, Çar, bir danışma "parlamento"sunun toplantıya çağrıldığını bildirdiği zaman, bolşevikler, bütün muhalefet partilerinin ve özellikle menşeviklerin tersine, bu parlamentoyu boykot etmişlerdi; ve bu parlamentoyu, Ekim 1905 devrimi süpürmüş atmıştır. O tarihte, bu boykot kararı, gerici parlamentolara katılmamanın genel olarak doğru bir davranış olduğu için değil, yığın grevlerinin siyasî greve ve sonra da devrimci greve ve en sonunda da çarlığa karşı ayaklanmaya doğru hızla dönüştüğü nesnel durumun doğru olarak hesap edilmiş olmasından ötürü verilmişti. O zamanki tartışmanın konusu, birinci temsilî kurumu çağırma inisiyatifinin Çara mı bırakılacağı, yoksa bu inisiyatifin eski iktidarın

elinden mi alınacağı konusuydu. Bu nesnel duruma benzeyen bir durum olduğu, ve bu durumun aynı doğrultuda ve aynı hızla gelişeceği kesin olmadıkça, boykot, haklı gösterilemez.

1905'te "parlamento"nun bolşevikler tarafından boykot edilmesi, proletaryaya bazı durumlarda —legal ve illegal, parlamenter ve parlamento-dışı biçimlerden aynı zamanda yararlanıldığı bir sırada— parlamenter biçimlerden vazgeçilmesi gerekebileceğini göstermesi bakımından, devrimci proletaryaya son derece değerli bir siyasî tecrübe kazandırmıştır. Ama, basit bir taklitçilikle, eleştirici ruhu olmadan, bu tecrübeyi, *başka* koşullarda, *başka* bir durumda olduğu gibi uygulamaya kalkmak en büyük yanılgıya düşmek olur. Zaten bolşeviklerin 1906'da "Duma"yı boykot etmeleri, pek önemli olmasa da ve kolayca onarılsa da* gene de yanlış olmuştur. Ama, bir yandan devrimci dalganın hızlı bir yükselişinin ve bu dalganın ayaklanmaya varmasının beklenemeyeceği bir sırada ve öte yandan krallığın burjuvaziye dayanarak yeniden dirilişini meydana getiren tarihî durumun legal çalışma ile illegal çalışmayı birleştirmeyi gerekli kıldığı bir sırada, 1907'nin, 1908'in ve sonraki yılların boykotu, vahim ve onarılması zor bir yanılgı oldu. Bugün geriye baktığımızda, geçmişte kalan ama sonraki dönemlerde bağlantısı şimdi açıkça görülebilen bu tarihî dönemi değerlendirirken, bolşeviklerin, 1908 ile 1914 arasında, illegal mücadelenin biçimlerini legal biçimlerle, aşırı gerici parlamentoya ve gerici yasalara tâbi bir sürü öteki kurumlara (sigorta sandıkları vb.) katılmayla bileştirme zorunluluğunu en çetin savaşlar pahasına yerine getirmedikleri takdirde, proletaryanın devrim-

* Bireyler için doğru olan şey, nispetler korunmak şartıyla, siyaset için de, partiler için de doğru olabilir ve bunlara uygulanabilir. Akıllı adam, yanlış yapmayan adam değildir. Böylesi yoktur ve olamaz. Akıllı adam odur ki, pek vahim olmayan yanlışlar yapar ve onları kolayca ve çabuk düzeltir.

ci partisinin sağlam çekirdeğini (geliştirmekten ve daha da güçlendirmekten söz etmiyorum) mevcut haliyle bile muhafaza edemeyeceklerini açıkça görürüz.

1918'de işler, bölünmeye kadar varmadı. "Sol" komünistler, partimiz içinde ayrı bir grup, bir "hizip" kurmakla yetindiler ve bunun ömrü de uzun sürmedi. Aynı 1918 yılında, "sol komünizmin" en göze çarpan temsilcileri, örneğin Radek ile Buharin, hatalarını açıkça kabul ettiler. Onların gözünde, Brest-Litovsk Barışı, ilkelere aykırı olan ve devrimci proletarya partisine zararlı olan emperyalistlerle bir uzlaşmaydı. Gerçekten de bu barış, emperyalistlerle bir uzlaşmaydı, ama koşulların *zorunlu* kıldığı bir uzlaşmaydı.

Bugün Brest-Litovsk Barışını imzalamakla izlemiş olduğumuz taktiğe karşı çıkışları, örneğin "devrimci-sosyalistler"in hücumlarına benzer karşı çıkışları duydukça, ya da Lansbury yoldaşın, görüşmemiz sırasında "İngiltere'deki sendika liderlerimiz de, bolşevizm için uzlaşma caiz olduğuna göre, bizim için de öyledir diyorlar" yolundaki sözleriyle karşılaştıkça, kendilerine ilkönce şu basit ve "halkın anlayacağı" kıyaslamayla cevap veriyorum.

Diyelim ki, otomobiliniz silâhlı haydutlar tarafından durdurulmuştur. Haydutlara, paranızı, pasaportunuzu, tabancanızı, otomobilinizi veriyorsunuz ve böylelikle haydutların o hoş refakatinden kurtulmuş oluyorsunuz. Bu bir uzlaşmadır, bunda şüphe yok. *"Do ut des"*, sana paramı, silâhlarımı, arabamı "veriyorum", bana canımı "veresin diye". Deli olmadıkça hiç kimse böyle bir uzlaşmanın "ilkelere aykırı" olduğunu iddia edemez ya da uzlaşmayı yapanın haydutların suç ortağı olduğunu ileri süremez (haydutlar otomobili ve silâhları yeni haydutluklar için kullanmış olsalar bile, bu böyledir). Alman emperyalizminin haydutlarıyla bizim uzlaşmamız, işte buna benzer bir uzlaşmaydı.

Ama Rusya menşevikleri ve devrimci-sosyalistleri, Almanya'da Scheidemann taraftarları (ve geniş ölçüde kautskiciler), Avusturya'da Otto Bauer ve Friedrich Adler (Bay Renner ve şürekâsının sözünü etmenin bile gereği yok), Fransa'da Renaudel, Longuet ve şürekâsı, İngiltere'de fabian "bağımsızlar" ve "İşçi Partisi yöneticileri" ("*labouristes*"[9]), 1914-1918'de ve 1918-1920'de kendi ülkelerinin devrimci proletaryasına *karşı* kendi öz burjuvazilerinin haydutlarıyla ve bazan da "müttefik" burjuva haydutlarıyla *uzlaşmalar* yaptıkları zaman, bu baylar, *haydutluğun suç ortakları* durumuna düşüyorlardı.

Varılacak sonuç açıktır: "ilke olarak" her türlü uzlaşmayı reddetmek, genel olarak her türlü uzlaşmayı gayrimeşru saymak, ciddiye bile alınamayacak çok güç bir çocukluktur. Devrimci proletaryaya yararlı olmak isteyen siyaset adamı, uzlaşmaların reddedilmesi gerektiği durumları, bunların oportünizmi ve ihaneti ifade ettikleri somut durumları iyi ayırdetmesini bilmeli *böyle somut* uzlaşmalara karşı en sert ve keskin eleştirisini yöneltmeli, bunları amansızca suçlamalı, bunlara karşı amansız bir mücadeleye girişmeli ve ne sosyalizmin "işgüzar" eski yolcularına, ne de parlamenter laf ebelerine, "genel olarak uzlaşmalar" konusunda söylevlerle omuzlarına yüklenen sorumluluktan kaçmalarına fırsat vermemelidir. İngiliz sendikacılarının "liderleri" baylar, ya da fabian derneğinin ve "bağımsız" işçi partisinin ileri gelen bayları, en kötü oportünizm ile ve ihanetle eşdeğer olan bir uzlaşmayı yapmış olmakla *işledikleri ihanet* suçunun omuzlarına yüklediği sorumluluktan kaçmak için işte bu yola başvuruyorlar.

Uzlaşma vardır, uzlaşmacık vardır. Her uzlaşmanın ya da uzlaşma çeşidinin durumunu ve somut koşullarını tahlil etmesini bilmelidir. Haydutların yaptıkları kötülüğü en azına indirmek için ve onların yakalanmalarını ve cezalandırılmalarını sağlamak için haydutlara para ve silâh

vermek zorunda kalmış olan adamın durumunu, haydutların yağmasından pay almak için onlara yardım eden adamın durumundan ayırdetmeyi öğrenmek gerekir. Siyasette durum her zaman benim verdiğim bu çocukça örnekte olduğu gibi basit değildir. Ama hayatın önlerine çıkaracağı bütün ihtimallere uyacak hazır çözüm yollarını önceden sunan bir reçeteyi hazırlamaya kalkacak olan kimse, ya da devrimci proletaryanın siyasetinde güçlüklerin ya da karışık durumların olmayacağı yolunda garantiler veren kimse, şarlatandan başka bir şey değildir.

Hiç bir yanlış yoruma meydan vermemek için, pek kısa da olsa, uzlaşmanın somut durumlarının tahliline yarayacak olan bazı temel ilkeleri özetlemeye çalışacağım.

Brest-Litovsk Barışını imzalayarak Alman emperyalistleriyle bir uzlaşma yapmış olan parti, daha 1914'ün sonundan başlayarak enternasyonalizmini pratikte geliştirmeye başlamıştı. Bu parti, iki emperyalist soyguncu arasındaki savaşta, çarlığın yenilgisini önermekten ve "vatanın savunması" sloganına karşı çıkmaktan çekinmemişti. Bu partinin parlamentodaki milletvekilleri, Sibirya'nın yolunu tuttular, bir burjuva hükümetinde bakanlık sandalyesine giden yolu değil. Çarlığı deviren ve demokratik cumhuriyeti meydana getiren devrim, bu parti için yeni ve büyük bir sınav oldu; bu parti, "kendi" emperyalistleriyle hiç bir anlaşma kabul etmedi, tam tersine, onların iktidardan düşürülmesini hazırladı ve düşürdü de. Siyasî iktidarı eline geçirince bu parti, hem büyük toprak mülkiyetini, hem de kapitalist mülkiyeti ortadan kaldırdı. Emparyalistlerin gizli antlaşmalarını yayınlayan ve bunları fesheden bu parti, *bütün* halklara barış teklif etti ve ancak İngiliz-Fransız emperyalistler, barışı baltaladıktan ve bolşevikler de Almanya'da ve öteki ülkelerde devrimi hızlandırmak için bir insanın yapabileceği her şeyi yaptıktan sonra, Brest-Litovsk'un yırtıcı hayvanlarının şiddetine bo-

yun eğmek zorunda kaldı. Böyle bir durumda, böyle bir parti tarafından yapılan böyle bir uzlaşmanın, kesin olarak haklılığını herkes her gün daha iyi görebilmektedir.

Rusya menşevikleri ve devrimci-sosyalistler (1914-1920 yıllarında bütün dünyanın II. Enternasyonal önderlerinin tümü gibi), "vatan savunması"nı, yani kendi soyguncu burjuvazilerinin savunmasını, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak haklı göstererek ihanet etmekle işe başladılar. *Kendi ülkelerinin* burjuvazisiyle birlik olarak ve burjuvazinin saflarında kendi ülkelerinin devrimci proletaryasına karşı savaşarak ihanetlerinde direndiler. Rusya'da ilkönce Kerenski[10] ve Kadetlerle,[11] sonra da Kolçak ve Denikin ile kurdukları blok, tıpkı *kendi ülkelerinin* burjuvazisi ile yabancı din kardeşlerinin kurdukları blok gibi, proletaryaya karşı burjuvazinin tarafına geçişlerinin işareti oldu. Emperyalizmin haydutlarıyla uzlaşmaları, başından sonuna kadar emperyalist haydutluğun *suç ortakları* olmaları sonucunu vermiştir.

BEŞ

ALMANYA'DA "SOL" KOMÜNİZM
LİDERLER, PARTİ, SINIF, YIĞINLAR

BURADA sözünü edeceğimiz Alman komünistleri, kendilerine "sol" komünistler adını takmıyorlar; eğer yanılmıyorsam, kendilerini "ilke muhalefeti" diye adlandırıyorlar. Ama bunların da, "çocukluk hastalığı, solculuk" denen o illete tutulduklarını aşağıdaki açıklamada göreceğiz.

"Frankfurt-Main Mahallî Grubu" tarafından yayınlanan ve bu muhalefetin görüşünü yansıtan *Almanya Komünist Partisi'nde Bölünme (Spartakus Ligası)* adlı broşür, bu muhalefetin düşüncelerinin özünü açık seçik ve tam olarak özetlemektedir. Bu broşürden birkaç pasajı okuyucu için buraya aktaralım:

"Komünist Partisi en kararlı sınıf mücadelesi partisidir. ..."

"... Siyasî bakımdan bu geçiş dönemi" (kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi) "proletarya diktatörlüğü dönemidir. ..."

"... Sorunu şöyle koymak gerek: diktatörlüğü kim yürütecektir: *Komünist Partisi mi, yoksa proleter sınıf mı? ... İlke olarak* Komünist Partisinin diktatörlüğünden yana mı olmak gerekir, yoksa proleter sınıfın diktatörlüğünden yana mı? ..."

Daha aşağıda Alman Komünist Partisi Merkez Komitesi, *Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi* ile *koalisyon* aradığı için ve parlemantarizm dahil, *"bütün siyasî mücadele araçlarının ilke olarak kabulü sorununu"* sadece bağımsızlarla koalisyon kurma eğilimlerini gizlemek maksadıyla ileri sürdüğü için, broşürün yazarı tarafından suçlanıyor. Ve broşür şöyle devam ediyor:

"Muhalefet başka bir yol seçmiştir. Muhalefet, Komünist Partisi egemenliğinin ve parti diktatörlüğünün sadece bir taktik sorun olduğu görüşündedir. Her halükârda Komünist Partisinin egemenliği, her türlü parti egemenliğinin son şeklidir. İlke olarak proleter sınıfın diktatörlüğüne yönelmek gerekir. Ve parti tarafından, partinin örgütü tarafından alınan bütün tedbirler, partinin mücadele biçimleri, stratejisi ve taktiği, bu hedefe yönelmelidir. Ayrıca, öteki partilerle her türlü uzlaşma, tarihî ve siyasî bakımdan artık zamanını doldurmuş olan parlamenter mücadele biçimlerine her türlü dönüş, her çeşit pusu kurma ve bekleme politikası kesin olarak reddedilmelidir. ... Proletaryanın devrimci mücadelesinin özgür yöntemlerine özellikle ağırlık verilmelidir. Ve Komünist Partisinin yönetimi altında devrimci mücadeleye girmesi gereken en geniş proleter çevre ve katlarını sürükleyebilmek için, yeni örgütlenme biçimlerini, en geniş temel üze-

rinde ve en büyük kadrolarla yaratmak gerekir. Bütün devrimci unsurların toplanma noktası, temelinde fabrika örgütleri bulunan *İşçi Birliğidir*. "Sendikalardan çıkınız!" sloganına uyan bütün işçiler, orada birleşmelidirler. Militan proletarya savaş için sıklaşmış saflarını, orada teşkil edecektir. Bu birliğe girebilmek için, sınıf mücadelesini, sovyet sistemini ve diktatörlüğünü kabul etmek yeter. Ve bundan sonra savaş halindeki yığınların siyasî eğitimi ve mücadelenin siyasî yönünün tayini, İşçi Birliğinin dışında kalan Komünist Partisinin görevi olacaktır. ...

"... Böylece şimdi artık iki Komünist Partisi vardır:

"*B i r i s i*, devrimci mücadeleyi *yukardan* örgütlendirmeyi ve yönetmeyi düşünen, liderlerine bir koalisyon hükümetine girme olanağını sağlayacak olan durumları yaratmak için parlamenter uzlaşmaları kabul eden *l i d e r p a r t i s i d i r.*

"*Ö t e k i,* devrimci mücadelenin hamlesinin *aşağıdan* geleceğine inanan, ve bu mücadelede ancak açıkça bu hedefe götürecek olan yöntemi tanıyan ve uygulayan; her türlü parlamenter ve oportünist yöntemleri reddeden *y ı ğ ı n l a r p a r t i s i d i r;* bu partinin kullandığı biricik yöntem, hemen ardından proletaryanın sınıf diktatörlüğünü kurmak ve sosyalizmi gerçekleştirmek için *burjuvazinin* kesin olarak *devrilmesi* yöntemidir...

"... Orada, liderlerin diktatörlüğü vardır; burada ise yığınların diktatörlüğü! İşte bizim sloganımız budur."

Alman Komünist Partisinde muhalefetin görüşlerini ifade eden ana tezler, işte bunlardır.

Bolşevizmin gelişmesine bilinçli olarak katılmış olan ya da bu gelişmeyi 1903'ten beri işlemiş olan her bolşevik, yukardaki satırları okuyunca şöyle diyecektir: "İşte eski nakaratın tekrarı! "Sol" çocukluğun ta kendisi!" Ama biz, bu muhakeme tarzlarını yakından inceleyelim.

Sadece sorunu "Parti diktatörlüğü mü, *yoksa* sınıf diktatörlüğü mü? Liderlerin (parti) diktatörlüğü mü, *yoksa* yığınların (parti) diktatörlüğü mü?" biçiminde koymak bile, inanılmaz ve umutsuzluğa yol açan bir fikir kargaşalığına delalet eder. Bu adamlar tamamen orijinal bir şey *keşfetmeye* kalkışıyorlar ve düşüncelerini inceltmek isterken gülünç oluyorlar. Yığınların sınıflara bölündüğünü herkes bilir; yığınlarla sınıfları aynı şey olarak kabul etmenin, üretimin toplumsal düzeninde herkesin işgal ettiği yeri ayırdetmeksizin büyük çoğunlukla bu düzen içinde özel bir yeri olan ayrı ayrı kategorileri aynı şey saymak olduğunu; ve sınıfların, genellikle, hiç değilse çoğunlukla, uygar modern ülkelerde siyasî partiler tarafından yönetildiğini, ve siyasî partilerin de, genel kural olarak en çok otorite ve etki sağlamış olan, en tecrübeli bulunan ve sorumlu görevlere seçim yoluyla gelen ve lider diye adlandırılan kişilerden meydana gelmiş, oldukça istikrarlı gruplar tarafından yönetildiğini herkes bilir. Bütün bunlar, işin alfabesidir. Bunların hepsi basit ve açık. Bunların yerine anlaşılmaz bir dil koymaya kalkmak niye?[12] Bir yandan, besbelli ki, bu adamlar partinin legaliteden illegaliteye hızla geçtiği bir dönemin, liderlerle partilerin ve sınıfların her zamanki normal ve basit ilişkilerini karışık duruma getiren bir dönemin güçlükleri içine batmış kalmışlardır. Almanya'da, Avrupa'nın öteki ülkelerinde olduğu gibi, legaliteye, "liderlerin" düzenli parti kongreleri tarafından özgür ve düzenli olarak seçilmesine, parlamento seçimleriyle, mitinglerle, basınla, sendikaların ve öteki örgütlerin vb. tutumunu gösteren davranışlarıyla, partilerin sınıf bileşimlerinin rahatça denenmesine gereğinden fazla alışılmıştır. İhtilâlin hızla ilerlemesi ve iç savaşın gelişmesi sonucu, bu alışılan durumdan, legaliteyle illegaliteyi bileştirmeye, "yönetici grupların" atanması, teşkili ya da muhafazası gibi "pek rahat olma-

yan", "pek demokratik olmayan" usullere geçilince şaşıranlar ve olmayacak şeyleri tahayyül etmeye kalkışanlar oldu. Ama özellikle istikrarlı ve imtiyazlı legalite geleneklerine ve koşullarına sahip bulunan küçük bir ülkede doğmuş olma mutsuzluğuna uğramış olan, legaliteyle illegalitenin birbirini izlediğini hiç görmemiş olan Hollandalı "tribünistler"in[13] de kafaları karışmıştır ve ne yaptıklarını bilmeyerek bu saçma uydurmaları benimsemişlerdir.

Öte yandan, zamanımızda "moda olan" "yığın" ve "liderler" ile ilgili olarak düşüncesiz ve mantıksız konuşmalara da tanık olunmaktadır. "Liderlerin" eleştirildikleri sık sık görülür. Kafaları liderlere karşı türlü türlü hücumlarla doludur; insanlar "liderlerle yığınları" çatışma halinde düşünmeye alışıktırlar. Kendileri, liderlere saldırmaya, onları yığınlarla çelişki halinde göstermeye alışıktırlar; ama sorunun nedenini düşünmemişler, bu konuyu bütün açıklığıyla görememişlerdir.

"Liderler" ile "yığınlar" arasındaki düşmanlık duygusu, özellikle emperyalist savaşın sonunda ve savaşı izleyen süre içinde bütün ülkelerde daha da derinleşmiş ve daha da belirli bir hal almıştır. Bu olayın başlıca nedeni, 1852'den 1892'ye kadar İngiltere örneği gösterilerek, Marx ve Engels tarafından birçok defa açıklanmıştır. İngiltere'nin özel durumu, yarı küçük-burjuva, oportünist olan "yığınlardan" gelme bir "işçi aristokrasisi"nin doğmasına olanak sağlıyordu. Bu işçi aristokrasisinin liderleri, kendilerini doğrudan doğruya ya da dolaylı yoldan besleyen burjuvanın saflarına durmadan geçiyorlardı. Bu aşağılık adamları ihanetle suçladığı için Marx, onların onur verici nefretini kazanmıştı. (20. yüzyılın) modern emperyalizmi, ilerlemiş birkaç ülke için aşırı ölçüde imtiyazlı bir durum yaratmıştır. Ve işte bu alanda, II. Enternasyonal içinde, her yerde, kendi loncasının incecik toplumsal tabakasının çıkarlarını savunan hain oportünist, sosyal-şoven lider tipleri ortaya

çıktı: işçi aristokrasisi. Oportünist partiler "yığınlardan" ayrılmışlardır, yani en geniş emekçi katlarından, emekçilerin çoğunluğundan, en az ücret alan işçilerden kopmuşlardır. Eğer bu kötülüğe karşı savaşılmazsa, oportünist sosyal-hain liderler suçlanmaz, ne mal oldukları gösterilmez ve onlar saflardan kovulmazsa, devrimci proletaryanın zaferi olanaksızlaşır. Ve işte III. Enternasyonalin uyguladığı siyaset budur.

Ama bu bahaneyle, *h e r y e r d e,* yığınların diktatörlüğünü, liderlerin diktatörlüğü ile karşı karşıya koymak, gülünç bir saçmalıktır, avanaklıktır. İşin eğlendirici olan yanı, doğru fikirler taşıyan eski liderlerin yerine, ("Kahrolsun liderler!" sloganı perdesi altında) son derece ahmakça ve karmakarışık şeyler yumurtlayan *yeni liderlerin* getirilmesidir. Almanya'da Lauffenberg, Wolfheim, Horner,[14] Karl Schröder, Friedrich Wendel ve Karl Erler* bunlardandır. Bu sonuncusunun sorunu derinleştirme ve siyasî partilerde "burjuvazi"nin gereksizliğini genel olarak ilân etme yolundaki çabaları, saçmalık bakımından, öyle Herkül sütunlarıdır ki, insanın söyleyecek sözü kalmıyor. Küçük bir yanılgıdan kocaman bir yanılgı meydana getirilebileceği gerçeği bu duruma pek uymaktadır. Yanılgıyı en büyük hacmine ulaştırabilmek için, onu haklı göstermek için, derinleştirmek yeter.

Partinin gereğini ve disiplinin gereğini yadsımak,

---

* **Kommunnistische Arbeiterzeitung** 15, (Hamburg, 7 şubat 1920, n° 32, "Partinin Dağılması", yazan Karl Erler : "İşçi sınıfı burjuva demokrasisini yoketmeden burjuva devletini yıkamaz ve partileri yıkmadan burjuva demokrasisini yokedemez." Latin sendikalistleri ve anarşistleri arasında kafaları en karışık olanlar "sevinebilirler": görünüşe göre kendilerini marksist sanan ciddî Almanlar hiç bir şey ifade etmeyen sözler sarfetmeye başlamışlardır. (K. Erler ve K. Horner bu gazetedeki yazılarında büyük bir ciddiyetle kendilerini ciddî marksistler saydıklarını söylüyorlar ve inanılmayacak saçmalıkları eğlendirici bir tarzda ileri sürerek marksizmin alfabesinden habersiz olduklarını gösteriyorlar.) Hatalardan kurtulmak için marksizmi kabul etmek yetmez. Biz Ruslar, bunu çok iyi biliriz, çünkü marksizm bizde çok kere "moda" olmuştur.

muhalefetin *vardığı nokta* işte budur. Ama bu, proletaryayı, *burjuvazinin yararına* olarak silâhsızlandırmaya eşittir. Bu, küçük-burjuvazinin, dağınıklık gibi, istikrarsızlık gibi, direnme gücü eksikliği gibi, birlik olmada, ortak çabada yeteneksizlik gibi yanlışlarını benimsemekten başka bir şey değildir; o yanlışlıklar ki, azıcık kışkırtılırsa proletaryanın her türlü devrimci hareketini mahva götürür. Komünist Partisinin gereğini yadsımak, (Almanya'da) kapitalizmin iflâsının arifesinde sosyalizmin aşağı ya da orta aşamasına değil, en üst aşamasına atlamak demektir. Biz, Rusya'da (burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılmasından iki yıl sonra), henüz kapitalizmden sosyalizme ya da komünizmin en aşağı aşamasına geçiş yolunda ilk adımlarımızı atmaktayız. Sınıflar vardır ve varlıklarını sürdürmektedirler ve proletarya iktidara geçtikten yıllarca sonra da, her yerde, varlıklarını sürdüreceklerdir. Bu süre, belki köylülerin bulunmadığı, ama buna karşılık küçük patronların sayısının yüksek olduğu İngiltere'de daha kısa olacaktır. Sınıfları ortadan kaldırmak, sadece büyük toprak sahiplerini ve kapitalistleri kovmak değildir —bizde bu, nispeten kolay oldu—, sınıfları ortadan kaldırmak demek, *küçük meta üreticilerini de ortadan kaldırmaktır*; oysa bunları *k o v a m a y ı z,* bunları ezemeyiz, bunlarla *iyi geçinmek zorındayız.* Bunları değiştirebiliriz, yeniden eğitebiliriz (ve öyle yapmalıyız da). Ama çok uzun, çok yavaş ve çok dikkatli bir örgütlendirme çalışmasıyla bu yolda başarı sağlayabiliriz. Bu küçük üreticiler, proletaryayı her yandan bir küçük-burjuva havası içine hapsederler, proletaryayı etkilerler, onun bilinçlenmesine engel olurlar; bunlar, proletaryanın saflarında durmadan, karakter yoksunluğu gibi, dağınıklık gibi, bireycilik gibi, büyük heyecandan umutsuzluğa geçiş gibi küçük-burjuvaziye özgü niteliklerin yer edinmesini sağlarlar. Buna karşı direnebilmek için, proletaryanın *örgütlendirici* rolünü (ki

bu onun *başlıca* rolüdür) başarıyla ve zafere kadar yerine getirmesini gerektiği gibi sağlayabilmek için, proletaryanın siyasî partisi, kendi saflarında sert bir merkezî yönetim ve disiplin hüküm sürdürmelidir. Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı, kanlı ve kansız, şiddete başvuran, barışçı, askerî, iktisadî, eğitici ve idarî inatçı bir savaştır. Milyonlarca ve on milyonlarca insandaki alışkanlık gücü, en korkunç güçtür. Savaşta çelikleşmiş bir parti olmadan, sözkonusu sınıf içinde namuslu olarak ne varsa onun güvenini elde etmiş bir parti olmadan, yığının ruh haletini izlemesini bilen ve bunu etkileyebilen bir parti olmadan, bu savaşı başarıyla yürütmek olanaksızdır. Merkezileşmiş büyük burjuvaziyi yenmek, milyonlarca ve milyonlarca küçük patronu "yenmekten" bin defa daha kolaydır; oysa bunlar her günkü alışılagelen, gözle görülmeyen, elle tutulmayan eritici eylemleriyle burjuvazi için gerekli *aynı* sonuçları, burjuvaziyi *yeniden iktidara* getirecek olan sonuçları gerçekleştirmektedirler. Proletaryanın partisinin demir disiplinini (özellikle diktatörlüğü sırasında) azıcık da olsa zayıflatan kimse, gerçekte, proletaryaya karşı burjuvaziye yardım etmektedir.

Liderler, parti, sınıf ve yığınlar ile ilgili sorunun yanında, "gerici" sendikalar sorununu da koymak gerekir. Ama ilkönce bir sonuca varabilmek için, partimizin tecrübesine dayanan bir çift söz edeceğim. Bizim partimizde de "liderlerin diktatörlüğü"ne karşı hücumlar bugün *vardır ve her zaman olmuştur da*: ilk hatırladıklarım, ta 1895 yılına kadar gider. O sırada partimiz, henüz resmen mevcut değildi, ama Petersburg'daki merkez grubu kurulmuştu ve bölge gruplaşmalarının yönetimini üzerine alması gerekiyordu. Nisan 1920'de, Partimiz IX. Kongresinde, "liderlerin diktatörlüğü"ne, "oligarşi"ye vb. karşı dikilen küçük bir muhalefet vardı. Demek ki, Almanlar-

daki bu "çocukluk hastalığı", bu "sol komünizm" denen şey, yeni bir şey değildir ve o kadar korkulacak bir şey de değildir. Bu hastalık bir tehlike yaratmadan geçer ve geçtikten sonra da organizma daha da sağlam olur. Öte yandan legal çalışmadan illegale hızla geçiş, her şeyin "gizlenmesini" ve özellikle partinin genel kurmayının, liderlerin gizlenmesini gerektirdiğinden, bizde bazan çok kötü sonuçlar da verdiği olurdu. Bu sonuçların en kötüsü, 1912'de, provakatör Malinovski'nin Bolşevik Merkez Komitesine girmesiyle oldu. O, en değerli ve en fedakâr arkadaşlarımızdan onlarca ve onlarcasını yakalattı ve onları hapishanelere attırarak içlerinden birçoğunun erken ölümüne neden oldu. Eğer Malinovski daha büyük bir kötülük yapamadıysa, bu legal çalışmayla illegal çalışma arasındaki ilişkiyi doğru tespit etmiş olmamızdandır. Güvenimizi kazanmak için, Malinovski, Partinin Merkez Komitesinin üyesi ve Dumada milletvekili sıfatlarıyla bize legal günlük gazeteler yayınlama işinde yardımcı olmak zorundaydı. Bu gazeteler, çarlık düzeninde bile, menşeviklerin oportünizmine karşı mücadele ediyor ve bolşevizmin temel ilkelerini üstü örtülü biçimde yayıyordu. Malinovski, bir eliyle bolşevizmin en iyi militanlarından birçoğunu hapishaneye ve ölüme gönderirken; öteki eliyle legal basın yoluyla onbinlerce yeni bolşeviğin eğitilmesine yardım etmek zorundaydı. İşte bir durum ki, gerici sendikalarda devrimci çalışmayı yürütmeyi öğrenmekle görevli bulunan Alman yoldaşlar (İngiliz, Amerikan, Fransız ve İtalyan yoldaşlar da) üzerinde uzun uzun düşünmelidirler.*

---

* Malinovski Almanya'da esir düştü. Bolşevik hükümetin iktidarında Rusya'ya döndüğü zaman işçilerimiz tarafından yargılandı ve kurşuna dizildi. Yanlışımızdan ötürü menşevikler, bizi, en sert biçimde eleştirmişlerdir: Partimizin Merkez Komitesine bir provakatörün girmesine olanak vermek! Ama Kerenski hükümeti zamanında, daha savaştan önce, Malinovski'nin ajan provakatör olarak rolünden haberdar olduğu halde Dumanın işçi milletvekillerine[16] ve

Kimi ülkelerde, ki bunlara en ileri ülkeler de dahildir, burjuvazi, komünist partilerine elbette ki provakatörler gönderecektir. Bu tehlikeye karşı savaşmanın yollarından biri, legal çalışmayla illegal çalışmayı akıllıca birleştirmektir.

---

ilgili hiç kimseye bunu söylememiş olan Rodziyanko'nun tutuklanmasını ve yargılanmasını istediğimiz zaman, Kerenski ile birlikte hükümete katılan menşevikler de, devrimci-sosyalistler de, isteğimizi kabul etmediler ve serbest bırakılan Rodziyanko, gidip Denikin'e katılabildi.

ALTI

DEVRİMCİLER GERİCİ SENDİKALARA GİRİP MÜCADELE ETMELİ MİDİRLER?

ALMAN "solları" bu soruya, tereddütsüz olumsuz cevap verilmesi gerektiği kanısındadırlar. Onlara göre "gerici" ve "karşı-devrimci" sendikalara karşı öfkeyle savrulan küfürler ve bu cinsten parlak beyanlar, devrimcilerin sarı sendikalarda, karşı-devrimci sendikalarda, sosyal-şovenlerin, uzlaşıcıların, Legien'lerin sendikalarında mücadele etmelerinin gereksizliğini "tanıtlamaya" yeter (K. Horner, bu görüşü, özel ve ahmakça bir "ağırbaşlılıkla" doğrulamaktadır).

Ama Alman "solları", bu taktiğin devrimci niteliğine ne kadar inanmış olurlarsa olsunlar, bu taktik, gerçekte temelden yanlıştır ve bir iki boş laftan gayrı hiç bir öz

taşımamaktadır.

Bunu açıkça göstermek için, amacı, bolşevizmin tarihinde ve bugünkü taktiğinde genel olarak uygulanabilir, genel olarak anlamlı, genel olarak izlenmesi zorunlu ne varsa onu, Batı Avrupa'ya uygulamak olan bu yazının genel planına uygun olarak, burada da, bizim kendi tecrübemizden hareket edeceğim.

Liderler, parti, sınıf, yığınlar arasındaki ilişkiler ve öte yandan proletarya diktatörlüğünün ve onun partisinin sendikalara karşı tutumu, bugün bizde somut olarak şöyledir: diktatörlük, sovyetler içinde örgütlenmiş ve son kongresinde bildirildiğine göre (Nisan, 1920), 611.000 üyesi bulunan Komünist (Bolşevik) Partisinin yönettiği proletarya tarafından gerçekleştirilmiştir. Partinin üye sayısında, Ekim devriminden önce ve sonra hissedilir değişiklikler oldu; üye sayısı, eskiden, hatta 1918 ve 1919'da bile[17] çok daha az önem taşıyordu. Biz, partinin ölçüyü aşan bir genişlemesinden korkmaktayız, çünkü kariyeristler ve (idam sehpasına lâyık) sahtekâr takımı, şüphesiz ki, iktidar partisinin saflarına sızma çabasındadırlar. Yalnız işçilere ve köylülere olmak üzere partinin kapılarını son defa ardına kadar açmamız, Yudeniç'in Petrograt'tan birkaç verst uzaklıkta olduğu ve Denikin'in de Orel'de bulunduğu (Moskova'ya yaklaşık olarak 350 km.) 1919 kışındaydı; yani Sovyetler Cumhuriyetini, korkunç bir tehlikenin, bir ölüm tehlikesinin tehdit ettiği bir anda, komünistlere katılmakla, maceracıların, kariyeristlerin ve sahtekâr takımının ve genel olarak istikrarsız unsurların, çıkar sağlayacakları bir kariyer umamayacakları, tam tersine, bu yüzden işkenceyi ve ölümü beklemeleri gerektiği bir anda. Her yıl kongresini toplayan partiyi, kongrenin seçtiği 19 üyeden kurulu bir Merkez Komitesi yönetir (son kongreye, 1.000 üye, bir delege göndermiştir); günlük çalışmalar, Moskova'da "Örgbüro"

[Örgütlenme Bürosu] ve "Politbüro" [Siyasî Büro] diye adlandırılan Merkez Komitesi tarafından seçilen ve herbiri beş üyeden kurulu bulunan daha da sınırlı komiteler tarafından yürütülür. Demek ki, bundan çıkan sonuç, "oligarşi"nin en hakikisidir. Ve bizim cumhuriyetimizde, Partinin Merkez Komitesinin direktifleri alınmadan, hiç bir siyasî sorun ya da örgütlenme sorunu, bir devlet kurumu tarafından çözüme bağlanmaz.

Çalışmalarında parti, son kongrenin verilerine göre (Nisan, 1920) bugün 4 milyondan çok üyesi olan ve resmen *partisiz* bulunan *sendikalara* doğrudan doğruya dayanır. Gerçekte sendikaların büyük çoğunluğunun yönetici kurumlarının tümü ve başta Rusya Sendikalar Merkezi ya da Bürosu (Rusya Sendikaları Merkez Şûrası) komünistlerden kuruludur ve partinin bütün direktiflerini uygular. Böylelikle elde edilmiş olan, resmen komünist olmayan daha esnek ve daha geniş olan çok güçlü bir proleter cihazıdır, partiyi *sınıfa* ve *yığınlara* sıkı sıkı bağlayan ve partinin yönetimi altında *sınıf diktatörlüğünü* gerçekleştiren bir cihaz. Sendikalarla en sıkı bağlar kurulmadan, sendikaların enerjik desteği olmadan, sadece iktisadî kuruluşta değil, *ama aynı zamanda askerî* örgütlenmede de ve sendikaların feragatle çalışmaları olmadan, besbelli ki, ikibuçuk yıl değil, ikibuçuk ay bile ülkeyi yönetemezdik. Pratikte böyle sıkı bağların çok çeşitli ve çapraşık bir propoganda ve bilinçlendirme çalışması gerektirdiğini, sadece yöneticilere değil, genel olarak sendikanın etkili militanlarıyla zamanında ve sık sık konferanslar gerektirdiğini; bugün bile sayıları az olmakla birlikte, aramızda taraftarları bulunan ve (*burjuva*) demokrasinin idelojik savunmasından, sendikaların "bağımsızlığından", (proleter devlet iktidarı karşısında bağımsızlık!) proleter disiplininin vb. baltalanmasına kadar her türlü karşı-devrimci hilelere başvuran menşevik-

lere karşı, kesin bir savaşı gerektirdiğini anlamak kolaydır.

"Yığınlarla" bağlantı kurmanın sendikalar aracılığıyla yeterli olmadığını kabul ediyoruz. Pratik, bizde, devrim sırasında, bütün olanaklarımızla muhafaza etmeye, geliştirmeye ve genişletmeye çalıştığımız bir kurumu meydana getirmiştir: bu, bize, yığınların ruh haletini gizleme, yığınlara yaklaşma, onların ihtiyaçlarını karşılama, içlerindeki en iyi unsurları devlet görevlerine çağırma vb. olanağını sağlayan *partisiz işçi ve köylü konferanslarıdır*. Devlet Kontrol Halk Komiserliğini, "İşçi ve Köylü Denetlemesi" olarak yeniden örgütlendirmeyi hedef tutan son bir kararname, bu partisizler konferanslarına, birçok işleri vb. yeniden gözden geçirecek olan devlet denetleme hizmetleri üyelerini seçme hakkını tanıyor.

Bundan başka, bilindiği gibi, bütün parti çalışması, meslek ayrımı yapmaksızın, emekçi yığınları bağrında toplayan sovyetler aracılığıyla yapılmaktadır. Bölge sovyet kongreleri, burjuva dünyasının en iyi demokratik cumhuriyetlerinde bile şimdiye kadar görülmemiş olan ölçüde *demokratik* bir kurumdur; (partinin çalışmalarını büyük ve sürekli bir dikkatle izlemeye çalıştığı) bu kongreler aracılığı suretiyledir ki, ve aynı zamanda köylere, orada çeşitli görevleri doldurmak için bilinçli işçileri durmadan yollamak suretiyledir ki, proletarya, köylüye karşı yönetici rolünü yerine getirmektedir; şehir proletaryasının diktatörlüğü gerçekleşmekte, zengin köylülere, burjuvalara, sömürücülere, spekülatörlere vb. karşı sistemli savaş yürütülmektedir.

"Yukardan" bakıldığında, proleter devlet iktidarının, diktatörlüğün pratikte uygulanması bakımından, genel mekanizması böyledir. Okurun, bu mekanizmayı tanıyan, küçük illegal gruplardan başlayarak yirmibeş yıl içinde doğup geliştiğini görmüş olan Rus bolşeviğine, niçin bütün bu "tepeden inme" mi *y o k s a* "tabandan gelme"

mi diktatörlük üzerine, liderler mi *y o k s a* yığınlar mı vb. üzerine tartışmaların, örneğin insan için sol bacağının mı, yoksa sağ kolunun mu daha gerekli olduğu konusundaki bir tartışma kadar çocukça ve gülünç göründüğünü anlayacağı umulabilir.

Devrimcilerin gerici sendikalar içinde mücadele etmemeleri gerektiğini, bu çalışmadan vazgeçilebileceğini, sendikalardan çıkıp, yepyeni, tertemiz, pek sevimli (ve çoğunlukla herhalde gencecik) vb. bir "işçi birliğini" ihmal etmeden örgütlendirilmesinin gerektiğini iddia eden Alman "sol"larının pek bilgili ve korkunç derecede devrimci ciddî beyanları da, bize daha az çocukça ve gülünç gelmeyecektir.

Kapitalizm, sosyalizme, zorunlu olarak, bir yandan işçiler arasında yüzyıllar içinde yerleşmiş olan eski meslekî ve lonca ayrımlarını miras bırakırken, öte yandan (sadece tek zanaat ve meslek kuruluşları değil, bütün sanayii kucaklayan) daha geniş sanayi sendikaları haline gelebilmeleri için, yılların ve yılların geçmesi gereken sendikaları da miras bırakmıştır. Bu sanayi sendikalarının aracılığıyla, ilerde, insanlar arasındaki işbölümü ortadan kaldırılacaktır; *her yönden gelişmiş evrensel bir hazırlıktan geçmiş ve her şeyi yapabilen* insanların eğitimine, öğretimine ve şekillenmesine geçilecektir. Ve o zaman komünizme varılmış olunacaktır, ama ancak uzun yıllardan sonra. Bugün pratik olarak tam gelişmiş olan, kök salmış, şekillenmiş, açılıp serpilmiş ve olgunlaşmış bir komünizmin gelecekteki sonuçlarını gerçekleşmiş sayarak hareket etmek, dört yaşındaki bir çocuğa yüksek matematik öğretmeğe benzer.

Biz, sosyalizmi kurma işine, hayalî ya da bu maksatla özel olarak teşkil ettiğimiz insan malzemesiyle değil, kapitalizmin bize miras bıraktığıyla girişebiliriz ve girişmeliyiz. Hiç şüphe yok ki, bu, çok zor bir iştir; ama soru-

na bunun dışında bir yaklaşış, o kadar ciddiyetten uzaktır ki, bunun sözünü bile etmek gereksizdir.

Sendikalar, kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında. işçi sınıfına pek büyük bir ilerleme sağladılar; bu örgütler, işçilerin dağınık ve güçsüz durumuna son verip onların ilk sınıf gruplaşmalarını gerçekleştirdiler. Proleterlerin en yüksek sınıf bileşmesi biçimi, *proletaryanın devrimci partisi* gelişmeye başladığı zaman (ki bu parti önderleri, sınıfı ve yığınları homojen ve bölünmez bir bütün içinde birbirine bağlamayı başarmadan böyle bir ada lâyık olamaz), sendikalar kaçınılmaz olarak *bazı* gerici özellikler: bir çeşit meslek örgütü dar görüşlülüğü, siyaset dışı kalma eğilimi, rutinlere saplanma vb. eğilimi göstermeye başladılar. Ama dünyanın hiç bir yerinde proletaryanın gelişmesi, sendikalar olmadan, sendikaların ve işçi sınıfının partisinin karşılıklı aksiyonu olmadan gerçekleşmemiştir ve gerçekleşemez. Siyasî iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi, bu sınıf için ileriye doğru atılmış muazzam bir adımdır. Onun için parti, eskisinden daha çok ve eski tarzla yetinmeyerek yeni bir biçimde sendikaları eğitmeli ve yönetmelidir; ama bunu yaparken sendikaların uzun süre "proleter konünizm okulu" olarak ve proleterlerin kendi iktidarlarını uygulamaya yarayan hazırlık okulları olarak, ülkenin bütün ekonomisinin yönetimin derece derece, ilkönce işçi sınıfının eline (şu ya da bu mesleğin değil, tüm işçi sınıfının eline) ve sonra da emekçilerin tümünün eline geçmesi için gerekli işçi gruplaşmaları olarak varlıklarını sürdüreceklerini unutmamalıdır.

Sendikaların bu anlamda *belirli* bir "gerici zihniyet" göstermeleri, proletarya iktidarı altında, *kaçınılmaz* bir şeydir. Bunu anlamamak, kapitalizmden sosyalizme *geçişin* temel koşullarını anlamada tam bir yeteneksizlik göstermektir. Bu "gerici zihniyet"ten korkmak, ondan *ka-*

çınmak, onu görmezlikten gelmek, büyük yanılgıya düşmek olur; çünkü bu, proletaryanın öncü olarak rolünü, işçi sınıfının ve köylünün en geri kat ve yığınlarını eğitme, aydınlatma, yeni bir yaşantıya çağırma rolünü benimsemekten çekinmek anlamını taşır. Öte yandan proletarya diktatörlüğünü, meslek dargörüşlülüğüne tutulmuş tek bir işçinin kalmayacağı, *trade-unionist* önyargılara kapılmış tek bir işçinin bile kalmayacağı zamana bırakmak daha vahim bir yanılgı olur. Politika sanatı (ve bir komünistin görevlerini doğru olarak anlaması) proletaryanın öncüsünün iktidarı ele geçirebileceği koşulların ve anın, iktidarı alırken ve aldıktan sonra işçi sınıfının ve proleter olmayan emekçi yığınların yeteri kadar geniş tabakalarının yeterli desteğinden yararlanabileceği, ve iktidara geçince gittikçe daha geniş emekçi yığınlarını eğiterek ve kendine çekerek egemenliğini genişletebileceği koşulların ve anın tam ve doğru olarak değerlendirilmesini gerektirir.

Devam edelim. Rusya'dan daha ileri olan ülkelerdeki sendikalarda, belirli bir gerici zihniyet bizdekinden daha güçlü olarak belirdi ve belirmesi de kaçınılmazdı. Rusya'da, menşevikler, bu lonca dargörüşlülüğü, meslekî ve oportünist bencillik yüzünden sendikalarda bir destek sağlamışlardı (ve şimdi bile az sayıda bazı sendikalarda böyle bir desteğe kısmen sahiptirler). Batının menşevikleri sendikalarda daha derinden "kök salmışlardır", ve bu ülkelerde *bizdekinden daha güçlü, dargörüşlü, bencil, yüreksiz, çıkarcı küçük-burjuva ve emparyalist zihniyetli, emperyalizmin satın aldığı, ahlâksız bir "işçi aristokrasisi"* ortaya çıkmıştır. Bu, tartışma götürmez Gompers'lere karşı, Batı Avrupa'da Jouhaux, Henderson, Merrheim, Legien ve şürekâsına karşı mücadele, siyasi ve toplumsal bakımdan *tam olarak benzerleri* bir tip olan bizim menşeviklerimize karşı mücadeleden çok daha

zordur. Bu mücadele, amansız bir mücadele olacaktır ve mücadeleyi bizim yaptığımız gibi oportünizmin ve sosyal-şovenizmin ıslah olmaz liderlerinin ipliğini tam olarak pazara çıkarana ve böylelerini sendikalardan kovana dek sürdürülmelidir. Bu mücadele *belirli* bir noktaya vardırılmadan siyasî iktidarı elde etmek olanaksızdır (ve bu yapılmadan iktidarı alma yolunda bir çaba gösterilmemelidir de); ve bu, her yerde *bir değildir,* mücadelenin hangi dereceye kadar vardırılacağını, ancak her ülkenin proletaryasının aklı başında, tecrübeli ve yetkili siyasî yöneticileri tayin edeceklerdir. (Rusya'da bu mücadelenin ne ölçüde başarılı olacağı konusunda ipucunu bize 25 Ekim 1917 proleter devriminden birkaç gün sonra, 1917 Kasımında Kurucu Meclis seçimleri verdi. Bu seçimlerde, menşevikler, tam bir yenilgiye uğradılar, bolşeviklerin elde ettikleri 9 milyon oya karşılık 700 bin —Vladi-Kafkas oylarını da eklersek 1 milyon 400 bin— oy aldılar. Bu konuyla ilgili *Komünist Enternasyonal* dergisinin 7-8. sayılarındaki "Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletarya Diktatörlüğü"[18] başlıklı yazıma bakınız.)

Ama biz, mücadeleyi, "işçi aristokrasisi"ne karşı mücadeleyi, işçi yığınları adına, bu yığınları kendi tarafımıza kazanmak için yaparız: işçi sınıfını kendi yanımıza çekmek için oportünist ve sosyal-şoven liderlerle savaşırız. Bu kadar açık ve belli bir ilkel gerçeği görmemek saçmalık olur. Sendika *yönetici çevrelerinin* gerici ve karşı-devrimci zihtiyetinden, komünistlerin sendikalardan çıkmaları gerektiği!! ve sendikalarda çalışılmaması!! sonucuna varan ve kendi *k e ş i f l e r i!!* olan yeni işçi örgüt biçimleri yaratmak isteyen "sol" Alman komünistleri işte bu hatayı işliyorlar. Bu, burjuvaziye hizmet etmeye eşit affedilmez bir saçmalıktır. Çünkü, bizim menşeviklerimiz olsun, sendikalardaki bütün oportünist sosyal-şoven ve kautskici liderler olsun, (bizim, menşevikler

için her zaman dediğimiz gibi) "işçi sınıfının içinde burjuvazinin ajanları"ndan, ya da Daniel de Léone'un Amerikalı taraftarlarının güzel ve son derece doğru deyişiyle "kapitalist sınıfın işçi kâhyaları"ndan (*labour lieutenants of the capitalist class*) başka bir şey değillerdir. Gerici sendikalarda çalışmamak demek, gerektiği kadar gelişmemiş olan ya da henüz geri olan işçi yığınlarını, gerici liderlerin etkisine, burjuvazi ajanlarının, aristokrat işçilerin ya da "burjuvalaşmış işçilerin" etkisine terketmek demektir (bu konuyla ilgili Engels'in Marx'a İngiliz işçilerinin durumuyla ilgili mektubuna başvurunuz, 1858[19]).

Komünistlerin gerici sendikalara katılmamasını savunan gülünç "teori", "sol" komünistlerin "yığınlar" üzerinde etki sorununu nasıl hafiflikle ele aldıklarını ve bu yüzden "yığınlar" kelimesini nasıl kötüye kullandıklarını gösterir. "Yığınlara" yardımcı olabilmek için, onların sevgisini kazanabilmek için, davaya katılmalarını ve desteklerini sağlayabilmek için, oportünist ve sosyal-şoven olarak, çoğunlukla —doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak— burjuvaziyle ve polisle bağlantıları olan "liderlerin" önümüze çıkaracakları güçlüklerden, başvuracakları hilelerden, kuracakları tuzaklardan, hakaretlerden, baskılardan yılmamak gerekir. Ve mutlaka *yığınların olduğu yerde çalışmak* gerekir. Asıl, kurumlarda, derneklerde, örgütlerde, proleter ya da yarı-proleter yığınların bulunduğu her yerde (bunlar en gerici eğilimde olsalar bile) yöntemli, azimli, inatçı ve sabırlı bir bilinçlendirme çalışmasıyla bütün fedakârlıkları göze almak, en büyük engelleri göğüslemeyi bilmek gerekir. Sendikalar ve (bazı durumlarda) işçi kooperatifleri ise, yığınların bulunduğu örgütlerin ta kendileridirler. 10 Mart 1920 tarihli *Folkets Dagblad Politiken* adındaki İsveç gazetesinin yazdığına göre, İngiltere'de sendika üyeleri sayısı, 1917 yılı sonundan 1918 yılı sonuna kadar, %19 bir artış göste-

rerek, 5.500.000'den 6.600.000'e ulaşmıştır. 1919 yılının sonunda bu sayı, 7.500.000'e varmıştır. Fransa ve Almanya için bu konuda elimde rakam yok, ama herkesin bildiği tartışma götürmez gerçekler, bu ülkelerde de sendikalı işçilerin önemli ölçüde artışına tanıklık etmektedir.

Bu gerçekler başka binlerce belirtinin de doğruladığı bir şeyi açıkça göstermektedir: proletarya yığınlarının geri "alt katlarında" beliren bilinçlenme ve örgütlenmeye doğru artan bir eğilim, İngiltere'de, Fransa'da, Almanya'da milyonlarca işçi *ilk defa olarak* tam bir örgütsüzlük durumundan, ilkel, aşağı, en basit ve burjuva demokratik önyargılardan henüz kurtulmamış olanlar için en kolayca ulaşılabilir örgüt biçimine, sendikalara geçmektedirler. Ve devrimci, ama akılsız olan "sol" komünistler, "yığınlar! yığınlar!" diye bağırırlarken, öte yandan, "gerici zihniyet"lerini!! bahane ederek *s e n d i k a l a r içinde mücadeleyi reddediyorlar*!! Ve yepyeni, tertemiz, burjuva demokratik önyargılardan, meslekî dargörüşlülük günahlarından arınmış bir "işçi birliği"ni ileri sürüyorlar, — iddialarına göre bu birlik geniş bir örgüt olacaktır ("olacaktır" diyorum) ve buna katılmak için sadece (sadece!) "Sovyet sistemini ve diktatörlüğü kabul etmek" gerekiyor, (yukarda aktarılan pasaja bakınız)!!

"Sol" devrimcilerin bundan daha büyük akılsızlık etmeleri, devrime bundan daha çok zarar getirmeleri düşünülemez! Ama biz, Rusya'da, Rusya'nın ve Antantın burjuvazisine karşı ikibuçuk yıl süresince sağladığımız emsalsiz zaferlerden sonra bile, bütün sendikalara girmek için "diktatörlüğün tanınması" şartını koşsaydık, büyük akılsızlık ederdik, yığınlar üzerindeki etkimizi zayıflatırdık, menşeviklerin oyununa gelmiş olurduk. Çünkü komünistlerin bütün görevi, bilinçlenmede geç kalanları *inandırmayı* bilmek, onların *arasında* çalışmayı bilmektir, yoksa çocukça uydurmalardan başka bir şey ol-

mayan "sol" sloganlar ileri sürerek onlardan *ayrılmak* değildir.

Hiç şüphe yok ki, Bay Gompers gibileri, Henderson, Jouhaux, Legien ve şürekâsı Alman "ilke" muhalefetindekiler gibi (tanrı bizi böyle "ilkeler"den korusun!), ya da İWW (Dünya Sanayi İşçileri) örgütündeki bazı Amerikalı devrimciler gibi, gerici sendikaların terkedilmesini savunan ve bunlarda çalışmayı reddeden o "sol" devrimcilere pek minnettardırlar. Hiç şüphemiz olmasın ki, oportünizmin "liderleri" olan baylar, sendikaların kapısını devrimcilere kapamak için, onları her çareye başvurarak sendikalarda safdışı edebilmek için, komünistlerin sendikalarda çalışmalarını mümkün olduğu kadar tatsız hale getirebilmek için, onları hakaretlere uğratmak, rahatsız etmek ve baskı altında tutmak için, burjuva diplomasisinin bütün manevralarına başvuracaklar, burjuva hükümetlerin, papazların, polisin, mahkemelerin yardımını bu yolda sağlamak için ellerinden geleni yapacaklardır. Sendikalara girebilmek, sendikalar içinde kalabilmek ve her ne pahasına olursa olsun devrimci eylemi bu örgütler içinde yürütebilmek için bütün bunlara göğüs vermek gerekir, her türlü fedakârlığa razı olmak, (eğer gerekirse) savaş hilelerine başvurmak, gizli eylem yöntemlerini uygulamak gerekir. 1905'e kadar çarlık düzeninde "hiç bir legal olanağımız" yoktu; ama Zubatov adındaki polis, devrimcileri tuzağa düşürmek ve yenilgiye uğratmak için aşırı gerici işçi toplantılarını yaptığı ve işçi derneklerini örgütlendirdiği zaman, bu toplantılara ve bu derneklere partimizin üyelerini biz yolluyorduk (bunlar arasında yaman bir militan olan ve 1906'da çarın generalleri tarafından kurşuna dizilen Petersburglu işçi Babuşkin'i hatırlarım), bunlar, yığınlarla bağlantı kuruyorlardı, propaganda eylemlerini ustaca yürütüyorlardı ve işçileri Zubatov'un adamlarının* etkisinden kurtarı-

yorlardı. Hiç şüphe yok ki, kök salmış, legalci, anayasacı, burjuva demokratik önyargıları iyice benimsemiş olan Batı Avrupa ülkelerinde aynı şeyi yapmak daha zordur. Ama gene de bu yapılabilir ve bunu sistematik olarak yapmak gerekir.

Bence III. Enternasyonalin Yürütme Komitesi, gerici sendikalara katılmama politikasını açıkça suçlamalı ve Enternasyonalin önümüzdeki kongresinde bu politikanın genel bir tarzda suçlanmasını sağlamak için harekete geçmelidir (böyle bir katılmama politikasının akılsızca ve proletarya devrimine niçin son derece zararlı olduğu bütün ayrıntılarıyla açıklanarak gösterilmelidir), ve Yürütme Komitesi bu yanlış politikayı —doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, açıkça ya da üstü örtülü bir biçimde tam olarak ya da kısmen, bu önemli değildir— desteklemiş olanların davranışını da suçlamalıdır. III. Enternasyonal, II. Enternasyonalin taktiğini kırmalıdır, çözümü zor sorunlardan kaçmamalıdır, bunları örtbas etmemelidir, tam tersine, bunlara cepheden açıkça karşı koyabilmelidir. "Bağımsızlara" (Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisine) bütün gerçeği, hem de yüzlerine karşı söylemiş bulunuyoruz; bu gerçeği, "sol" komünistlere de aynı şekilde söylemeliyiz.

---

* Gompers'ler, Henderson, Jauhaux ve Legien'ler birer Zubatov'dan başka bir şey değillerdir; onları Zubatov'dan ayıran şey, alçakça politikalarını uygulamak için yararlandıkları uygar ve incelmiş kıyafetleri, Avrupa cilâsı ve yöntemleridir.

YEDİ

BURJUVA PARLAMENTOLARA KATILMAK GEREKİR Mİ?

"SOL" Alman komünistleri, bu soruya, en büyük bir küçümsemeyle —ve en büyük bir hafiflikle— olumsuz cevap veriyorlar. Bu tutumlarını neye dayandırdıklarını yukarıya aktarılan pasajda görmüştük.

"... tarihî ve siyasî bakımdan artık zamanlarını doldurmuş olan parlamenter mücadele biçimlerine her türlü dönüş ... kesin olarak reddedilmelidir. ..."

Bu, gülünçlüğe kadar varan iddialı bir tonla söylenmektedir ve, besbelli ki, yanlıştır. Parlemantarizme "dönüş"! Yoksa Almanya'da şimdiden sovyet cumhuriyeti mi var? Sanırım ki, hayır. O halde "dönüş"ten nasıl söz edilebilir? Bu, boş laf değil midir?

Parlemantarizm "tarihî bakımdan zamanını doldurmuş" imiş. Propaganda anlamında bu doğrudur. Ama parlemantarizmin "tarihî bakımdan zamanını doldurmasıyla" *pratikte* yok olması arasında uzun bir yol var. Onlarca yıldan beri kapitalizmin "tarihî bakımdan zamanını doldurduğu" haklı olarak söylenebilir; ama bu, bizi, kapitalizm *alanında* uzun süren ve inatçı bir mücadeleyi sürdürmemizi gereksiz hale getirmez ki. Parlemantarizm, *evrensel tarih* bakımından "tarihî bakımdan zamanını doldurmuştur", başka bir deyişle burjuva parlemantarizmi *çağı* sona ermiştir; proletarya diktatörlüğü *çağı başlamıştır*. Bu yadsınamaz. Ama evrensel tarih ölçüsünde sorunları ele aldığımızda hesabımızı on yıllarla yaparız. Evrensel tarih bakımından bir şey, on yıl ya da yirmi yıl önce olmuş ya da sonra olmuş önemli değildir; bu, evrensel tarih bakımından, yaklaşık hesaplarla bile hesaplanması olanaksız olan önemsiz bir niceliktir. Ama işte bundan ötürüdür ki, pratik bir siyasî sorunda durum dünya tarihi ölçüsünde değerlendirilince, vahim bir teorik yanılgıya düşülmüş olur.

Parlemantarizm "siyasî bakımdan zamanını doldurmuş" mudur? Bu, başka bir sorundur. Böyle olsaydı "sol" komünistler haklı olurlardı. Ama bunu çok ciddî bir tahlille tanıtlamak gerekir; oysa "sol" komünistler böyle bir tahlile yanaşmıyorlar bile. *III. Enternasyonalin Geçici Amsterdam Bürosunun 1 nolu bülteninde* (*Bülletin of the Provisional, Bureau in Amsterdam of the Communist International*, n° 1, Şubat 1920) yayınlanan ve Hollanda partisindeki sol eğilimi açıkça ifade den, *Parlemantarizm Üzerine Tezler*'deki tahlilin, yakından incelenince ayakta durmayan bir tahlil olduğunu göreceğiz.

İlk olarak, Almanya "solları" bilindiği gibi, daha Ocak 1919'dan beri parlemantarizmin "zamanını doldurmuş olduğuna" inanıyorlardı ve bu tutumları, Rosa Luxemburg

ve Karl Liebknecht gibi en önemli siyasî liderlerin görüşüne aykırıydı. "Solların" yanıldıklarını biliyoruz. Yalnız bu olay, parlemantarizmin "siyasî bakımdan zamanını doldurmuş olduğu" tezini tümüyle ve kökten yıkmaya yeter. "Sollar", o zamanki tartışma götürmez yanılgılarının, şimdi artık bir yanılgı olmaktan çıktığını tanıtlamakla görevlidirler. Ama onlar en ufak bir kanıt bile ileri sürememektedirler ve zaten süremezler de. Bir siyasî partinin kendi yanılgıları karşısındaki tutumu, bu partinin ciddî olup olmadığını kendi *sınıfına* karşı ve emekçi *yığınlara* karşı görevini yerine *gerçekten* getirip getirmediğini saptayabilmemiz için, en önemli ve en güvenilir kıstaslardan biridir. Yanılgısını açıkça teslim etmek, nedenlerini arayıp bulmak, bu yanılgıya meydan veren durumu tahlil etmek, yanılgıyı doğrultma yollarını dikkatle incelemek; işte ciddî bir partinin işaretleri bunlardır, ciddî bir parti için görevlerini yerine getirmek, *sınıfı* ve ardından da *yığınları* eğitmek ve bilinçlendirmek bu demektir. Bu görevi yerine getirmemekle, açık yanılgılarının incelenmesinde gerekli dikkati ve itinayı göstermemekle, Almanya'nın (ve Hollanda'nın) "solları" bir *sınıfın partisi* değil, bir küçük çevrenin partisi olduklarını; *yığınların partisi* değil, aydınlardan ve aydınların en kötü yanlarının bir kopyası haline gelmiş olan küçük bir işçi grubundan meydana gelmiş bir topluluk olduklarını tanıtlamaktadırlar.

İkincisi, Frankfurt "sol" grubunun, daha uzun bir pasajını yukarıya aktardığımız broşüründe, şunları okuyoruz:

"... Merkezin ["Merkez" Katolik Partisinin] siyasetini izleyen milyonlarca işçi, karşı-devrimcidirler. Köy proleterleri, karşı-devrimci birliklerin saflarındadırlar." (Yukarda sözü edilen broşür, s. 3.)

Bunun gürültüyle ve abartılarak söylendiğini hemen

görmekteyiz. Ama burada sözü edilen temel gerçek tartışma götürmez, ve "sollar"ın bunu kabul etmeleri, yanılgılarını açıkça gösterir. Eğer "milyonlarca" *proleter,* sadece genel olarak parlemantarizmden yana olmayıp, aynı zamanda açıkça "karşı-devrimci" iseler, "parlemantarizmin siyasî bakımdan zamanını doldurmuş olduğunu" nasıl söyleyebiliriz!? Besbelli ki, Almanya'da parlemantarizm *henüz* siyasî bakımdan zamanını doldurmuş değildir. Besbelli ki, Almanya "solları" kendi *isteklerini* ideoloji ve siyaset alanında kendi görüşlerini, nesnel gerçeklikle birbirine karıştırmışlardır. Bu, devrimciler için en tehlikeli yanılgıdır. Çarlığın istisnaî olarak yabanî ve yırtıcı boyunduruğunun, uzun bir süre her cinsten devrimcilerin, tutku, fedakârlık, yiğitlik, irade gücü bakımından hayranlık duyulması gereken devrimcilerin meydana çıkmalarına neden olduğu Rusya'da, devrimcilerin düştüğü bu yanılgıyı çok yakından gözleyebildik ve özel bir dikkatle inceleyebildik. Bu yanılgıyı pek iyi biliriz. Onun için başkalarında da gördüğümüzde hemen tanırız. Besbelli ki, Alman komünistleri için parlemantarizm, "siyasî bakımdan zamanını doldurmuştur"; ama, asıl sorun şu ki, *bizim için* zamanını doldurmuş olan bir şeyin, *sınıf için* zamanını doldurduğuna, *yığınlar için* zamanını doldurduğuna *inanmamak* gerekir. "Solların", durumu muhakeme etmeyi bilemediklerini, *sınıf* partisi olarak, *yığın* partisi olarak davranmayı bilmediklerini burada bir kere daha görüyoruz. Yığınların seviyesine inilmesi gerektiği, bir sınıfın en geri kalmış katları seviyesine inilmemesi gerektiği tartışma götürmez. Senin görevin o katlara acı gerçeği söylemektir. Geri kalmış katların, burjuva demokratik ve parlamenter önyargılarını, önyargı olarak nitelendirmek görevinizdir. Ama aynı zamanda (sadece en bilinçli öncüsünü değil) bütün sınıfın bilincinin ve hazırlığının, sadece ilerici unsurlar değil, emekçiler *yığınının* tümünün bilin-

cinin ve hazırlığının *gerçek* durumunu *dikkatle* gözlemek de görevinizdir. "Milyonlarca" değil de sadece oldukça önemli bir sanayi işçisi *azınlığı* katolik papazların peşinden gitseydi, ve bir tarım işçileri azınlığı büyük toprak sahiplerinin ve kulakların (*Grossbauern*) ardından gitseydi bile, bundan çıkacak olan sonucun, parlemantarizmin Almanya'da *henüz* siyasî bakımdan zamanını *doldurmamış* olduğu, ve devrimci proletaryanın partisi için parlamenter seçimlere ve parlamenter mücadeleye katılmanın, özellikle kendi sınıfının geri kalmış katlarını eğitmek için, özellikle ezilen ve cahil köylü yığınlarını uyandırmak ve aydınlatmak için *zorunlu* olduğu *şüphe götürmez*. Burjuva parlamentosunu ve bütün öteki gerici kurumları dağıtmaya gücümüz yetmediği sürece, bu kurumlarda çalışmak zorundasınız, *özellikle* hâlâ papaz takımının ve taşra kovuklarının boğucu havasının hayvanca bir bilinçsizlik içinde tuttuğu işçiler mevcut olduğu için, bu kurumlarda çalışmalısınız. Bunu yapmazsanız gevezeden başka bir şey değilsiniz.

Üçüncüsü, "sol" komünistler, biz bolşevikleri pek övüyorlar. Arasıra insanın onlara söyleyesi geliyor: bizi biraz daha az övün de, bolşevik taktiğini daha çok inceleyin, o taktiği daha çok benimseyin! Rusya burjuva parlamentosu seçimlerine, Kurucu Meclis seçimlerine, 1917 Eylül-Kasımında katıldık. Taktiğimiz doğru muydu, değil miydi? Eğer doğru değilse, bunu açıkça söylemek ve tanıtlamak gerekir. Uluslararası komünizmin doğru bir taktik elde edebilmesi için bu yapılmalıdır. Eğer doğruysa, bundan bazı sonuçlar çıkarmak gerekir. Hiç şüphe yok ki, Rusya'nın koşullarını, Batı Avrupa'nın koşullarına uydurmak sözkonusu değildir. Ama "parlemantarizm siyasî bakımdan zamanını doldurmuştur" kavramının ne anlama geldiği gibi özel bir sorunda bizim tecrübemizi mutlaka gözönünde tutmak gerekir; çünkü somut tecrü-

be gözönünde tutulmazsa, bu kavramlar kolayca boş laf haline gelir. Biz, Rus bolşeviklerinin, Eylül-Kasım 1917'-de, Rusya'da parlemantarizmin siyasî bakımdan zamanını doldurmuş olduğu iddiasında, Batının bütün komünistlerinden çok *daha haklı* değil miydik? Besbelli ki haklıydık, çünkü sorun burjuva parlamentoların uzun süreden beri mi, yoksa kısa süreden beri mi varolup olmadıkları sorunu değildir, sorun, büyük emekçi yığınların ideolojik, siyasî ve pratik bakımdan sovyet rejimini benimsemeye ve burjuva demokratik parlamentoyu dağıtmaya —ya da dağıtılmasına izin vermeye— *hazır* olup olmadıkları sorunudur. Rusya şehirlerindeki işçi sınıfının, asker ve köylülerin, Eylül-Kasım 1917'de, özel koşulların sonucu olarak sovyet rejimini kabul etmeye ve burjuva parlamentolarının en demokratiğini dağıtmaya tam olarak hazır bulundukları, inkârı mümkün olmayan, tam olarak sabit olmuş bir tarihî gerçektir. Ama buna rağmen bolşevikler, Kurucu Meclisi boykot *etmemişlerdi;* ve tam tersine, iktidarın proletarya tarafından elde edilmesinden önce *v e s o n r a* seçimlere katılmışlardı. Bu seçimlerin son derece değerli sonuçlar (proletarya için son derece yararlı sonuçlar) verdiğini, Rusya Kurucu Meclis seçimlerinin sonuçlarını ayrıntılı olarak tahlil ettiğim yukarda sözü edilen makalede tanıtladım, ya da tanıtladığımı umarım.

Yukarda söylenenlerden çıkan sonuç tartışma götürmez: tanıtlanmıştır ki, Sovyet Cumhuriyetinin zaferinden birkaç hafta önce bile, giderek bu zaferden *sonra* bile burjuva demokratik bir parlamentoya katılmak, devrimci proletaryaya zarar getirmek şöyle dursun, ona, bu parlamentoların niçin dağıtılması gerektiğini geri kalmış yığınlara daha kolay *anlatma* olanağını sağlamakta, bu dağıtışın başarısını ve burjuva parlemantarizminin "siyasî tasfiyesini" *kolaylaştırmaktadır.* Bu tecrübeyi kü-

çümsemek ve aynı zamanda, taktiğini (dar anlamda ulusal bir taktik değil, gerçekten uluslararası taktiğini) *uluslararası ölçüde* hazırlayıp saptamakla görevli bulunan *III. Enternasyonale* katıldığını iddia etmek, en derin bir çelişkiye düşmek olur, enternasyonalizmi sözde kabul ederken onu gerçekte yadsımak demek olur.

Şimdi de, "Hollandalı solların" parlamentolara katılmamayı savunurken ileri sürdükleri kanıtları ele alalım. Yukarda sözü edilen "Hollanda" tezlerinin en önemlisi, 4. tez, İngilizceden çevrilmiş olarak şöyledir: "Kapitalist üretim sistemi yıkıldığı zaman ve toplum, devrim aşamasına ulaştığı zaman, bizzat yığınların eylemine kıyasla, parlamenter eylem yavaş yavaş değerini yitirir. Bu koşullarda, parlamento, karşı-devrimin merkezi ve organı durumuna gelince ve işçi sınıfı sovyetler biçiminde kendi iktidarının araçlarını kurunca, parlamento faaliyetinin herhangi bir biçimine katılmanın reddedilmesi zorunlu olabilir."

Birinci cümle baştan sona kadar yanlıştır. Çünkü, yığınların eylemi —örneğin bir büyük grev— sadece devrim sırasında ya da devrimci bir durumda değil, *her zaman* parlamenter eylemden daha önemlidir. Açıkça tutarsız olan ve hem tarihî, hem de siyasî bakımdan yanlış olan bu iddia, sadece bu tezi ileri sürenlerin, legal savaşla illegal savaşı *birleştirmenin* önemi konusunda ne genel olarak Avrupa'yı (1848 ve 1870 devrimlerinden önceki Fransa'yı, 1878 ile 1890 arasındaki Almanya'yı, vb.), ne de Rus tecrübesini (yukarıya bakınız) gözönünde bulundurmadıklarını gösterir. Bu sorun, büyük bir genel ve özel önem taşır. Çünkü proletaryanın burjuvaziye karşı iç savaşın olgunlaşması ve yakınlaşması gözönünde tutulursa, cumhuriyet hükümetlerinin ve genel olarak yasaları durmadan ihlâl eden burjuva hükümetlerinin devrimcilere uyguladıkları vahşice baskı tedbirleri (Ame-

rika'nın örneği vb. ibret vericidir) gözönünde tutulursa, ilerlemiş uygar ülkelerde bu birleştirme her gün daha zorunlu olacağı —şimdiden de kısmen zorunludur— saat hızla yaklaşmaktadır. Bu temel sorunu Hollandalılar ve genel olarak "sollar" kesin olarak anlamıyorlar.

İkinci cümle, ilkönce, tarihî bakımdan yanlıştır. Biz bolşevikler, en karşı-devrimci parlamentolara katıldık, ve tecrübe göstermiştir ki, bu katılma, özellikle Rusya'da birinci burjuva devriminden sonra (1905), burjuva devrimini hazırlamak için (Şubat 1917) ve sonra da sosyalist devrimi hazırlamak için (Ekim 1917) devrimci proletaryanın partisine sadece yararlı değil, zorunluydu da. İkincisi, bu cümle şaşırtıcı bir mantıksızlık taşımaktadır. İşçilerin sovyetler biçiminde kendi iktidarlarının araçlarını yarattıkları bir sırada parlamentonun karşı-devrimin organı ve "merkezi" durumuna gelmesinden (gerçekte hiç bir zaman "merkez" olmadığını ve olamayacağını geçerken söyleyelim) çıkan sonuç, işçilerin, sovyetlerin parlamentoya karşı, parlamentonun sovyetler tarafından dağıtılması uğruna mücadeleye —ideolojik, siyasî ve teknik bakımlardan— hazırlanmaları gerektiği sonucudur. Ama bu, hiç bir zaman karşı-devrimci parlamentonun *içinde* bir sovyet muhalefetinin mevcut olmasının bu dağıtılmayı engelleyecek, onu kolaylaştırmayacak demek değildir. Denikin'e ve Kolçak'a karşı başarılı savaşımız sırasında, parlamentoda bir proleter sovyet muhalefetinin varlığının, zaferlerimizi olumlu olarak etkilediğini hep gördük. Karşı-devrimci Kurucu Meclisin içinde tutarlı bir bolşevik sovyet muhalefetinin bulunmasının, sol devrimci-sosyalistlerin tutarsız muhalefetine rağmen, 5 Ocak 1918'de Kurucu Meclisi dağıtmamıza engel olmadığını, tam tersine, onu kolaylaştırdığını pek iyi bilmekteyiz. Tezi ileri sürenler, sorunu, karmakarışık hale getirmişlerdir ve gerici parlamentonun dışında yığınla-

rın eylemiyle parlamento içindeki devrime sempati duyan (ya da daha iyisi: devrimi doğrudan doğruya destekleyen) bir muhalefet ile *birleştirmenin* özellikle devrim sırasında ne kadar yararlı olduğunu doğruluyan, eğer bütün devrimlerin değilse, birçok devrimin tecrübelerini unutuyorlar. Burada Hollandalılar ve genel olarak "sollar", gerçek bir devrime hiç bir zaman katılmamış ya da devrimlerin tarihi üzerinde hiç bir zaman düşünmemiş olan, ya da gerici bir kurumun öznel olarak "yadsınmasının" çeşitli nesnel etkenlerin birleşmiş kuvvetleriyle, o kurumun fiilen yıkılması olduğunu safça sanan devrim doktrincileri olarak durumu muhakeme ediyorlar. Yeni bir siyasî fikri çürütmenin (yalnız siyasî fikri de değil) ve onu etkisiz hale getirmenin en iyi yolu, o fikri abese itene kadar savunmaktır. Gerçekten herhangi bir gerçeği, (Peder Dietzgen'in de dediği gibi) aşırı ölçülere vardırtırsak, abartarak gerçek uygulama alanının sınırları dışına yayarsak, onu abesliğe kadar itmiş oluruz; ve bu koşullarda o fikir kaçınılmaz olarak fikirlikten çıkar, saçma olur. İşte Hollanda ve Almanya "solları"nın yeni gerçek konusunda, sovyetler ikitidarının burjuva demokratik parlamentolara üstünlüğü gerçeği konusunda yaptıkları budur. Hiç şüphe yok ki, eskiden olduğu gibi, genel olarak burjuva parlamentolara katılmayı reddetmenin, koşullar ne olursa olsun, yanlış olduğunu iddia eden kimse, hata etmiş olur. Ama bu yazının amacı, çok daha mütevazı olduğu için, boykotun hangi koşullarda yararlı olabileceğini burada belirtmeye girişmeyeceğim: Bu yazıda güdülen amaç, sadece uluslararası komünist taktiğinin en önemli bazı sorunlarını aydınlatmak için Rus tecrübesinden dersler çıkarmaktır. Rus tecrübesi, bize, (1905'te) bunun başarılı ve doğru bir uygulamasını verdiği gibi, (1906'da) yanlış bir uygulamasını da vermektedir. Birinci durumu tahlil ederken görüyoruz ki, bolşevikler, yığınların parlamento-dışı devrimci eyleminin

(özellikle grev hareketinin) istisnaî bir hızla büyüdüğü proletaryanın ve köylünün hiç bir katının, ne şekilde olursa olsun, gerici iktidarı desteklemesinin olanaksız olduğu, devrimci proletaryanın grev savaşıyla ve köylü hareketiyle geri kalmış büyük yığınlar üzerinde etkisini sağladığı bir anda, bolşevikler, gerici bir parlamentonun gerici bir iktidar tarafından toplantıya *çağrılmasını önleyebilmişlerdi.* Besbelli ki, *bu* tecrübe, Avrupa'daki bugünkü koşullara uygulanamaz. Aynı biçimde açıkça bellidir ki, —yukarda anlatılan nedenlerle— Hollanda "sollarının"ın şarta bağlı olsa bile, parlamentolara katılmayı reddetme yolunda ileri sürdükleri iddialar, kökten yanlıştır ve devrimci proletaryanın davasına zararlıdır.

Batı Avrupa'da ve Amerika'da parlamentoların, işçi sınıfının devrimci öncüsü için özellikle iğrenç bir niteliğe büründüğü doğrudur. Bu yadsınamaz. Bunu anlamak kolaydır, çünkü parlamentoda, savaş sırasında ve savaştan sonra, sosyalist ve sosyal-demokrat milletvekillerinin büyük çoğunluğunun davranışından daha âdice, daha alçakça, daha çirkin bir şey tasavvur edilemez. Ama bu herkesçe bilinen kötülükle *nasıl* savaşılacağı sorununu çözüme bağlarken, bu duyguya kapılmak, sadece akılsızlık olmaz, aynı zamanda cinayet sayılmalıdır. Batı Avrupa ülkelerinin birçoğunda, devrimci duygu, bugün denilebilir ki, bir "yenilik", uzun süre boşuna ve büyük sabırsızlıkla beklenilen "nadirattan bir şey"dir. Bu duyguya o kadar kolaylıkla kapılmanın nedeni belki de budur. Şüphe yok ki, yığınlarda bir devrimci duygunun yokluğu halinde böyle bir duygunun gelişmesine elverişli koşullar da olmayınca, devrimci taktik, eylem biçimine giremez. Ama Rusya'da çetin ve kanlı bir tecrübe, devrimci taktiğin, sadece devrimci duygu üzerine kurulamayacağı gerçeğini bize öğretmiştir. Taktik, sert bir nedensellikle sözkonusu devletteki *bütün* sınıf güçlerini hesaba katarak (ülkenin çevresinde-

ki devletlerin ve dünya ölçüsündeki devletlerin içindeki sınıf güçlerini de hesaba katarak), ve devrimci hareketlerin tecrübesini gözönünde bulundurarak soğukkanlılıkla saptanmalıdır. Parlamenter oportünizmi lânetlemekle ve parlamentoya katılmayı reddetmekle yetinerek "devrimci duygusunu" ifade etmek pek kolaydır. Ama, çok kolay olduğu içindir ki, bu davranış, çetin olan, çok çetin olan bir sorunu çözüme bağlayamaz. Avrupa parlamentolarında gerçekten devrimci olan bir parlamento fraksiyonunu yaratmak, Rusya'dakinden çok daha zordur. Bu, besbelli. Ama bu, 1917'nin son derece orijinal somut tarihî koşulları içinde Rusya'nın sosyalist devrime *başlamasının* kolay olduğu, buna karşılık sosyalist devrimi *sürdürüp* amacına vardırmanın Rusya için Avrupa ülkelerine kıyasla daha zor olacağı yolundaki genel gerçeğin özel bir yönünden başka bir şey değildir. 1918'in başında bu gerçeğe işaret etmek fırsatını bulmuştum ve iki yıllık bir tecrübe, görüşümü tam olarak doğrulamıştır. Şu özel koşullar: 1) işçilerin ve köylülerin dayanılmaz işkencelere uğramalarına neden olan emperyalist savaşın devrim sayesinde durdurulmasının sovyet devrimiyle birleştirilmesi olanağı; 2) ortak düşmanları Sovyete karşı birleşememiş olan dünyanın en güçlü iki emperyalist yırtıcı hayvan grubu arasındaki ölüm kalım savaşından bir süre için yararlanma olanağı; 3) kısmen ülkenin büyük oluşu ve ulaştırma olanaklarının kötü oluşu yüzünden, nispeten bir iç savaşı başarıyla sürdürme olanağı; 4) köylülükte derin bir burjuva demokratik devrim hareketinin varlığı, o kadar derin ki, proletaryanın partisi (köylülerin partisi olan devrimci-sosyalistler partisinin büyük çoğunluğu bolşevizme açıkça karşı olmasına rağmen) köylü partisinin devrimci taleplerini benimseyerek, siyasî iktidar proletaryanın eline geçer geçmez bunları gerçekleştirebilmiştir, — bu gibi özel koşullar şu anda Batı Avrupa'da yoktur; ve buna benzer koşulların ye-

niden meydana gelmesi kolay değildir. İşte birçok başka nedenlerle birlikte, bundan ötürüdür ki, sosyalist devrime *başlamak,* Batı Avrupa'da bizdekinden daha zordur. Gerici parlamentolardan devrimci amaçlarla yararlanılması gibi çetin bir sorunun üstünden "atlayarak" bu zorluktan "kaçınmayı" denemek çocukluktur. Hem yeni bir toplum yaratmak istiyorsunuz, hem de gerici bir parlamentoda inanmış, fedakâr, yiğit devrimcilerden kurulu bir parlamento grubu yaratmanın güçlükleri karşısında geriliyorsunuz. Bu, çocukluk değil midir? Eğer Almanya'da Karl Liebknecht ve İsveç'te Z. Höglund, aşağıdan gelme bir yığın desteği olmadan bile gerici parlamentolardan gerçekten devrimci amaçlarla yararlanmak örnekleri verebildilerse, nasıl olur da, savaşın ertesi günü, yığınların kapıldıkları hayal kırıklığından ve öfkeden ötürü hızla gelişen bir devrimci yığın partisinin, parlamentoların en kötüsünde bile, *örste dövülmüş* bir devrimci grup *yaratmaya* gücü yetmez? Asıl henüz bilinçlenmemiş olan işçi yığınlarının ve hele küçük köylülerin, Rusya'dakinden çok burjuva demokratik ve parlamenter önyargılara kapılmış oldukları Batı Avrupa'dadır ki, komünistler, *sadece* burjuva parlamentosu gibi kurumların içinden bu önyargıları suçlamak, dağıtmak ve yenmek için hiç bir zorluğun önünde gerilemeyen uzun vadeli ve inatçı bir savaşı sürdürebilirler (ve sürdürmelidirler).

Almanya "solları", partilerinin kötü "lider"inden yakınıyorlar; ve bu yakınmalarını umutsuzluğa kadar vardırarak, işi "liderler"in "inkârı" gibi gülünç bir sonuca götürüyorlar. Ama illegal koşullarda "liderler"i gizlemek zorunluluğu olduğu için iyi liderlerin, güvenilir, denenmiş, gerekli manevî otoriteye sahip liderlerin *yetiştirilmesi* özellikle zor bir iştir; ve legal çalışma ile illegal çalışmayı birbirine bağlamadan ve *başka denemelerle birlikte "liderler"i* parlamento arenasından geçirtmeden bu işin üstesinden *gelme-*

mez. En sert, en amansız ve en uzlaşmaz eleştiriler parlemantarizme ya da parlamenter eyleme karşı değil, devrimci olarak parlamento seçimlerinden ve parlamento kürsüsünden yararlanmayı bilmeyen liderlere karşı, ve hele yararlanmak *istemeyen* liderlere karşı yöneltilmelidir. Ancak böyle bir eleştiri, tabiî yeteneksiz liderlerin uzaklaştırıldığı ve yerlerine daha yeteneklilerinin konulduğu takdirde yararlı ve verimli bir devrimci çalışma olacaktır; bu tutum, işçi sınıfına ve emekçi yığınlara lâyık olabilmeleri için "liderleri" eğitecek ve, aynı zamanda, siyasî durum içinde yönlerini doğru saptamaları yolunda ve bu durumdan doğan çok çapraşık ve karışık sorunları anlamaları yolunda yığınları da eğitecektir.*

---

* İtalya'daki "sol" komünizmi tanıma fırsatını pek bulamadım. Bordiga'nın ve "Çekimser-Komünistler"in (**Comunista astensionista**), parlamentoya katılmamayı savunmakla yanıldıkları şüphesizdir. Ama **Il Soviet** adlı gazetenin iki sayısından (18 Ocak ve 1 Şubat 1920 tarihli 3 ve 4. sayıları) ve Serrati'nin **Comunismo** adındaki o mükemmel dergisinin 4 fasikülünden (1 Ekim—30 Kasım tarihli 1-4. sayıları), ve dağınık birkaç İtalyan burjuva gazetesinden edinebildiğim fikre göre, Bordiga bir noktada haklı görünüyor. Bordiga ve fraksiyonu, Sovyetler iktidarını ve proletarya diktatörlüğünü tanımış olan ve partide kaldıkları halde Turati ve taraftarlarının aynı zamanda parlamentoda kalmalarını ve eski ve o kadar zararlı oportünist politikalarını sürdürmelerini eleştirmekte haklıdır. Bu durumu, hoşgörüyle karşılarken, Serrati ve bütün İtalyan Sosyalist Partisi[21], besbelli ki, Macar Turati'lerin Macaristan'da parti içinden Sovyetler iktidarını baltalarken işlemiş oldukları hatayı yapmaktadırlar. Oportünist parlamenterlere karşı bu hatalı tutum, bu tutarsızlık ya da karakter yoksunluğu, bir yandan "sol" komünizmin doğmasının nedeni olurken, öte yandan bu "sol" komünizmin varlığını **bir noktaya kadar haklı kılar.** Besbelli ki, milletvekili Turati'yi "tutarsızlık" ile suçlamakla (**Comunismo,** n° 3) Serrati, haksızlık etmektedir, tutarsız olan, Turati ve şürekâsı gibi parlamenter oportünistlerin saflarında yer almasını hoşgörüyle karşılayan İtalyan Sosyalist Partisinin kendisidir.

SEKİZ

HİÇ UZLAŞMA OLMAYACAK MI?

FRANKFURT broşörünün yukarıya aktarılan pasajında, "sollar"m nasıl bir kesinlikle "uzlaşma yok" sloganını ileri sürdüklerini gördük. Kendilerini marksist sanan ve marksist olmak isteyen insanların, marksizmin temel gerçeklerini unuttuklarını görmek üzücüdür. Marx gibi eserlerinin her cümlesi derin anlamlar taşıyan Engels, 1874'te, Blankist-Komüncülerin manifestosunu eleştirirken şöyle yazıyordu:[22]

"... 'Biz komünistiz' [diye yazıyorlar, Blankist-Komüncüleri, manifestolarında] 'çünkü biz, amacımıza ve zafer gününü uzaklaştırmaktan ve kölelik dönemini uzatmaktan başka bir sonuç vermeyen aradaki aşamalar-

dan, uzlaşmalardan geçmeden ulaşmak istiyoruz.'

"Alman komünistleri, kendilerinin değil, tarihî gelişmenin yarattığı bütün ara-aşamaların ve bütün uzlaşmaların ötesinde son hedefi, yani sınıfların kaldırılmasını ve toprağın ve üretim araçlarının özel mülkiyetine yer vermeyen bir toplumsal düzenin kurulmasını açıkça görebildikleri için komünisttirler. Otuzüç blankist ise, aradaki aşamaları ve uzlaşmaları yakıp kül ettikleri anda sorunun çözümleneceği ve günün birinde 'ihtilâl yeniden başladığı' ve iktidar ellerine düştüğü takdirde, ki buna kesin olarak inanmaktadırlar, 'komünizmin hemen ertesi gün kurulacağını' hayal ettikleri için komünisttirler. Eğer bu iş hemen yapılamıyorsa, demek ki komünist değildirler.

"Kendi sabırsızlığını teorik iddia olarak ileri sürmek ne çocukça bir saflık!" (Friedrich Engels, *Internationales aus dem Volksstaat,* 1874, n° 73. "Blankist-Komüncülerin Programı"[23] başlıklı yazıdan alınmıştır.)

Aynı yazıda, Engels, Vaillant'a karşı duyduğu derin hayranlığı ifade ediyor; Vaillant'ın "tartışma götürmez erdemlerinden" söz ediyor (1814 Ağustosundaki ihanetlerinden önce Vaillant, Guesde gibi uluslararası sosyalizmin büyük önderlerinden biriydi). Ama Engels, açık bir yanılgıyı ayrıntılı olarak tahlil etmeden de geri kalmıyor. Şüphesiz ki, çok genç ve tecrübesiz devrimcilere olduğu gibi, yaşını başını almış ve çok tecrübeli küçük-burjuva devrimcilere de, "uzlaşmalara izin vermek", son derece "tehlikeli", anlaşılmaz ve yanlış gelmektedir. Ve birçok sofistler (aşırı ölçüde ya da gerektiğinden çok "tecrübeli" politikacılar) tıpkı Lansbury yoldaşın sözünü ettiği oportünist İngiliz liderleri gibi muhakeme yürütüyorlar: "Eğer bolşevikler için şu ya da bu uzlaşma caizse, her türlü uzlaşmalar niye caiz olmasın?" Ama birçok grevlerin okulundan geçmiş olan proleterler (sınıf mücadelesinin sadece bu biçimini ele almakla yetinilse bile), Engels'in

ifade ettiği (felsefî, tarihî, siyasî, psikolojik) pek derin gerçekleri genellikle mükemmel olarak benisemektedirler. Her proleter, grevlerden geçmiştir; her proleter, işçiler bir şey elde etmeden ya da isteklerinin ancak bir kısmını sağladıktan sonra işbaşı etmek zorunda kaldıkları zaman, nefret duydukları ezenler ve sömürenlerle "uzlaşmalar" yapmıştır. Bir sınıf mücadelesi ve sınıf çatışmalarının hat safhaya varışı ortamında yaşayan her proleter, nesnel koşulların zorunlu kıldığı (grev fonu tükenebilir, grev desteklenmeyebilir, grevciler dayanılmaz ölçüde açlıkla, yorgunlukla karşılaşabilirler) bir uzlaşmayla, o uzlaşmayı yapan işçiler arasında devrimci feragati ve mücadeleyi sürdürme iradesini hiç bir şekilde azaltmayan bir uzlaşmayla, hainlerin yaptığı (grev kırıcaları da "uzlaşma" yaparlar), kendi bencilliklerini, alçaklıklarını, kapitalistlere hoş görünme isteklerini, tehditler karşısında, bazan pohpohlamalar karşısında, bazan sadakalar karşısında, bazan da kapitalistlerin sırnaşmaları karşısında gereken sağlamlığı gösterememelerini nesnel nedenlerle açıklamaya kalkışan uzlaşmalar (bu ihanet uzlaşmaları, İngiliz işçi sınıfı hareketinde trade-union önderleri arasında pek çoktur, ama bütün ülkelerde hemen hemen her işçi şu ya da bu biçimde buna benzer olaylarla karşılaşmıştır) arasındaki farkı değerlendirmeyi pek iyi bilir.

Besbelli ki, istisnaî olarak öyle çetin ve çapraşık durumlar olabilir ki, şu ya da bu "uzlaşmanın" gerçek niteliğini saptayabilmek için büyük çabalar gerekebilir, bazı hallerde (örneğin "nefsi müdafaada" olduğu gibi) cinayetin, mutlak olarak meşru ve giderek kaçınılmaz mı olduğunu, yoksa affedilmez bir ihmalin ve giderek ustaca uygulanan canice bir planın sonucu mu olduğunu saptamanın çok zor bir iş olması gibi. Besbelli ki, (ulusal ve uluslararası) sınıflar ve partiler arası son derece çapraşık

ilişkilerin bazan sözkonusu olduğu politikada, bir grev yüzünden varılan "uzlaşmanın" meşru mu, yoksa ihanet eden bir sendika liderinin, bir grev kırıcısının vb. eseri mi olduğunu saptama sorununda çok daha çözümü zor durumlarla karşılaşılacaktır. Her duruma uyan bir reçete, ya da ("hiç bir zaman uzlaşılmayacak"!) biçiminde bir genel kural bulmaya kalkışmak saçmadır. Her özel durumda doğru yolu bulabilmek için kafayı işletmek gerekir. Parti örgütünün ve adına lâyık parti önderlerinin varlığının nedenlerinden biri, uzun vadeli, kararlı ve çok yönlü bir çalışmayla, sözkonusu olan sınıfın düşünen bütün temsilcilerinin katıldığı bir çalışmayla,* çarpaşık siyasî sorunların doğru olarak ve zamanında çözüme bağlanması için gerekli bilgileri, gerekli tecrübeleri ve üstelik gerekli siyasî seziş yeteneğini edinme zorunluğudur.

Saf ve tecrübeden tamamen yoksun kimseler, savaştığımız ve amansız bir savaş yürütmemiz gereken oportünizm ile devrimci marksizm arasındaki bütün sınırların silinmesi için *genel olarak* uzlaşmayı kabul etmemizin yeterli olacağını sanıyorlar, böyleleri eğer henüz doğada ve toplumda *bütün* sınırların hareket halinde ve bir ölçüye kadar geleneksel olduklarını bilmiyorlarsa, onlara ancak siyasî hayatı ve siyasî konuları uzun uzadıya inceleme olanağını, eğitim ve tecrübe olanağını sağlamakla yardım edebiliriz. Tarihin her özel ya da özgül anında, karşımıza dikilen pratik siyasî sorunlarda kabulü mümkün olmayan uzlaşmaları, oportünizmi temsil eden uzlaşmaları, devrimci sınıfa ihanet niteliğindeki uzlaşmala-

* Her sınıf, en aydınlanmış bir ülkenin şartlarında bile, en ilerlemiş sınıf olsa bile ve anın koşulları bu sınıf içinde bütün fikrî yeteneklerin istisnaî bir ilerlemesini sağlamış olsa bile, gene de sınıflar varlıklarını sürdürdükçe ve sınıfsız toplum kendi temelleri üzerinde tam olarak oturmadıkça ve gelişmedikçe, her sınıf içinde zorunlu olarak düşünmeyen, düşünme yeteneğinden yoksun temsilciler bulunacaktır. Başka türlü olsaydı, kapitalizm, yığınları ezen bugünün kapitalizmi olamazdı.

rı ayırdetmeyi bilmeli ve bunların içyüzünü açığa vurmak için ve bunlarla mücadele etmek için bütün olanakları kullanmalıdır. Eşit ölçüde soyguncu ve yırtıcı hayvan niteliğindeki iki emperyalist ülkeler grubu karşı karşıya geldiği 1914-1918 emperyalist savaşı sırasında, oportünizmin başlıca ve temel biçimi sosyal-şovenizm, yani *bu* savaşta gerçekte "kendi" ulusal burjuvazisinin soyguncu çıkarlarının savunulması anlamına gelen "ulusal savunma"nın desteklenmesi oldu.

Savaştan sonra, soyguncuların örgütü olan "Cemiyet-i Akvam"ın savunulması, devrimci proletaryaya karşı ve "sovyet" hareketine karşı kendi ülkesinin burjuvazisiyle doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak koalisyonların savunulması, "sovyetler iktidarına" karşı burjuva parlemantarizminin ve burjuva demokrasisinin savunulması — işte, son hesapta, her seferinde devrimci proletarya için ve onun davası için meşum bir oportünizmle sonuçlanan kabulü mümkün olmayan uzlaşmaların bellibaşlı belirtileri bunlar oldu.

Almanya "solları" Frankfurt broşüründe "... Öteki partilerle her türlü uzlaşmayı en büyük kesinlikle reddetmek ... her türlü dolambaçlı yolları ve anlaşma siyasetini reddetmek" diye yazıyorlar.

Bu solların, böyle fikirler benimsedikten sonra, bolşevizme kesin olarak karşı çıkmamış olmalarına şaşmak gerekir. Çünkü Almanya sollarının, Ekim Devriminden önce ve sonra, bolşevizm tarihinin dolambaçlı yollara başvurmalarla ve burjuva partileri dahil öteki partilerle anlaşmalarla ve uzlaşmalarla dolu olduğunu bilmemeleri mümkün değildir!

Devletler arasındaki alelâde savaşlardan yüz defa daha çetin, daha uzun ve daha çapraşık bir savaş olan uluslararası burjuvazinin devrilmesi uğruna savaşa girişmek, ve önceden dolambaçlı yollara başvurmayı, (bir anlık olsa

bile) düşmanlarımızı bölen çelişkilerden yararlanmayı, geçici olsalar da, pek o kadar güvenilir olmasalar da, sallantılı olsalar da, koşullara bağlı bulunsalar da, potansiyel müttefiklerle anlaşma ve uzlaşmaları reddetmek son derece gülünç bir davranış olmaz mı? Bu. bugüne kadar ulaşılmamış ve keşfedilmemiş bir dağın çetin tırmanışında, bazan zikzaklar halinde yürümeyi, bazan geri çekilmeyi, ilkten seçilen doğrultuyu bırakıp başka bir doğrultuyu denemeyi önceden reddetmek gibi bir şey değil mi? Ve bilinçten ve tecrübeden bu ölçüde yoksun kimseler (bu, gençliklerinden ötürü olsaydı gene neyse: gençler belli bir dönem için bu tür saçmalıklardan sözetmeye zaten hazırdırlar) Hollanda Komünist Partisinin kimi üyeleri tarafından —yakından ya da uzaktan, açıkça ya da üstü örtülü olarak, tamamen ya da kısmen, pek önemli değil— desteklenmişlerdir!!

Proletaryanın ilk sosyalist devriminden sonra, burjuvazinin bir ülkede iktidardan uzaklaştırılmasından sonra, o ülkenin proletaryası, *uzun bir süre* burjuvaziden *daha zayıf* olarak kalır; bu, ilkönce, sadece burjuvazinin uluslararası ilişkilerinden ötürü böyledir, sonra da kendi burjuvazisini iktidardan uzaklaştırmış olan ülkede, kapitalizmin ve burjuvazinin küçük emtia üreticileri tarafından kendiliğinden ve devamlı olarak yenilenmesi yeniden hayata kavuşturulması yüzünden de böyledir. Kendinden daha güçlü olan bir düşman, ancak en son dereceye varan bir kuvvet gerilimi pahasına ve düşmanlar arasındaki en küçük "yarığı", ayrı ayrı ülkeler burjuvazileri arasında, her ülkenin içindeki burjuvazinin çeşitli grupları ve kategorileri arasında en küçük çıkar çelişkilerinden ve aynı zamanda geçici bir müttefik olsa da, sallantılı olsa da, koşula bağlı bulunsa da, pek o kadar sağlam ve güvenilir olmasa da, sayıca güçlü bir müttefiki kendi tarafına kazanmak için, en küçük olanaktan en büyük özen ye uyanıklıkla, en

ustaca ve en akıllıca yararlanıldığı takdirde, yenilgiye uğratılabilir. Bu gerçeği kim anlamadıysa, ne marksizmin, ne de *genel olarak* çağdaş bilimsel sosyalizmin zerresini anlamamıştır. Kim oldukça uzun bir dönem içerisinde ve oldukça farklı politik durumlardaki gerçekleri *pratikle* tanıtlamamışsa, onlar, bütün ezilen insanlığı sömürücülerden kurtarmak için mücadele eden devrimci sınıfa yardım etmek için bu gerçeği uygulamayı henüz öğrenememişlerdir. Ve bu söylediklerimiz, siyasî iktidarın proletaryanın eline geçmesinden *ö n c e k i* dönem için nasıl doğruysa, *s o n r a k i* dönem için de aynı ölçüde doğrudur.

Bizim teorimiz, bir dogma seğil, bir *eylem kılavuzudur,*[24] demişlerdir Marx ve Engels; ve Karl Kautsky gibi Otto Bauer ve ötekiler gibi "patentli" marksistlerin en vahim suçu, proletarya devriminin en hayatî saatlerinde bu gerçeği anlayıp uygulayamamış olmalarıdır. "Siyasî eylem, Nevski Bulvarının[25] bir kaldırımı değildir", Petersburg'un dosdoğru geniş ana caddesinin sınırları belli bir kaldırımı değildir, diyordu, daha o zamanlar Marx-öncesi döneminin o büyük Rus sosyalisti N. Çernişevski. Çernişevski'den bu yana, Rus devrimcileri, bu gerçeği unutmalarının cezasını sayısız kurbanlarla ödediler. Batı Avrupa'nın ve Amerika'nın sol komünistlerinin ve devrimcilerinin bu gerçeği benimsemelerinin cezasını, geri kalmış Ruslar *kadar pahalı ödememeleri* için gereken mutlaka yapılmalıdır.

Çarlığın iktidardan düşmesine kadar, Rusya'nın devrimci sosyal-demokratları çok defa liberallerin yardımlarına başvurmuşlardır, yani bunlarla bazı pratik uzlaşmalar yapmışlardır. 1901-1902'de bolşevizmin doğmasından az önce, *Iskra*'nın eski redaksiyonu (Plehanov, Akselrod, Zasuliç, Martov, Potressov ve ben, bu redaksiyona dahildik) burjuva liberalizminin siyasî lideri Struve ile, —çok uzun süreli olmamakla birlikte— belirli bir ittifak

kurmuştuk. Ama bu, burjuva liberalizmine karşı ve onun işçi hareketi içinde etkisinin en küçük belirtilerine karşı, en amansız ideolojik mücadeleyi sürdürmemize engel olmuyordu. Bolşevikler, her zaman bu siyaseti gütmüşlerdir. 1905'ten beri, işçi sınıfı ile köylülüğün liberal burjuvaziye ve çarlığa karşı ittifakını, sistemli olarak savunmuşlardır, ama buna rağmen, burjuvaziyi çarlığa karşı desteklemekte hiç bir zaman kusur etmemişlerdir (örneğin iki dereceli seçimlerde ya da seçimlerin ikinci döneminde olduğu gibi) ve hiç bir zaman, burjuva devrimci küçük köylüye karşı, sosyalistlik iddia eden küçük-burjuva demokratlar olarak suçladıkları "devrimci-sosyalistlere" karşı, en sert ideolojik ve siyasî mücadeleyi durdurmamışlardır. 1907'de, bolşevikler, kısa bir süre için, "sosyalist-devrimciler" ile Duma seçimlerinde belirli bir siyasî blok teşkil etmişlerdir. 1903'ten 1912'ye kadar menşeviklerle bazan yıllarca süren yoldaşlık ettik ve aynı sosyal-demokrat parti içinde kaldık, ama onlarla, proletarya üzerinde burjuva etkisinin ajanları olarak ve oportünist olarak ideolojik ve siyasî alanda mücadele etmekten *bir an bile geri durmadık.* Savaş sırasında "kautskiciler"le, sol menşeviklerle (Martov) ve "devrimci-sosyalistler"le (Çernov, Natanson) bir çeşit uzlaşma yaptık; Zimmerwald ve Kiental kongrelerine onlarla birlikte katıldık, onlarla ortak bildiriler yayınladık; ama "kautskicilere", Martov ve Çernov'a karşı ideolojik ve siyasî mücadelemizi durdurmadık, onu gevşetmedik. (Natanson, 1919'da bize çok yakın, hemen hemen bizimle tam dayanışma durumunda bir popülist olarak "devrimci-komünist" olarak ölmüştür.) Ekim ihtilâli günlerinde *devrimci-sosyalistlerin* tarım programını bir virgül bile değiştirmeden *bütün halinde* kabul ederek, küçük-burjuva köylülükle sadece şekilde kalmayan son derece önemli (ve çok başarılı) bir siyasî blok kurduk; yani köylülere zorla programımızı kabul ettirmek isteğinde olmadığımızı, on-

larla anlaşmak istediğimizi tanıtlayabilmek için, açık uzlaşmaya vardık. Aynı zamanda, "sol sosyalist-devrimcilere" resmen bir siyasî antlaşma teklif ediyorduk (ve bunu, kısa bir zaman sonra gerçekleştiriyorduk). Bunlar, Brest-Litovsk barışının ertesi günü bu anlaşmayı reddettiler ve 1918 Temmuzunda işi bir ayaklanmaya kadar vardırdılar ve, daha sonra da, bize karşı silâhlı mücadeleye giriştiler.

Onun için, "bağımsızlar"la ("Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi" ile, kautskicilerle) bir blok kurmak fikrine yanaşıyor diye Alman Komünist Partisi Merkez Komitesine karşı Almanya sollarının hücumları, bize, kesin olarak, ciddiyetle bağdaşmayan bir davranış gibi gelmektedir; bu, "solların" *yanılgısının* açık bir belirtisidir. Rusya'da da, Almanya'nın Scheidemann'larına tekabül eden sağ menşevikler vardı (bunlar Kerenski hükümetine katılmışlardı), ve sağ menşeviklere karşı olan ve Almanya'nın kautskicilerine tekabül eden sol menşevikler de vardı (Martov). 1917'de işçi yığınlarının menşevik kampından bolşeviklerin tarafına derece derece geçtiklerini açıkça görebildik. 1917 Haziranında Rusya Sovyetlerinin Birinci Kongresinde oyların %13'ü bizden yanaydı. Çoğunluk devrimci-sosyalistler ile menşeviklerdeydi. (Eski takvime göre 25 Ekim 1917'de İkinci Sovyetler Kongresinde, oyların %52'i bizden yanaydı.) Almanya'da işçilerin buna *tıpatıp benzer* —sağdan sola doğru— hamlesi, niçin komünistlerin güçlenmeleri sonucunu vermedi de, kendisine özgü hiç bir siyasî fikri olmamasına rağmen, kendi siyaseti bulunmamasına rağmen ve şimdiye kadar hep Scheidemann ile komünistler arasında sallanmasına rağmen ara partinin, "bağımsızların" güçlenmesi sonucunu verdi?

Bunun nedenlerinden biri, besbelli ki, yanılgılarını dürüstlükle ve yüreklilikle teslim etmeleri gereken ve bunları düzeltmeyi öğrenmeleri gereken Alman komünist-

lerinin yanlış taktiği idi. Bu yanılgı, gerici parlamentoya katılmayı ve gerici sendikalarda çalışmayı reddetme biçiminde beliriyordu; bu yanılgı, nihayet dışa vurmuş olan ve bu yüzden de örgüt yararına olarak daha iyi ve daha çabuk tedavi edilecek olan "solculuk" denen şu çocukluk hastalığının sayısız belirtilerinden başka bir şey değildir.

"Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi"nin homojen bir örgüt olmadığı açıktır: Sovyeter iktidarının, proletarya diktatörlüğünün anlamını kavramakta yetersizliklerini ve proletaryanın devrimci mücadelesini yönetmekte yeteneksizliklerini tanıtlamış olan (Kautsky, Hilferding ve görünüşe göre geniş ölçüde, Crispien, Ledebour ve ötekiler gibi) eski oportünit önderlerin yanında — bu parti içinde hızla gelişen bir sol, proleter kanat meydana gelmiştir. Bu partinin yüzbinlerce üyesi (üye toplamı sanırım 3/4 milyondur), Scheidemann'dan uzaklaşan ve geniş adımlarla komünizme doğru yürüyen proleterlerdir. Bu proleter kanat, (1919'da) daha bağımsızların Leipzig kongresinde hemen ve kayıtsız şartsız Üçüncü Enternasyonale katılmayı teklif etmişti. Partinin bu kanadıyla bir "uzlaşma"dan korkmak gülünç olur. Komünistler, tam tersine, bir yandan bu kanatla gerekli tam bir kaynaşmayı kolaylaştıracak ve hızlandıracak davranışlara girişirken, öte yandan "bağımsızların" sağ oportünist kanadına karşı, komünistlerin ideolojik ve siyasî mücadelesini yürütmekten geri durmamalıdırlar. Şüphe yok ki, uzlaşmanın uygun biçimini saptamak kolay olmayacaktır, ama Alman işçilerine ve komünistlerine zafere "kolay" bir yoldan ulaşılacağını vaadetmek için insanın sahtekâr olması gerekir.

Proletarya, proleterden yarı-proletere (işgücünün satışından geçimini ancak kısmen sağlayan yarı-proletere), yarı-proleterden küçük köylüye (şehir ve köydeki küçük

zanaatçıya, genel olarak küçük işletmeciye), küçük köylüden orta köylüye vb. geçişi yansıtan son derece çeşitli sosyal tiplerle çevrili olmasaydı; proletaryanın kendisi de, meslekî gruplar gibi, bazan dinî vb. gruplar gibi kategorilere bölünmeseydi, kapitalizm, kapitalizm olmazdı. Proletaryanın öncüsü için, onun bilinçli bölümü için Komünist Partisi için, gerektiğinde zikzaklı, dolambaçlı yoldan yürümenin, ayrı ayrı proleter grupları ile, ayrı ayrı işçi partileri ve küçük üreticiler partileriyle anlaşmalar yapmanın, uzlaşmalara varmanın gereği bundan doğmaktadır. Sorun, bu taktiği, proletaryanın *genel olarak* bilincini, devrimci ruhunu, mücadele etme ve yenme yeteneğini düşürecek değil, *yükseltecek* biçimde uygulamayı *bilmektir.*

Belirtelim ki, bolşeviklerin menşeviklere zaferi, sadece 1917 Ekim Devriminden önce değil, bu devrimden *sonra da* zikzaklı yol, anlaşmalar, uzlaşmalar taktiğinin uygulanmasını gerektirmiştir; elbette ki, bunlara, bolşeviklerin başarısını sağlayacak, onu kolaylaştıracak, hızlandıracak biçimde, menşeviklerin aleyhine taktikler olarak başvurulmuştur. (Menşevikler dahil) küçük-burjuva demokratlar, zorunlu olarak, burjuvazi ile proletarya arasında, burjuva demokrasisi ile sovyet rejimi arasında, reformculuk ile devrimci zihniyet arasında, dar anlamda işçi davasına sahip çıkma zorunluluğu ile proletaryanın iktidarından duyulan korku vb. arasında sallanır dururlar. Komünistlerin doğru taktiği, bu gibi duraksamalardan *yararlanmayı* gerektirir, yoksa onları umursamamayı değil; oysa bunlardan yararlanmak demek, proletaryaya yakınlaşan unsurlara tavizlerde bulunmak ve bunlara ancak yaklaştıkları ölçüde ve yaklaştıkları anda tavizlerde bulunmak ve bir yandan da burjuvaziye yaklaşanlara karşı mücadeleyi sürdürmek demektir. Bu doğru taktiğin uygulanması yüzündendir ki, menşevizm,

bizde, oportünizmde direnen liderleri tecrit olunarak ve en iyi işçileri, küçük-burjuva demokrasisinin en iyi unsurlarını bizim kampımıza getirerek gün geçtikçe dağılmıştır ve dağılmaktadır. Bu, sabır gerektiren uzun vâdeli bir süreçtir, ve "hiç bir zaman uzlaşma yok, zikzaklar yok" cinsinden kestirme "çözümler", ancak devrimci proletaryanın etkisini baltalar ve onun güçlenmesini önler.

Ve nihayet Almanya "sollarının" kesin yanılgılarından biri de, Versailles Antlaşmasını tanımamakta gösterdikleri direnmedir. Bu görüş, K. Horner'in yaptığı gibi "ağırlığıyla" ve "ciddî olarak" ve "azimle" formüle edildikçe, daha az akla yakın geliyor. Bugünkü uluslararası devrim çerçevesi içinde, Antanta karşı savaşa yeniden girişmek için, Alman burjuvazisiyle bir blok kurulmasını savunmaya kadar işi vardıran (Laufenberg ve ötekilerin) "ulusal bolşevizm"inin göze batan saçmalıklarını eleştirmek yetmez. Versailles barışını bir süre için tanımanın ve ona boyun eğmenin sovyet Almanyası için (eğer pek yakın bir gelecekte bir Alman sovyet cumhuriyeti kurulursa) zorunluluğunu reddeden bir taktiğin, temelden yanlış bir taktik olduğunu anlamak gerekir. Bundan, "bağımsızların", Scheidemann'lar hükümette iken, Macaristan'daki sovyet iktidarı henüz devrilmemişken, Macar sovyetlerini destekleyecek olan bir sovyet devriminin Viyana'da kopması ihtimali henüz varken, o *zamanın koşulları* içinde, Versailles barışının imzalanmasını desteklemekle doğru davrandıkları sonucu çıkarılamaz. O sıralarda, "bağımsızlar", berbat bir şekilde zikzaklar ve manevralar yapıyorlardı, çünkü Scheidemann'ların ihanetinden onlar da azçok sorumluluk yükleniyorlardı, Scheidemann'lara karşı amansız bir sınıf mücadelesi durumundan "sınıflar-dışı ya da "sınıflar-üstü" bir duruma kayıyorlardı.

Önemli bir nokta da şudur ki, Almanya komünistleri, komünizm Almanya'da muzaffer olduğu takdirde

Versailles barışını bütün güçleriyle reddedeceklerini vaat ederek ellerini kollarını bağlamamalıdırlar. Bu, saçma bir şey olur. Şunu söylemek gerek: Scheidemann'lar ve kautskiciler, Sovyet Rusya ile ve sovyet Macaristanıyla ittifakı zorlaştıran (hemen hemen yıkan) ihanetlerde bulunmuşlardır. Biz, bu ittifakı *kolaylaştırmak* ve *hazırlamak* için olanca gücümüzle ve bütün olanaklarımızla çaba sarfedeceğiz, ama bu, bize, Versailles barışını her ne pahasına olursa olsun —ve hemen şimdi— reddetme yükümlülüğünü yüklemez. Versailles'ı bize yararlı olacak şekilde reddetme olanağı, sovyet hareketinin sadece Almanya'da değil, bütün dünyada başarısına bağlıdır. Sovyet hareketi, Scheidemann'lar ve kautskiciler tarafından baltalanmıştır; biz ise, bu hareketten yanayız. İşte sorunun özü buradadır, aramızdaki temel fark buradadır. Ve eğer sınıf düşmanlarımız, sömürücüler, onların uşakları, Scheidemann'lar ve kautskiciler, sovyet hareketini Almanya'da ve dünyada güçlendirme yolunda, sovyet devrimini Almanya'da ve bütün dünyada güçlendirme yolunda fırsatların kaçmasına göz yumdularsa, suç onlarındır. Almanya'da sovyet devrimi, uluslararası sovyet hareketini güçlendirecektir. Ve bu uluslararası harekette Versailles barışına karşı, genel olarak uluslararası emperyalizme karşı en güçlü (tek güvenilir, yenilmez ve dünya ölçüsünde kudretli) kaledir. Emperyalizmin boyunduruğu altında ezilen öteki ülkelerin kurtuluşu sorunundan önce, Versailles Antlaşmasının hükümlerinden hemen kurtulma sorununu mutlak ve zorunlu bir sorun olarak ileri sürmek, (Kautsky'lere, Hilferding'lere, Otto Bauer ve şürekâsına lâyık) küçük-burjuva milliyetçiliğidir, devrimci enternasyonalizm değildir. Almanya dahil, herhangi bir büyük Avrupa devletinde burjuvaziyi iktidardan düşürmek, uluslararası devrim için öyle bir avantaj sağlar ki, —eğer gerekirse— *Versailles barışının süresinin uzatıl-*

masi bile kabul edilebilir. Eğer Rusya, Brest-Litovsk Antlaşmasına aylarca, devrimin yararına olmak üzere, tek başına tahammül edebildiyse, Sovyet Rusya'nın müttefiki olan sovyet Almanya'nın da, Versailles Antlaşmasına daha uzun bir süre, devrimin yararına olarak tahammül etmesi olanaksız bir şey değildir.

Fransa, İngiltere vb. emperyalistleri, Alman komünistlerini tahrik ediyorlar, onlara tuzak kuruyorlar: "Versailles Antlaşmasını imzalamayacağınızı söyleyiniz" diyorlar. Ve sol komünistler, *şu anda* daha güçlü olan hain ve alçak bir düşmana karşı ustaca manevra yapacaklarına, "biz şimdilik Versailles Antlaşmasını imzalayacağız" diyeceklerine, çocuklar gibi tuzağa düşüyorlar. Önceden elini kolunu bağlatmak, şu anda bizden daha iyi silâhlanmış olan bir düşmana yüksek sesle onunla savaşıp savaşmayacağımızı söylemek, ne zaman savaşacağımızı ilân etmek ahmaklıktır, devrimcilik değildir. Savaşın düşman için elverişli olduğu açıkken, savaşın bizim için elverişsiz olduğu besbelli iken, savaşı kabul etmek bir cinayettir ve bizim için elverişsiz olan bir savaştan kaçınmak için "zikzaklara, anlaşmalara ve uzlaşmalara" başvurmayı bilmeyen devrimci sınıf siyasileri beş para etmezler.

DOKUZ

İNGİLTERE'DE "SOL" KOMÜNİZM

İNGİLTERE'DE henüz bir komünist partisi yok, ama işçiler arasında genç, geniş, güçlü bir komünist hareket var ki, bunun hızla büyümesi, en iyimser umutları haklı göstermektedir. Bir komünist partisini kurmak isteyen ve şimdiden bu konuda görüşmelere girişmiş olan birçok partiler ve siyasî örgütler var (*İngiltere Sosyalist Partisi*,[26] *Sosyalist İşçi Partisi, Güney Galler Ülkesi Sosyalist Derneği, İşçi Sosyalist Federasyonu*)[27] Sylvia Pankhurst yoldaş tarafından yönetilen *İşçi Sosyalist Federasyonu* haftalık organı *Workers' Dreadnought*'ta (c. VI, n° 48, 21 Şubat 1920), bu yoldaş tarafından yazılan "Bir Komünist Partisine Doğru" başlıklı bir yazı yayınlanmış-

tır. Yazı, yukarda adı geçen dört örgüt arasında bir komünist partisi kurma amacıyla sürdürülen görüşmeleri şöyle açıklıyor: Üçüncü Enternasyonale katılma, parlemantarizm yerine sovyet sisteminin tanınması, proletarya diktatörlüğü. Öyle anlaşılıyor ki, tek bir komünist partisinin hemen kurulmasını önleyen başlıca engellerden biri, yeni komünist partisinin, oportünist ve sosyal-şoven, korporatif ve özellikle sendikalardan meydana gelen eski *İşçi Partisinin (Labour Party)* parlamentoya katılma meselesindeki görüş ayrılığıdır. *Sosyalist İşçi Partisi** gibi, *İşçi Sosyalist Federasyonu* da parlamento seçimlerine ve parlamentoya katılmaya karşıdırlar, *İşçi Partisi*ne katılmaya karşıdırlar, ve bu noktadan İngiltere'de "komünist partilerin sağ kanadı" saydıkları *İngiltere Sosyalist Partisi*nin bütün üyeleriyle ya da üyelerinin çoğunluğuyla anlaşmazlık halindedirler (Sylvia Pankhurst'un yazısının 5. sayfası.)

Böylece anlaşmazlık, önemli farklı biçime bürünmesine rağmen ve bazı diğer nedenlerden dolayı Almanya'dakinin aynıdır (Almanya'da bu biçim, "Rus" biçimine, İngiltere'dekinden çok daha yaklaşmaktadır; ve bunun da birçok nedenleri vardır). Ama biz, bu "solların" ileri sürdükleri iddialara bir gözatalım.

Parlamentoya katılma konusunda, Sylvia Pankhurst, gazetenin aynı sayısında yayınlanan W. Gallacher'in Glasgow'daki "İskoçya İşçi Konseyi" adına kaleme alınmış yazısına atıflarda bulunmaktadır.

"Bu konsey, diyor yazar, açıkça parlamentoya karşıdır. Ve birçok siyasî örgütün sol kanadının desteğine sahip bulunmaktadır. Biz, sanayi kollarında (sanayiin çeşitli kollarında) devrimci bir örgüt yaratmayı ve bütün ülkedeki sosyal komitelere dayanan bir komünist partisi-

* Öyle sanıyorum ki, bu parti, **İşçi Partisi**ne katılmaya karşıdır, ama parlamentoda yer almaya kesin olarak karşı değildir.

ni kurmayı amaç edinen İskoçya devrimci hareketini temsil ediyoruz. Biz, uzun zaman, resmî parlamenterlerle mücadele ettik. Onlara açıkça savaş ilân etmeyi gerekli saymadık; onlar ise, bize saldırmaktan *korkuyorlar*.

"Ama bu durum uzun süre devam edemez. Bütün cephe boyunca, biz, zaferler sağlamaktayız. İskoçya Bağımsız İşçi Partisi üyelerinin kitlesi gittikçe parlamentodan soğumaktadır ve hemen hemen bütün mahallî gruplar sovyetlerden yanadırlar [İngilizce metinde, Rusça sovyet sözcüğü kullanılmaktadır] ya da işçi sovyetlerinden yanadırlar. Besbelli ki, bu olgu, siyaseti bir geçim aracı sayan, bir meslek sayan kişiler için çok önemlidir ve bunlar, üyelerinin parlemantarizme dönmeleri için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Devrimci yoldaşlar bu grubu *desteklememelidirler* [altı yazar tarafından çizilmiştir]. Burada, mücadele, bizim için çok çetin olacaktır. En üzücü şey, kendi kişisel çıkarlarını devrimin çıkarlarından üstün tutanların davaya ihanetleri olacaktır. Parlamentarizme en küçük bir destek, sadece bizim İngiliz Scheidemann'larımızın ve Noske'lerimizin iktidara yükselmelerine yardım etmek demektir. Henderson, Clynes ve benzerleri, iflâh olmaz gericilerdir. Bağımsız İşçi partisi, gittikçe MacDonald, Snowden ve şürekâsının kampında manevî bir sığınak bulmuş olan burjuva liberallerinin etkisi altına girmektedir. Bağımsız İşçi Partisi, Üçüncü Enternasyonale şiddetle karşıdır, ama yığınlar enternasyonalden yanadır. Oportünist parlamenterleri ne şekilde olursa olsun desteklemek, bu bayların oyununa gelmek olur. İngiltere Sosyalist Partisinin burada hiç bir önemi yoktur. ... Gereken şey, iyi bir devrimci sınaî örgütüdür. Ve açık seçik tanımlanmış bilimsel temeller üzerinde hareket eden bir partidir. Eğer yoldaşlarımız bu cinsten örgütleri kurmamızda bize yardım edebilirlerse, onların yardımlarını seve seve kabulleneceğiz; edemezlerse, böyle işlere karışmaz-

larsa, hiç değilse "saygıdeğer" (?) [soru işareti yazarındır] parlamenter unvanına bu kadar düşkün olan ve "patronlar" kadar, sınıf politikacıları kadar devlet yönetebileceklerini tanıtlamak için yanıp tutuşan gericileri destekleyerek, allahaşkına, devrime ihanet etmesinler."

Bence gazete redaksiyonuna gönderilmiş olan bu mektup, komünizme henüz varmakta olan gençlerin ya da sıradan işçi üyelerin ruh haletini pek güzel ifade etmektedir. Bu ruh haleti son derece sevindirici ve değerli bir şeydir; onun değerini bilmemiz, teşvik etmemiz gerekir, çünkü bu ruh haleti olmasaydı, İngiltere'de ya da dünyanın herhangi bir ülkesinde proleter devrimin zaferinden umudu kesmek gerekirdi. Yığınlarda çok zaman uykuda olan, bilinçsiz ve durgun olan bu ruh haletini ifade edebilen ve uyandırabilenlerle ilgilenmek gerekir. Ve onlara yardım etmek gerekir. Ama aynı zamanda, onlara, hiç bir şüpheye meydan bırakmayacak biçimde, açıkça bu ruh haletinin *tek başına* yığınları büyük devrimci mücadelede yönetmeye yetmediğini ve devrim davasına en derinden bağlı olanların işleme eğilimi gösterdikleri, ya da işledikleri hataların davaya zararlı olabileceğini söylemeliyiz. Gallacher yoldaş tarafından gazete redaksiyonuna gönderilmiş olan mektubun, Almanya'nın "sol" komünistlerinin ve 1908 ile 1918'de "sol" Rus bolşeviklerinin bütün yanılgılarını filiz halinde taşımaktadır.

Bu mektubun yazarı, burjuvazinin "sınıf politikacıları"na karşı soylu bir proleter kini taşıyor, (bu kin, sadece proleterlerin değil, bütün emekçilerin, Alman deyimini kullanırsak, bütün "küçük insanların" anlayacağı ve sempati duyacağı bir kindir). Ezilen ve sömürülen yığınların bir temsilcisinin ifadelendirdiği bu kin, gerçekte "bilgeliğin başlangıcı", her sosyalist ve komünist akımın ve onun başarısının temelidir. Ama yazar, besbelli ki, politikanın gökten düşmeyen, çaba gerektiren bilim ol-

duğunu unutuyor; proletaryanın, eğer burjuvaziyi yenecekse *kendisi için* proleter, ve burjuvazininkilerden hiç de aşağı olmayan "sınıf siyaset adamları" yetiştirmek zorunda olduğunu unutuyor.

Mektubun yazarı, proletaryaya amacına ulaşma olanağını, parlamentonun değil, ancak işçi sovyetlerinin sağlayabileceğini iyice anlamıştır. Ve kim bunu henüz anlamamışsa, besbelli ki, o, en büyük bilim adamı olsa da, en tecrübeli politikacı, en içten sosyalist olsa da, en çok okumuş marksist, vatandaşların ve aile babalarının en sadığı olsa da, gericilerin en kötüsüdür. Ama mektubun yazarı şu soruyu sormuyor bile, şu soruyu sormayı gerekli bulmuyor bile: "Sovyet" siyaset adamlarını parlamentonun *içine* sokmadan, sovyetlerin parlamento üzerinde zaferini sağlamak mümkün müdür? Parlemantarizmi içinden dağıtmadan, sovyetlerin parlamentoyu feshetme görevlerini başarabilmeleri için parlamento içinde gerekli hazırlıkları yapmadan bu mümkün müdür? Oysa mektubun yazarı, İngiliz Komünist Partisinin eylemini *bilimsel* bir temel üzerine oturtması gerektiği yolundaki doğru fikri kesin olarak ileri sürmektedir. Bilim, öteki ülkelerin, özellikle bu ülkeler de kapitalist iseler ve yakın bir geçmişte benzer bir tecrübeden geçmiş bulunuyorlarsa, her şeyden önce bunların tecrübesinin gözönünde tutulmasını emreder. Bilim, ikinci olarak, isteklere ve görüşlere uygun tarzda, tek bir grubun, ya da tek bir partinin mücadele hazırlıklarına ve bilinç derecesine göre siyaseti belirleme yerine, ülkedeki bütün güçlerin, grupların, partilerin, sınıfların ve yığınların hesaba katılmasını emreder.

Henderson'ların, Clynes, MacDonald ve Snowden'lerin, iflâh olmaz gerici oldukları doğrudur. Bunların, iktidara geçmek istedikleri ve bu yolda zaten burjuvaziyle koalisyon kurmayı tercih ettikleri; burjuva kurallarına

göre ülkeyi "yönetmek" istedikleri ve iktidara geçince zorunlu olarak Scheidemann ve Noske'ler gibi davranacakları da doğrudur. Bütün bunlar doğrudur. Ama bundan, bunları desteklemenin devrime ihanet olduğu sonucu çıkarılamaz; bundan çıkarılabilecek tek sonuç, işçi sınıfı devrimcilerinin devrimin çıkarı için bu baylara belirli ölçüde parlamenter destek sağlamaları gerektiğidir. Bunu iyice göstermek için aktüalitesi olan iki İngiliz siyasî belgesini ele alacağım: (1) 18 Mart 1920'de Başbakan Lloyd George'un söylevi (19 Mart 1920 tarihli *Manchester Guardian* gazetesinde yayınlanan metin) ve (2) bir sol komünistin, Sylvia Pankhurst yoldaşın, yukarda zikredilen yazıda ifade edilen düşünceleri.

Lloyd George, söylevinde. (özel olarak davet edildiği halde toplantıya katılmayan) Asquith ile ve muhafazakârlarla koalisyona girmeye karşı olup, İşçi Partisine yaklaşmadan yana olan öteki liberallerle polemiğe girişiyor. (Gallacher yoldaşın mektubundan, bazı liberallerin Bağımsız İşçi Partisine geçtiklerini de öğrenmiş bulunuyoruz.) Lloyd George, "sosyalist" diye adlandırmayı tercih ettiği ve üretim araçlarının "kolektif mülkiyetini" savunan İngiliz İşçi Partisinin başarısını önlemek için liberaller ile muhafazakârlar arasında bir koalisyonun —*sıkı* bir koalisyonun— zorunlu bir şey olduğunu tanıtlamaya çalışıyor. İngiliz burjuvazisinin önderi parlamenter liberal partinin, anlaşıldığına göre, o zamana kadar bunu bilmeyen üyelerine açıklamada bulunarak, "Fransa'da komünistlik denen şey işte budur" diyor. "Almanya'da buna sosyalizm dendi; Rusya'daki adı da bolşevizmdir." Libareller için böyle bir şey ilke olarak kabul edilemez, diye açıklıyor Lloyd George, çünkü liberaller ilke bakımından özel mülkiyetten yanadırlar. "Uygarlık tehlikededir", diye haykırıyor konuşmacı, onun için liberallerle muhafazakârlar birleşmelidirler...

"... Tarım bölgelerine giderseniz, diyor Lloyd George, orada daha önceki parti bölünmelerinin devam ettiğini göreceğinizi kabul ederim. Orada tehlike uzaktır. Orada tehlike yoktur. Ama sıra tarım bölgelerine geldiği zaman, tehlike orada da, bugün bazı sanayi bölgelerinde olduğu kadar büyük olacaktır. Ülkemizin beşte dördü sanayiyle ve ticaretle uğraşır; beşte biri tarımla uğraşır. Geleceğin bizim için gizlediği tehlikeleri düşündüğüm zaman, bunlar, gözden ırak tutmadığım koşullardır. Fransa'nın nüfusu daha çok tarım bölgelerinde yaşar ve orada sağlam bir belirli kavramlar temeli, kolay kolay değişmeyen, bir devrimci hareket tarafından kolayca bozulması mümkün olmayan bir temel vardır. Bizde ise durum bambaşkadır. Bizim ülkemiz, dünyanın herhangi bir ülkesinden daha çok istikrarsızdır, ve bir kere gevşerse yukarda belirttiğim nedenlerden ötürü, bu ülkede felâket, herhangi bir ülkedekinden daha büyük olacaktır."

Okur, Bay Lloyd George'un sadece çok zeki bir adam olmakla kalmayıp, aynı zamanda, marksistlerden de çok şey öğrendiğini görmektedir. Biz de ondan bir şeyler öğrenirsek iyi ederiz.

Lloyd George'un konuşmasından sonra yapılan tartışmaların şu bölümünü de not etmek ilginç olur:

"*Bay Wallace (milletvekili)*: Başbakanın, büyük bir kısmı şu anda liberal olan ve bizi destekleyen sanayi işçileri bakımından, sanayi bölgelerinde, politikasının sonuçları hakkında ne düşündüğünü öğrenmek isterim. Şu anda bizim içten destekleyicilerimiz olan işçiler sayesinde İşçi Partisinin gücünün artmasını beklemek doğru olmaz mı?

"*Başbakan*: Ben bu fikirde değilim. Liberallerin kendi aralarında mücadele etmeleri, umutsuzluğa kapılan birçok liberalleri İşçi Partisine katılmaya itmektedir ve bugün büyük sayıda değerli liberaller, o parti içinde, hükümeti kötülemekle meşguldürler. Kamuoyu ise bu ka-

tılmalardan ötürü, İşçi Partisine karşı daha olumlu bir tutumu benimsiyor. Kamuoyu, İşçi Partisi dışındaki liberallere doğru dönmüyor, İşçi Partisine eğilim gösteriyor, kısmî seçimler bunu göstermektedir."

Bu muhakame tarzının, burjuvazinin en akıllı adamlarının bile bazı durumlarda nasıl yanılgılara saplandıklarını ve onarılması olanaksız saçmalıklar yapmaktan kendilerini alamadıklarını gösterdiğini geçerken belirtelim. Burjuvazinin yenilgisine sebep olacak da işte budur. Bizim insanlarımız ise saçmalıklar yapsalar da (ama bu saçmalıklar çok vahim olmamalı ve zamanında düzeltilebilmelidir) gene de eninde sonunda başarı elde edeceklerdir.

İkinci siyasî belge "sol" komünistlerden Sylvia Pankhurst yoldaşın aşağıdaki düşünceleridir:

"... İnkpin yoldaş (İngiltere Sosyalist Partisi Genel Sekreteri), İşçi Partisinin "işçi sınıfı hareketinin başlıca örgütü" olduğunu söylüyor. İngiltere Sosyalist Partisinden bir başka yoldaş, Üçüncü Enternasyonalin konferensında, bu partinin görüşünü daha açık seçik olarak ifade etti. Dedi ki: "Biz İngiliz İşçi Partisini, örgütlenmiş işçi sınıfı saymaktayız."

"İşçi Partisi hakkındaki bu görüşe biz katılmıyoruz. Bu partinin, her ne kadar kayda değer ölçüde bilinçsiz ve pasif iseler de, büyük sayıda üyesi vardır; bunlar, işçidirler ve atelye arkadaşları gibi davranmış olmak için ve tahsisat alabilmek için sendikalara girmiş olan işçidirler.

"Ama biz, İşçi Partisinin sayıca öneminin, bu partinin İngiliz işçi sınıfının çoğunluğunun sınırlarını henüz aşmamış olduğu bir fikir ekolünün eseri olması gerçeğinden ileri geldiğini teslim etmekteyiz; bununla birlikte, şu anda, halkın zihniyetinde büyük değişiklikler meydana getirecek olan koşullar hazırlanmaktadır ve bunla-

rın sonucu olarak durum yakında değişecektir. ...

"İngiliz İşçi Partisi, tıpkı öteki ülkelerdeki sosyal-şoven örgütler gibi, toplum gelişmesinin doğal seyri sonucu kaçınılmaz olarak iktidara gelecektir. Sosyal-şovenleri iktidardan uzaklaştırma işini örgütlendirmek, komünistlere düşmektedir. Ve biz, ülkemizde bu eylemi ne geciktirmeliyiz, ne de bu yolda bir duraksama göstermeliyiz.

"İşçi Partisinin gücünü arttırmak yolunda enerjilerimizi boşuna harcamamalıyız; bu partinin iktidara gelmesi zaten kaçınılmaz bir şeydir. Bütün gücümüzü, bu partiyi yenecek olan bir komünist hareketi yaratma yolunda kullanmalıyız. İşçi Partisi yakında hükümeti kuracaktır; devrimci muhalefet ona karşı hücuma geçmeye hazır olmalıdır."

Böylece liberal burjuvazi, (sömürücülerin) "iki partisi" sistemini, yüz yıllık bir geçmişi olan ve tarihte yerleşmiş bulunan ve sömürücüler için son derece elverişli olan bu sistemi reddediyor; İşçi Partisine karşı kuvvetleri birleştirmenin gerekli olduğunu kabul ediyor. Liberallerden bir kısmı, batan gemiyi terkeden fareler gibi, koşup İşçi Partisine giriyorlar. Sol komünistler ise işçi partisinin iktidara geçmesini kaçınılmaz bir şey sayıyorlar ve bugün, bu partinin, işçilerin çoğunluğunun desteğini sağlamış olduğunu teslim ediyorlar. Ve bundan, tuhaf bir sonuç çıkarıyorlar. Sylvia Pankhurst bunu şöyle formüle ediyor:

"Komünist Partisi uzlaşmalar yapmamalıdır. ... Bu parti, reformizme karşı doktrinini saf olarak ve bağımsızlığını tam olarak muhafaza etmelidir; bu partinin görevi, yolda durmadan, yolundan sapmadan ileriye doğru gitmektir, sosyalist devrime doğru düz çizgi halinde ilerlemektir."

İngiltere işçilerinin çoğunluğunun, hâlâ İngiliz Kerenski'lerin ya da Scheidemann'ların arkasından gitme-

sinden; işçi çoğunluğunun bu adamların hükümetini denememiş olmasından (ki Rusya'da ve Almanya'da işçilerin yığın halinde komünizme geçmeleri için bu tecrübeden geçmeleri gerekmiştir) çıkan sonuç, tam tersine, İngiliz komünistlerinin parlamenter eyleme katılmaları gerektiği, Henderson-Snowden hükümetini, işçi yığınlarını bu hükümetin eylemine bakarak değerlendirebilmelerinde bu yığınlara parlamento *içinden* yardım etmeleri gerektiği, Henderson'ların ve Snowden'lerin birleşmiş olan Lloyd George ve Churchill'i yenmesine yardım etmeleri gerektiği sonucudur. Başka türlü bir davranış, devrimi engellemek olur; çünkü, işçi sınıfının çoğunluğunun görüşünde bir değişiklik olmazsa, devrim olanaksızdır; bu değişmeyi ise, yığınların siyasî tecrübesi sağlar, sadece propaganda değil. "Uzlaşma yapmadan, yolumuzdan sapmadan ileri." Böyle konuşan, eğer Henderson ile Snowden'in Lloyd George ile Churchill'e karşı zaferi halinde, çoğunluğun şimdiki önderlerine güvenlerini yitirerek hızla komünizmi destekleyeceğini ya da (her durumda bir tarafsızlığı ve çok kere komünistlere karşı hayırhah bir tarafsızlığı) benimseyeceğini bilen (ya da bilmesi gereken) güçsüz bir işçi azınlığı ise — bu slogan, açıkça yanlıştır.

Bu, yüzbin kişilik takviye kuvvetinin savaş meydanına ulaşmasını sağlayabilmek için, gerekli zamanı kazanabilmek için; "durmak", "dolambaçlı yoldan gitmek" ve giderek "uzlaşma" yapmak gerekirken, 10.000 askeri, 50.000 düşmana karşı savaşa sokmak gibi bir şeydir. Bu, aydın çocukluğudur; bu, devrimci bir sınıfın ciddî taktiği olamaz.

Devrimin temel yasası, bütün devrimler tarafından ve özellikle 20. yüzyıldaki üç Rus devrimi tarafından doğrulanan devrimin temel yasası şudur: devrim olabilmesi için sömürülen ve ezilen yığınların, eskiden oldu-

ğu gibi yaşamanın olanaksız olduğu bilincine varmaları ve değişiklik istemeleri yetmez. Devrimin olması için, sömürücülerin eskiden olduğu gibi yaşayamaz ve hükümeti yürütemez duruma düşmeleri gerekir. Ancak *aşağıdakilerin*"[*] *eski tarzda yaşamak istemedikleri* ve *"yukarıdakilerin"*[**] *de eski tarzda yaşayamadıkları* durumdadır ki, ancak bu durumdadır ki, devrim başarıya ulaşabilir. Bu gerçeği başka şekilde şöyle ifade edebiliriz: (sömürüleni de sömüreni de etkileyen) bir ulusal bunalım olmadan devrim olanaksızdır. Böylece bir devrimin olabilmesi için; ilkönce, işçilerin çoğunluğunun (hiç değilse, bilinçlenmiş olan ve aklı eren, siyasî bakımdan etkin işçilerin çoğunluğunun) devrimin gereğini tam olarak anlamış olmaları ve devrim uğruna hayatlarını feda etmeye hazır olmaları gerekir; bundan başka, yönetici sınıfların, en geri yığınları bile siyasî hayata sürükleyen, hükümeti zayıf düşüren ve devrimcilerin onu devirmesini mümkün kılan bir hükümet bunalımından geçmekte olması gerekir (her gerçek devrimi belirleyen şey, o zamana kadar bilinçsiz olan, ezilen emekçi yığınlar arasında siyasî mücadeleye atılmayı hazır insan sayısının hızla on misline ve belki de yüz misline yükselmesidir).

Gerçekte, İngiltere'de, Lloyd George'un söylediğinden de anlaşıldığı gibi, proleter devriminin başarısının bu iki koşulunun gözle görülür biçimde gerçekleştiğine tanık olunmaktadır. Ve bazı devrimcilerde, bu iki koşuldan her birine karşı gerektiği kadar akıllıca ve dikkatli olmayan, gerektiği kadar bilinçli ve düşünceye dayanır olmayan bir tutumu gözlediğimiz bugün, sol komünistlerin her yanılgısı çifte tehlike taşımaktadır. Eğer biz, bir devrimciler grubu değil de, devrimci sınıfın partisi isek; arkamızdan

---

[*] İngilizcesinde: **"lower classes"; "Left-Wing" Communism, an Infantile Disorder,** Moscow 1970, s. 103. —**ed.**

[**] İngilizcesinde: **"upper classes"**, aynı eser, s. 103. —**ed.**

yığınları sürüklemek istiyorsak (ki böyle bir isteğimiz yoksa, gevezeden başka bir şey olamayız), ilkönce Henderson'un ya da Snowden'in Lloyd George ile Churchill'i yenmelerine yardım etmeliyiz (daha doğrusu, birincileri, ikincileri yenmeye zorlamalıyız, —çünkü birinciler, *kendi zaferlerinden korkmaktadırlar!*—); ve sonra da işçi sınıfının çoğunluğunun, Henderson'larla Snowden'lerin hiç bir işe yaramadıklarını, bunların hain küçük burjuvalar olduklarını, iflâslarının kesin olduğunu, kendi tecrübeleriyle anlamalarına yardım etmeliyiz; ve nihayet Henderson'lardan *umudunu* kesen işçilerin çoğunluğunun Henderson hükümetini düşürmede ciddî başarı şansları olacağı anı yakına getirmeliyiz. Bu durumda, Henderson gibi bir küçük-burjuva değil Lloyd George gibi bir büyük burjuva bile, yönünü şaşırdığına ve dün Churchill ile "vuruşmalarıyla", bugün de Asquith ile "vuruşmalarıyla" kendi kendini ve dolayısıyla burjuvaziyi zayıf düşürdüğüne göre, Henderson gibi biri, yönünü haydi haydi şaşırır.

Sorunu daha açık seçik koyayım: Bence, İngiliz komünistleri (hepsi zayıf olan, bazıları da adamakıllı zayıf olan) dört ayrı partiye bölünen gruplarını, Üçüncü Enternasyonalin ve parlamentoya katılma zorunluğu ilkesine uygun olarak tek bir komünist partisi içinde toplamalıdırlar. Komünist Partisi, Henderson ile Snowden'e, bir uzlaşma", bir seçim anlaşması önerir: Lloyd George ve muhafazakârlar koalisyonuna karşı birlikte yürürüz; parlamentodaki milletvekilliklerini, işçilerin İşçi Partisine olsun, komünistlere olsun verdikleri oylarla orantılı olarak paylaşırız. (Genel seçimlerdeki oy değil, özel bir oylamada) biz *tam* bir propaganda, ajitasyon ve siyasî eylem *özgürlüğünü* muhafaza ederiz. Bu sonuncu şart olmadan, besbelli ki, blok da kurulamaz, çünkü siyasî eylem özgürlüğünü elde etmeden uzlaşmaya varmak ihanet

olur: İngiliz komünistleri, tıpkı (1903'ten 1917'ye kadar 15 yıl boyunca) Rus bolşeviklerinin, Rus Henderson ve Snowden'lerine karşı, yani menşeviklere karşı eleştiri hakkını muhafaza ettikleri gibi, İngiliz komünistleri de, kendi Henderson ve Snowden'lerini suçlayabilme yolunda tam özgürlüğe mutlak olarak sahip bulunmalıdırlar.

Eğer Henderson'larla Snowden'ler bu koşullarla blok kurmayı kabul ederlerse, kazançlı biz olacağız. Çünkü bizim için önemli olan parlamentodaki sandalye sayısı değildir; biz milletvekilliği peşinde koşmuyoruz, ve bu konuda taviz veririz. (Henderson'lar ve onların yeni dostları —ya da yeni efendileri— Bağımsız İşçi Partisindeki eski liberaller ise, milletvekilliği peşindedirler.) Böyle bir uzlaşmadan biz kazançlı çıkarız, çünkü Lloyd George'un *kendisi* tarafından horlandıkları bir anda, biz propagandamızı yığınlara götüreceğiz ve İşçi Partisinin bir an önce hükümeti kurmasına yardım etmekle kalmayacağız, sözümüzü esirgemeden ve en küçük bir ihtiyatı bile gerekli saymadan, Henderson'lara karşı yürüteceğimiz propagandayı yığınların anlamasını sağlayacağız.

Eğer Henderson'lar ile Snowden'ler bizimle bu koşullarla blok kurmayı reddederlerse, biz, bundan daha da kazançlı çıkarız. Çünkü böylelikle yığınlara (dikkat ediniz ki, salt menşevik, tamamıyla oportünist olan bağımsız İşçi Partisi içinde bile yığınlar sovyetlerden yanadırlar) Henderson'ların kapitalistlerle içlidışlı durumlarını bütün işçilerin birliğinden önde tuttuklarını kolaylıkla tanıtlayabiliriz. Daha ilk atılımda, özellikle Lloyd George'un (komünizm için) üstün bir değer taşıyan ve kesin olarak doğru olan parlak açıklamalarından sonra, Lloyd George'un muhafazakârlarla birlikte koalisyonuna karşı bütün işçilerin birliğini özleyecek olan yığınları kendi tarafımıza kazanmış olacağız. Daha ilk atılımda başarıyı sağlamış olacağız, çünkü Henderson ve Snowden'lerin

Lloyd George'u yenmekten korktuklarını, iktidarı tek başlarına almaktan korktuklarını, *gizliden gizliye* İşçi Partisine karşı muhafazakârlara açıkça el uzatan Lloyd George'un desteğini sağlamaya uğraştıklarını yığınlara tanıtlamış olacağız.

Bizde, Rusya'da 27 Şubat 1917 (eski takvim) devriminden sonra, bolşeviklerin menşeviklere ve sosyalist-devrimcilere karşı (yani Rus Henderson'larına ve Snowden'lerine karşı) gösterdikleri propaganda başarılarını, İngiltere'dekine benzer bir duruma borçludurlar.

Menşeviklere ve sosyalist-devrimcilere şöyle diyorduk: Sovyetlerde çoğunluk sizde olduğuna göre, burjuvaziyi işe katmadan iktidarın tümüne sahip çıkınız (Haziran 1917'de Birinci Rus Sovyetler Kongresinde, bolşevikler oyların ancak % 13'ünü elde edebilmişlerdi). Ama Rus Henderson ve Snowden'leri iktidarı burjuvazisiz almaktan korkuyorlardı, ve burjuvazi, sosyalist-devrimcilerle menşeviklerin oyların çoğunluğunu alacaklarını bildiği için, Kurucu Meclis seçimlerini sürüncemede bırakmaya kalkışınca*, (her iki parti de, gerçekte *tek bir* küçük-burjuva demokrasisini temsil eden pek sıkı bir siyasî blok teşkil etmekteydiler), sosyalist-devrimciler ve menşevikler, bu ertelemelere gerektiği gibi karşı koymak için yeterli gücü kendilerinde bulamadılar.

Henderson ve Snowden'lerin komünistlerle bir blok kurmayı reddetmeleri, bu ikincilere derhal pek büyük bir üstünlük sağlar: bu davranış, bize Mecliste birkaç milletvekilliği kaybettirse bile (ki bunun hiç önemi yoktur), yığınların sempatisi bize döner ve Henderson'larla Snowden'ler gözden düşer. Böyle bir durumda, iyice güvendi-

* 1917 Kasımında yapılan Rusya Kurucu Meclis seçimlerine 36 milyon seçmen katılmıştır. Oyların % 25'ini bolşevikler, % 13'ünü büyük toprak sahiplerinin ve burjuvazinin çeşitli partileri, % 62'sini de küçük-burjuva demokrasisi yani devrimci-sosyalistler ve menşevikler ve bu iki partiyle bağları bulunan küçük gruplar almışlardı.

ğimiz, yani adaylarımızı ileri sürmemizin, bir liberalin bir İşçi Partiliye karşı zaferi sonucunu vermeyeceği yerlerde, pek az sayıda seçim bölgesinde adaylarımız seçime katılırdı. Seçim propagandamızı, komünizmden yana bildiriler dağıtarak ve kendi adaylarımızın seçime katılmadıkları *bütün* bölgelerde, seçmeni, *burjuva adaya karşı, İşçi Partisi adayına oy vermeye* davet ederek yapardık. Sylvia Pankhurst ve Gallacher yoldaşlar, bunu, proleter devrimciliğine karşı ihanet, ya da sosyal-hainlere karşı mücadeleden vazgeçme şeklinde görmekle yanılıyorlar. Tam tersine, bundan ancak proleter devrimi davasının kazançlı çıkacağından hiç şüphe yoktur.

Bugün İngiliz komünistleri, yığınlara yaklaşmakta ve giderek onlara kendilerini dinletmekte büyük güçlüklerle karşılaşıyorlar. Ama ben, kendimi komünist olarak tanıttıktan sonra, seçmeni, Lloyd George'a karşı Henderson'a oy vermeye davet edersem, beni her halde dinleyecektir. Onlara herkesin anlayacağı şekilde, sadece sovyetlerin parlamentodan ve proletarya diktatörlüğünün de Churchill'in (burjuva "demokrasi"si perdesiyle örtülü) diktatörlüğünden daha iyi olduğunu açıklamakla kalmayacağım, aynı zamanda, Henderson'a oy verilmesini isterken, niyetimin, ona asılan adama ipin destek olduğu gibi destek olduğunu, ve Henderson'ların kendi hükümetlerini kurmaya yaklaşmalarının da, aynı şekilde haklı olduğumu tanıtlayacağını, yığınları benim tarafıma geçireceğini, Rusya'da ve Almanya'da olduğu gibi Henderson'ların ve Snowden'lerin siyasî ölümlerini hızlandıracağını anlatacağım.

Ve eğer itiraz olarak, bu taktiğin, aşırı ölçüde "ince" aşırı ölçüde karmaşık bir taktik olduğunu, yığınların bunu anlayamayacağı, bu taktiğin güçlerimizi dağıtacağı, böleceği, güçlerimizi sovyet devrimi üzerine toplamamıza engel olacağı vb. söylenecek olursa, "sol" muarızlarıma

vereceğim cevap şudur: —Kendi doktrinciliğinizi yığınlara atfetmeyiniz! Yığınların İngiltere'de Rusya'dakilerden ne daha fazla, ne daha eksik eğitilmiş olmadıkları belli bir şeydir. Ama buna rağmen, Rusya'da yığınlar, bolşevikleri anladılar. Ve Sovyet Devriminin *arifesinde,* 1917 Eylülünde, bolşeviklerin burjuva parlamentosuna (Kurucu Meclise) aday listelerini hazırlamış olmaları ve Sovyet devriminin ertesinde, 5 Ocak 1918'de dağıtacakları bu Kurucu Meclis seçimlerine 1917 Kasımında katılmış olmaları olgusu, bolşeviklerin işini zorlaştırmak şöyle dursun, onların eylemini kolaylaştırmıştır.

İngiliz komünistleri arasında görüş ayrılığının nedeni olan ikinci nokta üzerinde burada duramayacağız: İşçi Partisine katılmak gerekir mi, gerekmez mi? Yapısı bakımından Avrupa kıtasındaki alelâde siyasî partilerden çok farklı olan İngiliz İşçi Partisinin aşırı orijinalliğiyle büsbütün karmaşık bir hal alan bu sorun hakkında yeteri kadar bilgiye ve belgelere sahip değilim. Ama bir şey kesindir, o da her şeyden önce, öteki sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da, şu cinsten ilkelerden hareket ederek devrimci proletaryanın taktiğinin çıkarılabileceğini hayal etmek vahim bir hatadır: "Komünist Partisi, reformculuk karşısında, doktrinini, saf olarak ve bağımsızlığını tam olarak muhafaza etmelidir; onun görevi, durmadan, yolundan sapmadan, düz çizgi halinde sosyalist devrime doğru başta yürümektir." Gerçekte böyle ilkeleri savunmak, 1847'de her türlü uzlaşmayı ve her türlü geçici anlaşmaları yüksek sesle "yadsıyan" Fransa'nın blankist-komüncülerinin yanılgısını yenilemekten başka bir şey değildir. İkincisi, her yerde olduğu gibi, burada da, sosyalizmin genel ve temel ilkelerini, sınıflar ve partiler arasındaki ilişkilerin *özelliklerine,* her ülkenin kendisine özgü olan ve incelenmesi, keşfedilmesi ve bilinmesi gereken sosyalizme doğru nesnel gelişmenin *özelliklerine*

uygulamayı bilmek sözkonusu olduğu besbellidir.

Ama bunlar, sadece İngiliz komünizmi dolayısıyla değil, bütün kapitalist ülkelerdeki komünist gelişmeyi ilgilendiren genel sonuçlarla ilgili olarak da söylenmelidir. Ve şimdi ele alacağımız konu da budur.

ON

BAZI SONUÇLAR

RUSYA'DA 1905 burjuva devrimi, dünya tarihinin son derece orijinal bir dönüm noktasını teşkil eder; kapitalist ülkelerin en gerilerinden birinde, grev hareketi, dünyada eşi görülmemiş bir genişlik ve güce ulaşmıştı. *Sadece 1905'-in Ocak ayında,* grevciler sayısı, daha önceki on *yıllık* süre içindeki (1895-1904) yıllık ortalama sayının on katına ulaşmıştı. 1905 Ocağından Ekim ayına kadar, grevler, durmadan ve muazzam oranlarda artmaktaydı. Pek özel bazı tarihî etkenlerin etkisi altında, geri kalmış bir ülke olan Rusya, dünyaya, devrim esnasında, ezilen yığınların kendiliğinden-gelme eylemin sıçrayışlar halinde güçlenmesi örneğini (bütün büyük devrimlerde bu böyle olmuştu)

vermekle kalmadı, ama üstelik, Rus devrimi, dünyaya, nüfus içindeki sayıca öneminden çok daha üstün rol oynayabilen bir proletarya örneğini de verdi; bu devrim, ayrıca iktisadî grev ile çarlığa karşı silâhlı ayaklanma biçimine bürünecek olan siyasî grevin bileşiminin örneğini de vermiştir, ve nihayet kapitalizm tarafından ezilen sınıfların yığın halinde mücadelesinin ve örgütlenmesinin yeni bir biçiminin ortaya çıkışı da Sovyetlerin ortaya çıkışıda bu devrimde olmuştur.

Şubat ve Ekim 1917 devrimleri, Sovyetlerin ulusal ölçüde ve tam gelişmelerine olanak verdi ve bunların proleter sosyalist devrimde zaferini sağladı. Aradan iki yıldan az bir süre geçtikten sonra, Sovyetlerin uluslararası karakteri beliriyordu; bu mücadele ve örgütlenme biçiminin dünya işçi hareketine yayıldığı görüldü ve burjuva parlemantarizminin, genel olarak burjuva demokrasisinin mezar kazıcıları, vârisleri, halefleri olarak, sovyetlerin tarihî görevi perçinlendi.

Üstelik, işçi hareketinin tarihi, bugün, doğan, büyüyen, zafere doğru yürüyen komünizmin bütün ülkelerde ilkönce ve özellikle her ülkeye *özgü* olan "menşevizme" karşı, yani oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı; sonra da bunun tamamlayıcısı olarak "sol" komünizm denen akıma karşı bir mücadele döneminden geçmesi gerekmektedir (bu dönem başlamıştır). Bu mücadelelerden ilki, bildiğim kadarıyla istisnasız bütün ülkelerde, (bugün fiilen ölmüş olan) İkinci Enternasyonal ile Üçüncü Enternasyonal arasında bir düello biçiminde yer almıştır. Öteki mücadele, Almanya, İngiltere ve İtaya'da ve ("Dünya Sanayi İşçileri"nin hiç değilse *bir kısmının* ve anarşist-sendikalist eğilimlerin, bir yandan hemen hemen genel olarak ve kayıtsız şartsız sovyet sistemini tanırken, öte yandan sol komünizmin yanılgılarını savunduklarını gördüğümüz) Amerika'da özellikle görülmektedir; bu mü-

cadeleye Fransa'da da tanık olmaktayız (sovyet sistemini ötekiler gibi tanıyan eski sendikalistlerin bir kısmının siyasî partilere ve parlemantarizme karşı tutumu); yani bu mücadele de, sadece uluslararası olmakla kalmıyor, dünya ölçüsünde bir mücadele olarak görülüyor.

Ve her ne kadar işçi hareketini burjuvaziye karşı zafere götüren hazırlık okulu, özünde her yerde aynı okul ise de, bu gelişme, her ülkede, o ülkeye uygun tarzda yer almaktadır. Gelişmiş büyük kapitalist ülkeler, bolşevizmin, örgütlendirilmiş siyasî eğilim olarak zafere hazırlanması için tarihin kendisine ayırdığı 15 yılık bir süre içinde aldığı yolu *çok daha hızlı* olarak almaktadırlar. Üçüncü Enternasyonal, bir yıl gibi kısa bir süre içinde sarı sosyal-şoven İkinci Enternasyonali, daha bundan birkaç ay önce Üçüncü Enternasyonalle kıyaslanmayacak derecede güçlü sanılan ve dünya burjuvazisinin doğrudan doğruya ve dolaylı olarak maddî (bakan sandalyeleri, pasaportlar, basın gibi) ve ideolojik desteğinden yararlanan İkinci Enternasyonali kesin bir yenilgiye uğratmıştır.

Asıl sorun bugün her ülkenin proleter devrimcilerinin, bir yandan oportünizme ve "sol" doktrinciliğe karşı mücadelenin temel hedeflerinin —ilke hedeflerinin— bilincine varmaları ve öte yandan da bu mücadelenin her ülkede, o ülkenin ekonomisinin, siyasetinin, kültürünün, ulusal bileşiminin (İrlanda vb.), sömürgelerinin, dinsel bölünmelerinin vb. özel karakterlerine uygun olarak bürüneceği *somut* özelliklerini değerlendirmelidir. Oportünizmi yüzünden olduğu kadar, dünyada sosyalist düzeni gerçekleştirme uğruna mücadelesinde, devrimci proletaryanın evrensel sovyet cumhuriyeti uğruna mücadelesinde uluslararası taktiğine yön verecek olan gerçek bir yönetici merkez, gerçekten merkezî bir organizma yartmadaki yeteneksizliği ve başarısızlığı yüzünden İkinci Enternasyonale karşı hoşnutsuzluğun genişlediği ve büyüdüğü her

yerde hissedilmektedir. Böyle yönetici bir merkezin, eylemini, basmakalıpcılık üzerine her şeyi mekanik olarak bir düzeye indirme, mücadelenin taktik kurallarını tam olarak birbirine uydurma üzerine kuramayacağını anlamak gerekir. Halklar ve ülkeler arasında ulus ve devlet bakımından farklar olduğu sürece, —ki bu farklar, dünya ölçüsünde proletarya diktatörlüğü kurulduktan sonra bile uzun, pek uzun zaman devam edecektir—, bütün ülkelerin işçi hareketinin uluslararası taktik birliği, bu farklılıkların silinmesini değil, ulusal ayrılıkların yokedilmesini değil (şu anda bu anlamsız bir hayaldir), tam tersine *ayrıntı niteliğindeki sorunlarda* bu ilkeleri *doğru olarak değiştiren* ulusal ve devlet durumlarını, doğru durumlara uyduran ve uygulayan komünizmin *temel* ilkelerinin (sovyetler iktidarı ve proletarya diktatörlüğü) uygulanmasını gerektirir. Herkes için *aynı* olan uluslararası sorunu işçi sınıfı hareketi içinde oportünizmi ve sol doktrinciliği yenme, burjuvaziyi iktidardan düşürme, sovyetler cumhuriyetini ve proletarya diktatörlüğünü kurma sorununu her ülkenin ele alışındaki somut tarzda özel olarak, ulusal ve özgül olarak, ulusal ne varsa onu aramak, incelemek, sezmek ve kavramak, işte geçirmekte olduğumuz tarihî anda bütün ileri ülkelerin (sadece ileri ülkelerin değil) baş görevi, işte budur. İşçi sınıfının öncüsünü tarafımıza çekmek için ve onu parlemantarizme karşı proletarya diktatörlüğü tarafına kazanmak için, burjuva demokrasisine karşı proletarya iktidarını kazanmak için yapılması gerekli temel şey yapılmıştır. Elbette ki, her şey yapılmıştır denemez ama, yapılması gereken temel şey yapılmıştır. Şimdi de bütün güçlerimizi, bütün dikkatimizi daha az temel nitelikte gibi gözüken ve bir bakıma da öyle olan, ama buna karşılık sorunun pratik çözümüne daha yakın bulunan *sonraki* aşama üzerinde toplamalıyız. Proleter devrimine *geçmek* ya da ona *yaklaşmak* için gerekli biçimlerin araş-

tırılması.

Proletaryanın öncüsü, ideolojik bakımdan kazanılmıştır. Esas olan budur. Bu olmasaydı, başarıya doğru birinci adımı atmak bile olanaksızlaşırdı. Ama oradan zafere varmaya çok uzun bir yol var. Öncüyle hasmı yenmek mümkün değildir. Bütün sınıf, büyük yığınlar, öncüyü doğrudan doğruya destekleme durumuna gelmedikçe ya da öncüye karşı hayırhah bir tarafsızlık tutumunu benimseyerek karşı tarafı desteklemeleri ihtimali kesin olarak ortadan kalkmadıkça, öncüyü kesin savaşa sürmek sadece bir ahmaklık olmakla kalmaz, bir cinayet olur. Oysa bütün sınıfın, sermayenin ezdiği geniş emekçi yığınların, gerçekten böyle bir tutumu benimseyebilmeleri için sadece propaganda, sadece ajitasyon yetmez. Bunun için bu yığınların kendi öz siyasî tecrübeleri gereklidir. Bütün büyük devrimlerin temel yasası böyledir, o yasa ki, şimdi sadece Rusya tarafından değil, Almanya tarafından da kuvvetle ve büyük açıklıkla doğrulanmaktadır. Sadece Rusya'nın cahil ve coğu okuryazar olmayan yığınlarının değil, içlerinde alfabesiz bir tek [kişi] bulunmayan Almanya'nın eğitilmiş yığınlarının da, İkinci Enternasyonal saraylıları hükümetinin bütün güçsüzlüğünü, zavallılığını, burjuvazi önünde uşaklığını, bütün korkaklığını ve ihanetini ve proletarya iktidarına karşılık biricik alternatif olan en aşırı gericilerin diktatörlüğünün (Rusya'da Kornilov, Almanya'da Kapp ve benzerleri) kaçınılmaz olduğunu kendi etlerinde duymaları gerekirdi.

Uluslararası işçi hareketinin bilinçli öncüsünün, yani komünist eğilimli partilerin ve grupların, hemen önündeki hedef, (çoğunlukla henüz uyuşuk, bilinçsiz, her günkü hayatlarına dalmış, hareketsiz, uykuda olan) yığınları, bu yeni tutum ve davranışa *getirmektir,* ya da daha doğrusu *sadece* partiyi *değil,* aynı zamanda, bilinçlenmekte olan yığınları da yönetmeyi bilmektir. Birinci tarihî he-

defe (proletaryanın bilinçli öncüsünü, sovyetler iktidarından ve işçi sınıfı diktatörlüğünden yana çekmek) ulaşılması, oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı tam bir ideolojik ve siyasî zafer sağlanmadan nasıl mümkün değildiyse, ikinci hedefe, *yığınları* öncünün devrimde zaferini sağlamak için gerekli bu yeni tutum ve davranışa getirmeye, şu anın hedefine, sol doktrinciliği saf dışı etmeden, bunun yanılgılarını tam olarak çürütmeden ve etkisiz hale getirmeden anlaşılamaz.

Proletaryanın öncüsünü komünizme kazanmak sözkonusu olduğu sürece, (ve bu sözkonusu olduğu ölçüde), propaganda ön planda yer alıyordu; kendi özlerinde taşıdıkları kusurlara rağmen küçük grupların propagandası bile yararlı ve verimli olabiliyordu. Ama yığınların pratik eylemi sözkonusu olduğu zaman, —ya da meramımı şöyle anlatmama izin verilirse— *son ve kesin mücadeleyi* vermek üzere milyonlarca insanın teşkil ettiği orduları yerleştirmek, belirli bir toplumun *bütün* sınıf güçlerini mevzilendirmek sözkonusu olduğu zaman, yalnız propaganda yöntemleriyle, sadece "saf" komünizmin gerçeklerinin tekrarlanmasıyla hiç bir şey başarılamaz. Henüz yığınları yönetmemiş olan sınırlı bir grubun üyesi propagandacının yaptığı gibi, burada, yüzlerle sayı sayılmaz, milyonlarla ve on milyonlarla sayılır. Şimdi, artık, devrimci sınıfın öncüsünü inandırdım mı diye kendine sormakla yetinemezsin; belirli bir toplumun tarihî bakımdan etkin *bütün* sınıfların güçlerinin, istisnasız mutlak olarak bütün sınıf güçlerinin, kesin savaş için koşulların tam elverişli olduğu tarzda mevzilenmiş olup olmadıklarını bilmek gerekir, — şöyle ki, (*1*) kendi olanaklarını aşan bir mücadele yüzünden bize düşman olan bütün sınıf güçlerinin yeteri kadar zor durumda, yeteri kadar birbiriyle dalaşmış ve yeteri kadar zayıflamış durumda olup olmadıkları; (2) ara unsurların, duraksayan, sallanan tutarsız bu unsurların

—burjuvaziye karşı olan küçük-burjuvazinin, küçük-burjuva demokrasisinin— halkın önünde yeteri kadar maskeleri düşmeli, pratikte iflâslarıyla yeteri kadar itibarlarını yitirmelidir; (*3*) proletaryanın saflarında burjuvaziye karşı en kesin eylemden yana, en yürekli devrimci çıkıştan yana güçlü bir bilinç ortaya çıkmalıdır. İşte ancak o zaman devrim olgunlaşmıştır; işte ancak o zaman yukarda özet olarak işaret ettiğimiz bütün koşulları doğru olarak hesaba kattıksa ve zamanını doğru seçtikse zaferimiz güvenlik altındadır.

Gerek Churchill ile Lloyd George arasındaki görüş ayrılıkları —pek önemli olmayan ulusal farklar dışında bu tipten politika adamları *bütün* ülkelerde vardır—, gerek Henderson ile Lloyd George arasındaki görüş ayrılıkları, saf komünizm bakımından, yani soyut, henüz siyasî ve pratik yığın hareketi için olgunlaşmamış komünizm bakımından hafife alınabilir ve hiç bir önem taşımayabilir. Ama yığınların o pratik hareketi bakımından bu ayrılıkların pek büyük önemi vardır. Sadece, bilinçli, inanmış, teorik bakımdan yeterli bir propagandacı olmakla yetinmeyen, ama aynı zamanda devrimde yığınların pratikte kılavuzu olmak isteyen komünist, bu ayrılıkları gözönünde tutmayı bilmeli, bu "dostlar" arasındaki kaçınılmaz çatışmaların, onları zayıf düşürecek olan çatışmaların ne zaman tam olgunluğa erişeceğini doğru olarak kestirmelidir. Komünizm fikirlerine en fedakârca bağlılık ile her türlü zorunlu pratik uzlaşmalar, zikzaklar, barış manevraları ve ricat vb. ile birleştirilebilmelidir ki, İkinci Enternasyonalin kahramanları Henderson'lar siyasî iktidara gelebilsin ve orada yıpranabilsin. Kendilerine sosyalist diyen küçük-burjuva demokrasisinin bu temsilcileri, iktidar mevkiinde halkın gözünden düşebilsin; Henderson'larla Lloyd George'lar, Churchill'ler arasındaki kavgalar, çatışmalar; menşeviklerle sosyalist-devrimciler, ana-

yasacı demokratlarla kralcılar arasındaki kavgalar, çelişkiler; Schiedemann'larla burjuvazi ve Kapp'ın taraftarları vb. arasındaki kavgalar, çelişkiler, sürtüşmeler hızlandırılabilsin ve tam bir ayrılma sağlanabilsin ve bu "özel mülkiyetin kutsal ve aziz destekleri" arasında düşmanlığın en derin olduğu an doğru olarak saptanarak, proletarya, siyasî iktidarı elde etmek için kesin taarruzuna en uygun anda başlayarak topunu yenilgiye uğratabilsin.

Genel olarak tarih, özel olarak da devrimler tarihi, en ileri sınıfların en bilinçli öncülerinin, en iyi partilerin zannettiklerinden içeriği bakımından daima daha zengin, daha çeşitli, daha canlı, daha "becerikli"dir. Ve bu, anlaşılır bir şeydir, çünkü, en iyi öncüler, onbinlerce insanın bilincini, iradesini, tutkusunu, muhayyilesini ifade ederler, oysa devrim —bütün insan yeteneklerinin özel coşkuya gelişi ve gerilimi anlarında— sınıf mücadelesinin en çetinine katılmak üzere bilenmiş on milyonlarca insanın bilincinin, iradesinin, tutku ve muhayyilesinin eseridirler. Bundan, büyük önemi olan iki pratik sonuç çıkar: birincisi, devrimci sınıfın görevini yerine getirebilmesi için (bazan büyük rizikolara girerek ve büyük tehlikelere göğüs gererek siyasî iktidarı elde ettikten sonra, iktidara geçmeden önce tamamlamamış olduğu şeyi tamamlamak üzere) toplumsal eylemin istisnasız *bütün* biçimlerine ve bütün yönlerine sahip çıkmasını bilmelidir; ikincisi, devrimci sınıfın, gerektiğinde, bir biçim yerine bir başkasını hemen koymaya hazır olmasıdır.

Düşmanın kullandığı ya da kullanabileceği bütün silâhlardan, araç ve yöntemlerinden yararlanmayı, bunları kullanmayı öğrenmemiş olan bir orduyu savaşa sürmenin akılsızca bir davranış, giderek cinayet olduğu besbellidir. Bu gerçek, siyasete, askerlik sanatının uygulandığından daha da iyi uygulanabilir. Gelecekteki şu ya da bu durumlarda bizim için hangi mücadele aracının daha

pratik ya da elverişli olacağını önceden kestirmek, siyasette daha zor bir şeydir. Bütün mücadele araçlarından yararlanmayı bilmemek, büyük bir yenilgi tehlikesine —bazan, hatta kesin yenilgi tehlikesine— kendini atmak olur, çünkü bizim irademizin dışında meydana gelecek olan öteki sınıfların durumundaki değişiklikler, bizi özellikle zayıf olduğumuz bir hareket biçimine başvurmaya zorlayabilir. Eğer bütün mücadele araçlarından yararlamayı biliyorsak, mutlaka yeneriz; çünkü koşullar, düşman için en tehlikeli olan silâhı, öldürücü darbeleri en çabuk indiren silâhı kullanmamıza olanak vermese de, biz gerçekten ilerici olan, gerçekten devrimci olan sınıfın çıkarlarını temsil etmekteyiz. Tecrübesiz devrimciler, çok defa, legal mücadele araçlarının oportünizm lekesini taşıdıklarını sanırlar, çünkü bu alanda, burjuvazi, çok defa (özellikle "barış" zamanlarında, ihtilâl zamanlarında değil) işçileri aldatmış, işçilerin güveniyle oynayabilmiştir; ve bu devrimciler, illegal mücadele araçlarının en devrimci araçlar olduğunu sanırlar. Bu, yanlıştır. Doğru olan, örneğin en demokratik, en özgür ülkelerin burjuvazisi, savaşın soyguncu karakteri hakkında doğrunun söylenmesini yasak ederek, işçileri tarif edilmez bir cüret ve pişkinlikle aldattığı 1914-1918 emperyalist savaşında olduğu gibi bir durumda, illegal mücadele araçlarını kullanmayı bilmeyen ya da kullanmak istemeyen (yapamıyoruz demeyiniz, istemiyoruz deyiniz) partilerin ve önderlerin oportünist oldukları, işçi sınıfına ihanet ettikleridir. Ama illegal mücadele biçimleri ile *bütün* legal mücadele biçimlerini birleştirmeyi bilmeyen devrimciler, pek kötü devrimciler sayılmalıdırlar. İhtilâl patlak verdiği zaman ve var hızıyla gelişirken, ve herkes modaya uymak için, bazan da kariyerinde ilerlemek için ihtilâle katıldığı zaman, ihtilâlci olmak zor bir şey değildir. Bu sözde-devrimcilerden "kurtulmak" için proletarya, daha

sonraları, zaferden sonra az çekmeyecektir; proletarya, bu ikinci kurtuluş uğrunda görülmedik çabalar sarfedecek, acılar çekecektir. Durum doğrudan doğruya açık, gerçekten yığınsal, gerçekten devrimci bir mücadeleye *henüz* elverişli *değilken,* devrimci olmak, devrimin çıkarlarını (propagandayla, ajitasyonla, örgüt çalışmalarıyla), devrimci olmayan giderek gerici olan kurumlarda, devrimci olmayan bir ortamda, devrimci bir eylem yönteminin gereğini henüz anlayamayan yığınlar arasında devrimcilik etmek çok daha zordur ve çok daha değer taşır. O büyük gerçek, kesin ve son devrimci mücadeleye yığınları *götürecek* olan somut yolu ya da olayların özel seyrini tam olarak bulmayı, hissetmeyi ve saptamayı bilmek: işte komünizmin Batı Avrupa'da ve Amerika'da şu andaki başlıca hedefi budur.

Örnek: İngiltere. Gerçek proleter devriminin bu ülkede ne zaman patlak vereceğini ve bugün uykuda olan büyük yığınların uyandırılmasını, alevlendirilmesini ve mücadeleye itilmesini *hangi nedenin* sağlayacağını bilemeyiz. Ve bunu kimse önceden kestiremez. Demek ki, Plehanov'un marksist ve devrimci olduğu zamanlar söylediği gibi, hazırlık çalışmalarımızı, dört ayağı da nallayarak yapmalıyız. Bir parlamenter bunalım "ilk yolu açabilir", "buzu kırabilir", sömürge düzeninin ve emperyalizmin çelişkilerinin içinden çıkılmaz karmaşıklığından, her gün artan vahimleşmesinden, hat safhaya varışından bir bunalım doğabilir; belki de, başka bir şey olabilir, vb.. İngiltere'de proleter devrimin kaderini *belirleyecek* olan mücadelenin ne cins bir mücadele olacağı burada sözkonusu değildir (bu konuda hiç bir komünistin zihninde herhangi bir şüphe yoktur; bu sorun, hepimiz için kesin olarak çözüme bağlanmış bir sorundur). Bizim burada sözünü ettiğimiz, şu anda uykuda olan proleter yığınlarını harekete geçirecek olan ve onları devrimin eşiğine

vardıracak olan *nedenin* ne olduğudur. Unutmayalım ki, örneğin Fransız burjuva cumhuriyetinde, uluslararası bakımdan olsun, iç durum bakımından olsun, bugünkünden yüz defa daha az devrimci olan koşullar içinde halkın iç savaşa girişmesine iki parmak kalabilmesi için (Dreyfus davası[28] gibi) gerici militarizmin binlerce düzenbazlıklarından biri kadar. "umulmadık" ve "önemsiz" bir bahane yetmişti!

İngiltere'de komünistler, parlamento seçimlerinden, İrlanda politikasının, sömürgeler politikasının ve bütün dünyada İngiliz hükümetinin emperyalist politikasının bütün girdi-çıktılarından ve toplumsal hayatın bütün öteki alan ve yönlerinden, durmadan, yorulmak bilmeden yararlanmayı bilmelidirler; onlar her yerde yeni bir zihniyet ile, İkinci Enternasyonal zihniyetiyle değil, Üçüncü Enternasyonal zihniyetiyle çalışmışlardır. "Rusların", "bolşeviklerin" seçimlere ve parlamenter mücadeleye hangi koşullarda katıldıklarını anlatmaya burada vaktimiz olmadığı gibi, bunun, burada yeri de yoktur; ama yabancı arkadaşlara şunu söyleyebilirim ki, bizim bu yoldaki mücadelemizin Batı Avrupa'nın alışılan parlamenter kampanyalarına benzer hiç bir yanı yoktur. Çok defa şu itirazla karşılaşıyoruz: "Sizde, Rusya'da öyle olmuşsa olmuş ama bizim parlamentoculuğumuz başkadır." Bu yanlış bir görüştür. Bütün ülkelerdeki komünistlerin, Üçüncü Enternasyonal taraftarlarının varlığının nedeni, eski sosyalist *trade-union*cu sendikalist ve parlamenter çalışmayı, bir boydan bir boya ve hayatın bütün alanlarında, *yeni* devrimci çalışmaya *dönüştürmektedir*. Oportünist ve salt burjuva özellikler, aferist ve kapitalistçe düzenbaz özellikler, bizim seçimlerimizde de bol bol görülmüştür. Batı Avrupa'nın ve Amerika'nın komünistleri, yeni, alışılmamış oportünist olmayan, çıkarcı olmayan bir parlamentarizmi yaratabilmelidirler: parti, sloganlarını formüle

etmelidir; gerçek proleterler, yoksul, örgütsüz ve tamamen ezilmiş olan unsurların da yardımıyla, bildiriler dağıtmalı, işçi evlerine, en ücra köylerdeki tarım proleterlerinin ve köylülerin kulübelerine gitmelidirler (çok şükür ki, Avrupa'nın geri kalan kısmındaki ücra kulübelerin sayısı Rusya'dakinden çok daha azdır; İngiltere'de ise bunlar pek az sayıdadır); sıradan, halktan biri gibi meyhanelere, kahvelere girmelidirler. Örgütlerde, derneklerde, gelişigüzel meydana gelen halk topluluklarında yerlerini almalıdırlar; ve halkla konuşmalıdırlar, ama okumuş adam diliyle değil (parlamenter diliyle hiç değil); parlamentoda bir "milletvekilliği" peşinde asla koşmamalıdırlar, ama her yerde halkı uyandırmalı, bilinçlendirmeli, yığınları arkalarından sürüklemeli, burjuvazinin demokrasi iddialarını ciddiye alarak, onun yaratmış olduğu cihazdan, yaptırdığı seçimlerden, bütün halka çağrılarından yararlanmalıdırlar; (*aynı* halk propagandası cihazının, bizde daha da yoğun olarak çalışmış olduğu büyük grevler, şüphesiz ki, bunun dışında tutulmak şartıyla) ancak seçim zamanlarında (burjuva düzeninde) yapılabildiği gibi, halka, gerçek devrimciliği tanıtmalıdırlar. Bu zor iştir; Batı Avrupa'da ve Amerika'da bunları gerçekleştirmek çok zordur; ama, bu görev yerine getirilebilir ve getirilmelidir de; çünkü bir çaba sarfetmeden genel olarak sosyalizmin hedeflerine varılamaz. Sözkonusu olan son derece değişik yönlü ve toplumsal hayatın bütün kollarıyla sıkı sıkıya bağlı bulunan ve *burjuvazinin üstesinden* gelerek bir koldan sonra ötekinin, bir alandan sonra ötekinin *zaptedilmesine* olanak sağlayan *pratik* görevlerin yerine getirilmesi için çalışmaktır.

Gene İngiltere'de orduda ve ezilen ya da *"kendi"* devletleri (İrlanda, sömürgeler) içinde bütün haklara sahip bulunmayan milliyetler arasında propaganda, ajitasyon ve örgütlendirme çalışmalarına yeni bir tarzda (dönüşüm-

cü sosyalist olarak değil, komünist olarak; reformist olarak değil, devrimci olarak) girişilmelidir. Çünkü, genel olarak emperyalizm döneminde ve hele şimdi halkları yorgun düşüren ve gözlerinin hızla açılmasına ve gerçekleri görmelerine neden olan bir savaştan sonra (iki yırtıcı hayvandan hangisinin, İngilizin mi, yoksa Almanın mı ülkeyi daha çok talan edeceğini saptamak için, on milyonlarca insanın öldürüldüğü ve sakat bırakıldığı) toplumsal hayatın bütün alanlarında kolayca ateş alabilir maddelerin biriktiği ve birçok çatışma, bunalım ve sınıf mücadelesinin vahimleşmesi için nedenlerin oluştuğu görülmektedir. Hangi kıvılcımın, —dünya iktisadî ve siyasî bunalımının etkisiyle, bütün ülkelerde her yandan şimdi fışkırmakta olan kıvılcımlar yığını içinde hangi kıvılcımın—, yığınların özel uyanışı anlamında yangını alevlendireceğini bilemeyiz. Onun için, biz, yeni ilkelerimizi harekete getirmeli ve bütün alanları, en eskileri, en yıpratılmış ve görünürde en kısır alanları bile "hazırlamalıyız"; yoksa görevimizi hakkıyla yerine getiremeyiz, kendi içimize kapanmış oluruz, bütün silâhlara sahip olamayız, ve toplumsal hayatın bütün yönlerini örgütlendirmiş olan —ve şimdi de dağıtıp anarşiye itmekte olan— burjuvaziye karşı (burjuva tarzı toplumsal hayatın bütün yönlerini örgütlendirmiş olan ve şimdi de anarşiye itmekte olan burjuvaziye karşı) zafer kazanmak için ve bu zaferden sonra gelecekteki bütün hayatın sosyalist örgütlendirilmesi için gerekli hazırlığımızı yapamayız.

Rusya proleter devriminden beri, ve bu devrimin uluslararası ölçüde, —burjuvazi ve oportünistler için— beklenmedik zaferlerinden bu yana, bütün dünya değişmiştir, ve bizzat burjuvazi de her yerde değişmiş bulunmaktadır. Burjuvazi "bolşevizm"den korkuyor; ona karşı, aklını yitirecek kadar öfke duymaktadır. İşte bu yüzdendir ki, bir yandan olayların seyrini hızlandırırken, öte

yandan bolşevizmi şiddete başvurarak ezmek çabasıyla birçok alanlarda kendi durumunu zayıflatıyor. Bütün ileri ülkeler komünistleri, taktiklerini saptarken bu iki koşulu gözönünde bulundurmalıdırlar.

Rus kadetleri [Anayasacı demokratlar] ve Kerenski —özellikle 1917 Nisanından beri ve hele aynı yılın Haziran ve Temmuz aylarında—, bolşeviklere karşı çok sert bir kampanyaya giriştikleri zaman, "işin dozunu kaçırdılar". Bolşeviklere karşı her perdeden söven, milyonlarla basılan burjuva gazeteleri, yığınlara, bolşevikler hakkında bir yargıya varma olanağını veriyordu; ve basının dışında da bütün toplumsal hayat, burjuvazinin bu "gayretkeşliği" yüzünden bolşevizm üzerine tartışmalarla dolup taşıyordu. Şimdi de, uluslararası ölçüde, bütün ülkelerin milyonerleri o tarzda davranıyorlar ki, bizim kendilerine teşekkür borçlu olmamız gerekir. Kerenski ve şürekâsı kadar gayretkeşlik göstererek, bolşevizme çullanmaktadırlar; onlar da "işin dozunu kaçırmaktadırlar" ve tıpkı Kerenski gibi bize *yardım* etmektedirler. Fransız burjuvazisi, ılımlı ya da duraksayan sosyalistleri bolşeviklikle suçlayarak, bolşevizmi seçim propagandasının merkezi haline getirdiği zaman; Amerikan burjuvazisi tam anlamıyla aklını kaybederek, binlerce ve binlerce adamın bolşevikliğinden şüphe ederek, bolşevik komploları haberlerini her yerde yayarak bir panik havası yarattığı zaman; dünyadaki burjuvazilerin "en ciddisi" İngiliz burjuvazisi, bütün zekâsına ve bütün tecrübesine rağmen, inanılmaz saçmalıklarda bulunarak, "bolşevizme karşı mücadele dernekleri" kurduğu zaman, bolşevizm üzerine özel bir literatür meydana getirdiği zaman, bolşevizm ile savaşmak üzere üstelik bilim adamlarından, propagandacılardan, papazlardan kadrolar seferber ettiği zaman, biz kapitalist bayları selâmlamalıyız ve onlara teşekkür etmeliyiz. Onlar, bizim için çalışmaktadırlar.

Onlar, bolşevizmin, özü ve rolüyle yığınları ilgilendirmede bize yardım etmektedirler. Onlar, başka türlü davranamazlar, çünkü bolşevizmi "susturma", boğma yolundaki çabaları *şimdiden* boşa çıkmıştır.

Ama burjuvazi, bolşevizmin ancak bir yönünü, onu da bir dereceye kadar, görmektedir: isyan, şiddet, terör yönünü; onun için de burjuvazi, özellikle *bu yöne karşı* koymak için, direnmek için hazırlanma yolunda çabalar harcamaktadır. Burjuvazinin bazı durumlarda, bazı ülkelerde, uzun veya kısa süreler için başarılı olması mümkündür: bu ihtimal gözönünde tutulmalıdır ve burjuvazinin bu başarısından korkmamamız gerek. Sosyalizm, toplumsal hayatın hemen hemen her noktasından "fışkırır"; hemen hemen her yerde birden çiçek açar; (burjuvazinin ve burjuva polisinin sık sık kullandığı ve "hoş" bulduğu bir kıyaslama terimini kullanarak) "salgın hastalık" organizmaya derinliğine girmiştir ve bütününü etkisi altına almıştır. Varsınlar çıkış noktalarından birini özel bir itinayla "tıkasınlar", "salgın hastalık" başka bir çıkış noktası bulur ve bazan bu çıkış noktası hiç umulmayan yerde olur. Hayat, galebe çalacaktır. Varsın burjuvazi debelensin dursun, varsın aklını yitirene kadar öfkelensin, işin dozunu kaçırsın, ahmaklıklar etsin, (Hindistan'da, Macaristan'da, Almanya'da vb. olduğu gibi) bolşeviklerden önceden öcünü alsın, yüzlerce, binlerce, yüzbinlerce yarının ya da dünün bolşeviklerini yok etmeye kalkışsın; böyle davranarak, burjuvazi, tarih tarafından ölüme mahkûm edilmiş olan bütün sınıflar gibi davranmaktadır. Proleter devrimcileri, ne olursa olsun, geleceğin kendilerinin olduğunu bilmelidirler. Onun için biz, büyük devrimci mücadelede, en tutkulu mücadele azmi ile en büyük soğukkanlılığı ve en derinden derine düşünülmüş burjuvazinin iç çelişkilerinin tahminleriyle birleştirebilmeliyiz. *Rus devrimi 1905'te* amansızca bastırıldı;

Rus bolşevikleri 1917 Temmuzunda yenilgiye uğradılar; burjuvazinin ve kralcı generallerinin müttefiki olan Scheidemann ve Noske'nin kurnazca provakasyonları ve ustaca manevraları ile 15 binden fazla Alman komünisti öldürüldü; Finlandiya'da ve Macaristan'da beyaz terör zincirden boşanmıştır. Ama her şeye rağmen bütün ülkelerde ve bütün koşullarda proleter devrimciliği güçleniyor ve büyüyor. O kadar derin kökler salıyor ki, zulüm, onu zayıflatacağına, yıldıracağına, onu daha da güçlendiriyor. Daha büyük güvenle ve metanetle zafere doğru yürüyebilmemiz için tek bir eksiğimiz var: bütün ülkeler devrimcilerinin, taktiklerinde azamî esneklik göstermeleri gereğinin açık ve derin duyusu. Bugün devrimci hareketin en önemli eksiği ve özellikle ilerlemiş ülkelerdeki hareketin en büyük eksikliği işte bu bilincin olmamasıdır ve pratikte bu bilinçten esinlenebilme sanatının olmamasıdır.

Bu kadar okumuş olan marksistlerin ve Kautsky kadar, Otto Bauer ve ötekiler kadar sosyalizme bağlı olan İkinci Enternasyonal liderlerinin başlarına gelenler yararlı bir ders olabilir (ve olmalıdır da). Onlar da esnekliği olan bir taktiğin gereğini pek iyi anlamışlardı; onlar da marksist diyalektiği öğrenmişlerdi ve başkalarına da öğretiyorlardı (ve onların bu alanda yapmış oldukları şeylerin büyük bir kısmı, sosyalist literatürün değerli katkıları arasında her zaman sayılacaktır); ama bu diyalektiği *uygulama* zamanı gelip çatınca, o kadar büyük bir yanlışlık yaptılar ki, diyalektikçi olmadıklarını, hızla biçim değiştirmeleri gözönünde bulundurmada yeteneksizliklerini, eski biçimlere yeni içeriğin girişini hesaplamada anlayışsızlıklarını öyle açığa vurdular ki, bunların kaderini de Hyndmann'ın, Guesde'nin ve Plehanov'un kaderinden daha gıpta edilir bir kader saymak olanaksızdır. Bunların ideolojik iflâslarının özü, işçi hareketinin ve sosya-

lizmin büyüme biçimlerinden yanlış bir tanesinin etkisi altında kalmış olmaları, onun tarafından "ipnotize" edilmiş olmaları ve bu biçimin sınırlı karakterini unutmuş olmalarıdır; onlar, nesnel koşulların kaçınılmaz hale getirdiği altüst olmaları görmekten korktular ve ezbere öğrenilmiş ve ilk bakışta üç sayısının ikiden daha çok olduğu gerçeği kadar tartışma götürmez gibi görünen ilkel gerçekleri tekrarlayıp durdular. Oysa siyaset, aritmetikten çok cebire benzer, ilkel matematikten çok yüksek matematiğe benzer. Gerçekten sosyalist hareketin bütün eski biçimleri yeni bir öz ile dolmuştu; ve bu gerçeğin sonucu yeni bir işaret, "eksi" işareti, rakamların önünde belirdi, oysa bizim bilgelerimiz hâlâ "eksi 3'ün", "eksi 2'den" daha çok olduğuna kendilerini ve başkalarını da inandırmakta inatla direndiler (ve hâlâ da direnmektedirler).

Komünistlerin aynı hatayı başka bir yönde işlememeleri için, ya da "sol" komünistler tarafından başka bir yönde işlenmiş olan *bu aynı hatanın* bir an önce ve organizmaya en az zarar verecek biçimde düzeltilmesi için çaba gösterelim. Sadece sağ doktrincilik değil, sol doktrincilik de bir hatadır. Hiç şüphe yok ki, şu anda devrimci işçi hareketinde sol doktrinciliğin temsil ettiği yanılgı, sağ doktrinciliğin yani sosyal-şovenizmin ve kautskiciliğin temsil ettiği yanılgıya kıyasla bin defa daha az tehlikeli ve daha az vahimdir; ama bu, sol komünizmin yeni yeni meydana çıkmasından, henüz doğmasından ötürüdür. İşte bu yüzdendir ki, belirli koşullar içinde hastalık kolayca tedavi edilebilir ve azamî enerjiyle tedaviye girişilmelidir.

Eski biçimler, içerikleri —proletaryaya karşı, gerici içerikleri— aşırı bir gelişmeye ulaştığı için içten dışa baskı sonucu patlamışlardır. Bizim, sovyetler uğruna, proletarya diktatörlüğü uğruna eylemimiz, şimdi artık uluslararası sosyalizmin, gelişmesi bakımından öyle sağ-

lam, öyle güçlü, öyle zinde bir içeriği vardır ki, bu yeni ya da eski herhangi bir biçim içinde belirebilir *ve belirmelidir;* bütün bu eski ve yeni biçimleri değiştirmeli, yenmeli ve kendine tâbi kılmalıdır. Eski biçimlere kendini uydurmak için değil, eski olsun yeni olsun bütün biçimleri, sosyalizmin zaferinin bir aracı, kesin ve tam zaferin, son ve dönüşü olmayan zaferin bir aracı haline getirebilmek için.

Komünistler, işçi hareketine ve genel olarak toplumsal evrime en doğrudan doğruya ve en kestirme yoldan, sovyetler iktidarının dünya ölçüsünde zaferine doğru, proletarya iktidarına doğru yön verebilmek için, bütün çabalarını harcamalıdırlar. Bu, tartışma götürmez bir gerçektir. Ama bu gerçeğin bir yanılgı haline gelebilmesi için —aynı doğrultuda işlenmiş gibi görünen— küçücük bir hata yeter. Almanya'nın ve İngiltere'nin sol komünistleri gibi, tek bir yolu, doğrudan doğruya hedefe varan yolu tanırız demek, ne dolambaçlı yolu, ne zikzakları, ne anlaşmaları, ne uzlaşmaları kabul etmeyiz demek, yeter. Ki, bu tutumun, daha şimdiden devrimci proletarya davasına büyük zararları olmuştur ve olmaktadır da. Sağ doktrincilik ancak eski biçimleri benimsemede inatçılık ediyor; yeni içeriği tanıyamadığı için tam olarak iflâs etmiştir. Sol doktrincilik ise, yeni içeriğinin mümkün olan ve akla gelebilecek bütün biçimlere yol açtığını; devrimci olarak görevimizin bütün bu mücadele biçimlerini benimsemek olduğunu, bir biçim ile ötekini mümkün olduğu kadar çabuk tamamlamayı öğrenmek olduğunu, bir biçimin yerine ötekini koyabilmek olduğunu, kendi sınıfımız tarafından ve kendi çabalarımızla meydana gelmiş olmayan her türlü değişmelere taktiğimizi uydurmak olduğunu göremeden, belirli eski biçimleri mutlak olarak reddetmekte inat ediyor.

Emperyalist dünya savaşının vahşeti, felâketleri ve iğ-

rençlikleri doğurduğu ve bu savaştan doğan içinden çıkılmaz durum, dünya devrimini öylesine uyarmakta ve hızlandırmaktadır ki, bu devrim, enine ve derinliğine öylesine şaşırtıcı bir hızla, öyle birbirini izleyen zengin, çeşitli biçimlerle, doktriner olarak ne varsa hepsini pratikte reddederek gelişmektedir ki, "sol" komünizm denen bu çocukluk hastalığına tutulmuş olan uluslararası komünizm hareketinin bir an önce ve kesin olarak şifa bulmasını ummamız için bütün nedenler vardır.

27 Nisan 1920

EKLER

Broşürümün yayınlanması için gerekli zaman süresi içinde ülkemizde —bütün dünyanın emperyalistlerinin, kendi işçilerine verdikleri söze rağmen, proleter devriminin öcünü almak amacıyla abluka içinde tutmaya ve yıkmaya uğraştıkları ülkemizde— böyle bir yayının gerektirdiği zaman süresi içinde, yurt dışından bazı tamamlayıcı bilgiler aldım. Burada, siyasî konuları ele alan bir yazarın gelişigüzel karalanmış notlarından öte bir şey sunduğumu iddia etmeksizin, ancak birkaç nokta üzerinde kısaca durmakla yetineceğim.

I. ALMAN KOMÜNİSTLERİNİN BÖLÜNMESİ

Almanya komünistlerinin bölünmesi bir olup bittidir. "Sollar" ya da "ilke muhalefeti", "Komünist Partisi"nden ayrı olarak, "Komünist İşçi Partisi" diye adlandırılan ayrı bir parti kurmuşlardır. Öyle görülüyor ki, İtalya'da da bir bölünmeye doğru gidilmektedir. Öyle görülüyor ki, diyorum, çünkü, elimde, belge olarak, ancak böyle bir bölünmenin mümkün olduğundan ve gerektiğinden açıkça söz edildiği ve çekimserlerin (ya da boykotçuların, yani parlamentoya katılmaya karşı olanların) şu ana kadar İtalyan Sosyalist Partisi içinde kalan bu hizbin bir kongresinden de söz edildiği solcu *Il Soviet* gazetesinin iki sayısından (n° 7 ve 8) başka bir şey yok.

Korkarım ki, "sollar"la, parlamenter çalışmaya karşı çıkanlardan (ve kısmen her türlü siyasî partilerde ve sendikalarda çalışmaya karşı çıkanlardan) ayrılma zorunluluğu tıpkı "merkezciler"den (ya da kautskicilerden, Longuettist'lerden, "Bağımsızlar"dan vb.) bölünmemiz gibi uluslararası bir olay haline gelmesin. Varsın öyle olsun! Bölünme, partinin, ideolojik, teorik ve devrimci gelişme ve olgunlaşmasını önleyen tek vücut olarak, gerçekten örgütlenmiş olarak ve gerçekten proletarya diktatörlüğünü hazırlama amacını güden pratik çalışmalarını engelleyen fikir kargaşalığından yeğdir.

Varsınlar "sollar" da kendilerini ulusal ve uluslararası ölçüde denesinler; varsınlar merkezileşmiş ve demir disiplinli bir parti olmadan siyasî ve kültürel çalışmanın bütün alanları, kolları ve çeşitlerine egemen olmadan proletarya diktatörlüğünü hazırlamayı (ve sonra da gerçekleştirmeyi) denesinler. Pratik tecrübe onları kısa zamanda eğitecektir.

"Sollar"la bölünmenin, işçi hareketine bütün katılanların, sovyetler iktidarının ve proletarya diktatörlüğünün bütün içten ve güvenilir taraftarlarının tek bir parti içinde birleşmelerine, yakın bir gelecekte gerekli ve kaçınılmaz olan böyle bir kaynaşmaya engel olmaması için, ya da mümkün olduğu kadar az engel olması için bütün çabalarımızı harcamalıyız. Rusya bolşeviklerinin talihi, menşeviklere karşı (yani oportünistlere ve "merkezcilere" karşı) ve "sollara" karşı mücadeleyi başarıya ulaştırabilmek için, yığınların proletarya diktatörlüğü uğruna doğrudan doğruya hareketinden çok önce, onbeş yıl gibi uzun bir süreye sahip olmalarıdır. Avrupa'da ve Amerika'da, bugün aynı çalışmayı "koşar adım" yapmak zorunluluğu vardır. Kimileri, özellikle liderlik iddiasında olanlar, (eğer proleter disiplininden ve "kendi kendilerine karşı sadakattan" yoksunsalar) uzun süre hatalarında dire-

nebilirler; işçi yığınlarına gelince, zamanı geldiğinde onlar, sovyet düzenini, proleter iktidarını kuracak yetenekte tek bir parti içinde, bütün içten devrimcilerle birlikte kendi birliklerini kolaylıkla ve hızla kuracaklardır.*

II. ALMANYA'DA KOMÜNİSTLER VE BAĞIMSIZLAR

Bu broşürde, komünistlerle bağımsızların sol kanadı, bir uzlaşmanın gerekli ve komünizme yararlı olacağını, ama bunu gerçekleştirmenin kolay olmayacağını da belirttim. Son olarak aldığım gazeteler, her iki görüşümü de doğrulamıştır. Almanya Komünist Partisi Merkez Komitesinin organı *Kızıl Bayrak*'ın 32. sayısı, (*Die Rote Fahne Zentralorgan der Kommunistichen Partei Deutschland, Spartacusbund,* 26 Mart 1920), bu Merkez Komitesinin Kapp-Lüttwitz askerî "darbesi"[29] ve "sosyalist hükümet" üzerine bir "bildiri" içermektedir. Başlıca hareket noktaları bakımından ve vardığı pratik sonuçlar bakımından bu bildiri kesin olarak doğrudur. Başlıca hareket noktalarını şöyle özetleyebiliriz: "Şehir işçilerinin çoğunluğu" bağımsızlarla birlik olduklarına göre, şu anda Al-

* "Sol" komünistlerin, parlamenter çalışmaya karşı çıkanların, genel olarak komünistlerle gelecekteki birleşmeleri ile ilgili olarak şunu da not etmem gerekiyor. Almanya'nın "sol" komünistlerinin, ve genel olarak Alman komünistlerinin, gazetelerinden anlayabildiğime göre, birinciler, yığınlar arasında propagandayı ikincilerden daha iyi başarmaktadırlar. Daha küçük ölçüde ve ulusal alanda değil de tecrit edilmiş mahallî örgütlerde olmakla birlikte, buna benzer bir durumu bolşevik partisi tarihinde de gözlemlemişimdir. Nitekim 1907-1908'de, "sol" bolşevikler, yığınlar arasında bilinçlendirme çalışmalarını yer yer bizden daha büyük başarıyla yürütmüşlerdir. Bunu, kısmen devrimci dönemde ya da devrimin anıları henüz canlı iken, yığınlara "basit" bir red taktiğiyle yanaşmanın daha kolay olmasıyla açıklayabiliriz. Bununla birlikte, bu, elbette ki, bu taktiğin doğruluğunun kanıtı sayılamaz. Her durumda, hiç şüphe yok ki, devrimci sınıfın, proletaryanın öncü birliği olmayı gerçekten isteyen ve büyük proleter yığınlarından başka proleter olmayan yığınları da sömürülen emekçi yığınlarını da yönetmeyi öğrenmek isteyen bir parti, hem işçi mahallelerinde, hem de köylerde en kolay anlaşılır, en kolay kavranır, en açık ve en canlı propagandayı yapmayı, ajitasyonu örgütlendirmeyi ve yürütmeyi başarabilmelidir.

manya'da, proletarya diktatörlüğünün "nesnel (objektif) temeli" yoktur. Sonuç: "Kapitalist burjuva partiler iktidardan uzak tutularak", sosyalist hükümete karşı "yasalar gereğince muhalefet" vaadi (yani "zora başvurarak" hükümeti "devirme" hazırlıklarından vazgeçilmesi).

Hiç şüphe yok ki, bu taktik, özünde doğru bir taktiktir. Ama bu, açıklamanın ayrıntılarındaki yanlışlıklar üzerinde durmazsak böyledir, bununla birlikte bir sosyalhainler hükümetinin (Komünist Partisinin resmî bir bildirisinde) "sosyalist" diye adlandırılmasını ve üstelik Scheidemann'ların ve Kautsky-Crispien'lerin partileri küçük-burjuva demokrat partiler olduklarına göre, bu bildiride "kapitalist burjuva partilerin" iktidardan uzak tutulmalarından söz edilmeyeceği olgusunu sessizlikle geçiştiremeyiz. Ve bildirinin dördüncü paragrafında yazılanlar da, kesin olarak yersiz ve yanlıştır. Bildiride şöyle deniyor:

"... Siyasî özgürlüğün sınırsız olarak kullanılabileceği ve burjuva demokrasisinin sermayenin diktatörlüğü olarak etkide bulunamayacağı bir durum, proletarya diktatörlüğünün gelişmesi bakımından ... proleter yığınların komünizme kazanılması bakımından büyük önem taşır."

Böyle bir şey olanaksızdır. Küçük-burjuva önderler, Alman Henderson'lar (Scheidemann'lar) ve Alman Snowden'ler (Crispien'ler), burjuva demokrasisi sınırları dışına çıkmazlar ve çıkamazlar, ve burjuva demokrasisi de sermayenin diktatörlüğünden başka bir şey olamaz. Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından doğru olarak izlenen pratik sonuçlar bakımından, böyle ilke bakımından yanlış ve siyasî bakımdan da zararlı şeyleri yazmamak gerekirdi. Parlamenter âdaba uyarak terbiyeli davranmak için) şunu söylemek yeterdi: Şehir işçilerinin çoğunluğu bağımsızların arkasından gittikleri sürece, biz komünistler, bu işçilerin "kendi" hükümetlerini tecrübeden geçire-

rek son küçük-burjuva demokratik (yani "kapitalist burjuva") hayallerinden kendilerini kurtarmalarına engel olamayız. Gerçekten gerekli ve zorunlu olan ve şehir işçilerinin çoğunluğunun güvendikleri bir hükümeti zora başvurarak devirme yolunda çabalardan vazgeçilmesinden ibaret bulunan bir uzlaşmayı haklı göstermek için bundan fazlasının gereği yoktur. Ama yığınların içinde her günkü propagandada elbette ki, resmî parlamenter nezaket sınırları içine kendini hapsetmenin gereği yoktur ve yığınlara tabiî şu da söylenebilir: Bırakalım, şu aşağılık Scheidemann ve şu darkafalı küçük-burjuva Kautsky ile Crispien, hem kendi kendilerini, hem de işçileri ne kadar aldattıklarını hareketleriyle tanıtlasınlar; onların "saf" hükümeti, sosyalizmin Augias ahırlarını[30] sosyal-demokrasicilikten ve öteki sosyal-ihanet biçimlerinden, herkesten daha iyi temizleyecektir.

"Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi"nin bugünkü liderlerinin gerçek kimliği (bütün etkilerini yitirdikleri iddiasının gerçeklere uymadığı ve eylemde proletarya için, kendilerine komünist adı takmış olan ve proletarya iktidarını "desteklemeye" söz vermiş bulunan Macar sosyal-demokratlarından bile daha tehlikeli olan) bu liderlerin ne oldukları Almanya Kornilov'unun serüveni sırasında, yani Kapp ve Lüttwitz darbesi sırasında bir kere daha belli olmuştur.* Karl Kautsky'nin küçük yazılarında, onun küçük ölçüde, ama göze çarpan bir resmini bulabiliyoruz. Karl Kautsky: 30 Mart 1920 günlü *Freiheit*'taki *(bağımsızların organı,* "Özgürlük") *"Karar Saatleri"* (*Entscheidende Stunden*) ve Arthur Crispien: "Siyasî

---

* Bu gerçek, eksiksiz bir açıklık ve doğrulukla, gerçekten marksist bir tarzda, Avusturya Komünist Partisinin mükemmel gazetesi **Die Rote Fahne**'nin 28 ve 30 Mart 1920 tarihli sayılarında açıklanmıştır. (Viyana, sayı 266 ve 267, yazar L. L.; "Ein neuer Abschnitt der deutschen Revolution"; ["Alman Devriminin Yeni Bir Aşaması"].)

Durum Üzerine" (aynı gazete, 14 Nisan 1920). Bu baylar, devrimci gibi düşünüp muhakeme yürütemiyorlar. Bunlar, sovyet iktidarı ve proletarya diktatörlüğü iktidarından yana olduklarını ilân ettikleri takdirde, proletarya için bin defa daha tehlikeli olacak olan, durmadan ağlayan küçük-burjuva demokratlardır, çünkü, pratikte, proletaryaya yardımda bulunduklarına "bütün özdenlikleriyle" inanarak her zor ve tehlikeli anda bir ihanette bulunmaktan geri kalmayacaklardır. İhanet ve korkaklıkları yüzünden, Macaristan'da sovyet iktidarının durumunun umutsuz olduğu kanısına vararak kapitalistlerin ajanları ve Antantın cellâtları karşısında ağlamaya başladıkları zaman, kendilerini komünist diye vaftiz etmiş olan Macar sosyal-demokratları da, proletaryaya "yardım ettiklerini" sanıyorlardı.

III. İTALYA'DA TURATİ VE ŞÜREKÂSI

İtalyan gazetesi *Il Soviet*'in yukarda işaret edilen sayıları, İtalyan Sosyalist Partisinin, böyle üyelerin, giderek, böyle bir parlamento grubunun saflarında kalmasına izin vermekle hata ettiği konusunda broşürümde söylediklerimi, tam olarak doğrulamaktadır. İngiliz liberal burjuvazinin organı *Manchester Guardian*'ın Roma muhabiri, sözümü doğrulayan bir başka tarafsız tanıktır. Bu gazete 12 Mart 1920 tarihli sayısında, Turati ile bir konuşma yayınladı:

"... Bay Turati, diye yazıyor muhabir, devrim tehlikesinin, İtalya'da, korkulara neden olacak nitelikte olmadığı kanısındadır. Böyle bir tehlike bir temele dayanmamaktadır. Maksimalistler (azamî program taraftarları), sadece yığınları uyanık ve heyecan içinde tutmak için Sovyet teorilerinin ateşiyle oynamaktadırlar. Gerçekte bu teoriler masal kavramlarıdır, olgunluğa varmamış, pratikte

yararlanılması olanaksız programlardır. Bunlar, ancak, emekçi sınıfları bekleme durumunda tutmaya yarar. Proletaryanın gözünü kamaştırmak için bu teorilerden bir yem gibi yararlananlar bile, işçi sınıflarının hayallerini ve en sevgili mitlerini kaybedecekleri anı geciktirmek için çok kez önemsiz olan ekonomik kazançlar elde etmek için günlük mücadeleyi yürütme zorunluğunu duymaktadırlar. Ülkenin zaten zor olan durumunu daha da vahimleştiren hareketler olarak son posta ve demiryolları grevlerine kadar irili ufaklı ve her vesileyle patlak veren uzun bir grevler dönemi bundan ileri gelmektedir. Ülkenin, Adriyatik sorununun zorluklarından ötürü sinirleri gergindir, dış borç ve enflasyon onu ezmektedir; ama bununla birlikte ülke, düzeni ve refahı getirecek biricik şey olan çalışma disiplinine kendini uydurmanın gereğini henüz anlamaktan uzaktır. ..."

Gün gibi açık: İngiliz gazetecisi, Turati'nin kendisinin ve İtalya'daki burjuva savunucularının suç ortakları ve ilham perilerinin sakladıkları ve gizlemeye çalıştıkları gerçeği açığa vurmuştur. Bu gerçek odur ki, Bay Turati, Trèves, Modigliani, Dugoni ve şürekâsının siyasî fikirleri ve eylemleri, İngiliz muhabirinin anlattıklarına tastamam uygundur. Bu bir sosyal-ihanet dokusudur. Şu ücretli köleliğe mahkûm edilmiş olan ve kapitalistleri semizletmek için çalışan işçiler için, düzenin ve disiplinin savunulması hayran kalınacak bir şey değil mi? Ve biz Ruslar, bu cinsten menşevik söylevleri nasıl da iyi tanırız! Yığınların sovyet iktidarından *yana* olduğunu söylemek ne kadar da değerli bir itiraf! Kendiliğinden gelişmekte olan ve grevlerin devrimci rolünü anlamamak — ne burjuvaca, inatçı ve yavan bir tutum! Evet, gerçekten, burjuva liberal gazetesinin İngiliz muhabiri, Bay Turati ve şürekâsının artniyetlerini açığa vurmuş ve Bordiga yoldaş ile *Il Soviet* gazetesindeki arkadaşlarının ileri sürdükleri taleplerin,

İtalyan Sosyalist Partisinin, gerçekten Üçüncü Enternasyonalden yana olmak istiyorsa, Bay Turati ve şürekâsını saflarından kovması ve hem adıyla, hem eylemiyle bir komünist partisi olması yolunda taleplerin haklılığını doğrulamıştır.

IV. DOĞRU ÖNKOŞULLARDAN HAREKET EDEREK VARILAN YANLIŞ SONUÇLAR

Ama Bordiga yoldaş ve onun "sol" arkadaşları, Turati ve şürekâsının bu haklı eleştirisinden, parlamentoya her türlü katılmanın ilke olarak zararlı olduğu yanlış sonucunu çıkarıyorlar. İtalyan "solları", bu tezi desteklemek için en ufak bir kanıt ileri sürememektedirler. Onlar, burjuva parlamentoları, gerçekten devrimci bir tarzda kullanmanın, proleter devrimini hazırlamaya yararlı olduğu şüphe götürmeyen bu kullanmanın uluslararası örneklerini bilmezlikten geliyorlar, (ya da unutmaya çalışıyorlar). Bu "yeni" kullanmanın nasıl olacağını bir türlü anlayamadıklarını, parlemantarizmin "eski", bolşevizme aykırı kullanılışına karşı söylenip duruyorlar.

İşte onların temel yanılgısı buradadır. Komünizm, sadece parlamenter alanda değil, eylemin *bütün* alanlarında, İkinci Enternasyonalin geleneklerini temeline kadar yıkan, (ama aynı zamanda, onun olumlu olarak bıraktığı şeyleri muhafaza eden ve geliştiren) yeni bir ilkeyi *uygulamalıdır,* (ve bu da uzun, sabırlı, inatçı bir çalışma olmadan *yapılamaz*).

Örneğin, gazeteciliği ele alalım. Gazeteler, broşürler, bildiriler, propaganda, ajitasyon ve örgütlendirme yolunda son derece gerekli bir fonksiyonu yerine getirirler. Azbuçuk uygar bir ülkede, hiç bir yığın hareketi, bir gazete cihazı olmadan yapılamaz. Ve "liderlere" karşı bütün bağırıp çağırmalar, yığınların saflığını liderlerin etki-

sinden koruma yolunda verilen bütün vaatler, bizim bu iş için burjuva entelektüel çevrelerden gelme insanları kullanmamıza engel olamayacağı gibi, bu iş, kapitalist düzende gerekli olan burjuva demokratik "mülkiyet" ortamı, atmosferi olmadan yapılamaz. Burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılmasından ikibuçuk yıl sonra bile, siyasî iktidarın proletaryaya geçmesinden ikibuçuk yıl sonra bile, çevremizde bu atmosferi, yığınların (köylüler ve zanaatçıların) bu mülkiyet ilişkileri ortamını, burjuva demokratik ortamı görebilmekteyiz.

Parlemantarizm bir eylem biçimidir, gazetecilik bir başka eylem biçimi. Her iki durumda da, içerik, gerçekten komünist olabilir, yeter ki, her iki alanda da militanlar gerçekten komünist olsunlar, gerçekten proletaryanın yığın partisi üyeleri olsunlar. Ama birinci alanda olduğu gibi ikinci alanda da — ve kapitalist düzende, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde *hangi alanda olursa olsun,* burjuva bir ortamdan gelme adamları kendi amaçları uğruna kullanabilmek için, burjuva aydınların önyargılarının ve etkilerinin üstesinden gelebilmek için, küçükburjuva çevrenin direnmesini zayıf düşürmek ve sonra da onu tamamen değiştirebilmek için, proletaryanın yerine getirmesi gereken özel görevlerin zorluklarından kaçınmak olanaksızdır.

1914-1918 savaşından önce bütün ülkelerde, parlemantarizme hücumlar yağdıran burjuvalaşmış sosyalist parlamenterlerle alay eden, onların kariyerciliğini yeren vb. vb. sayısız anarşist, sendikalist ve aşırı "sol"un başka tiplerini görmedik mi — ve bunlar gazetecilikleri *ile,* sendikalardaki eylemleri *ile, hiç de farklı olmayan* bir burjuva kariyeri örneği göstermiyorlar mıydı? Eğer yalnız Fransa'yı zikredersek, Jouhaux ile Merrheim gibi baylaların örnekleri, bu bakımdan tipik değil midir?

Parlemantarizme katılmayı "reddetmenin" çocukça

olan yanı şudur ki, bu "basit", "kolay" ve devrimci olduğu iddia edilen bu yoldan işçi hareketi *içinde* burjuva demokratik etkilere karşı mücadele gibi çetin bir sorunun *"çözümlendiği"* sanılmaktadır; oysa gerçekte yapılan şey kendi gölgesinden kaçmak, güçlüklere gözünü yummak, laf kalabalığıyla onların çevresinde dolaşmak. En aşağılık kariyerizm, parlamenter arpalıklardan burjuvaca yararlanma, parlamenter eylemin en göze batan biçimde dönüşümcü soysuzlaştırılması, yavan küçük-burjuva rutine alışma, hiç şüphe yok ki, bütün bunlar, kapitalizmin her yerde işçi hareketi dışında olduğu gibi içinde de türettiği her zaman görülen ve egemenlik sağlayan karakteristik sonuçlardır. Ama (yok olması çok uzun bir süreç gerektiren, ve köylülük, durmadan burjuvaziyi doğurduğuna göre, iktidardan düştükten sonra bile uzun süre direnen) bu kapitalizm ve onun yarattığı burjuva atmosfer, çalışmanın ve hayatın istisnasız bütün alanlarında, bir burjuva oportünizmi, bir şovenlik, küçük-burjuva yavanlığı vb. meydana getirir ki, bunlar, özünde hep aynı şeylerdir ve birbirlerinden ancak önemesiz biçim değişiklikleriyle ayrılır.

Siz kendinizi "korkunç derecede devrimci" sayıyorsunuz değil mi, sevgili boykotçular ve anti-parlamenterler, ama gerçekte, işçi hareketi içinde burjuva etkilerine karşı mücadelenin pek önemli olmayan zorluklarından *korkmuş bulunuyorsunuz,* oysa burjuvazinin iktidardan düşürülmesi ve siyasî iktidarın proletaryaya geçişi, aynı güçlükleri, hem de bu sefer çok daha büyük boyutlarda karşınıza dikecektir. Yarın ya da daha ertesi gün eğitiminizi tamamlamak, çok daha büyük boyutlarda karşınıza dikilecek olan aynı güçlüklerin üstesinden gelmeyi öğrenmek zorunda kalacağınızı hesaplamadan, çocuklar gibi bugün karşınıza dikilen küçük zorluklardan korktunuz.

Sovyetler iktidarı altında da, sizin partinize ve bizimkine, proletarya partisine de daha büyük sayıda bur-

juva aydınlar akın edecektir. Bunlar, sovyetlere, mahkemelere ve yönetim cihazlarına da gireceklerdir, çünkü sosyalizm ancak kapitalizmin yarattığı insan malzemesiyle kurulabilir; başka malzeme yoktur. Burjuva aydınları yok ilân edemediğin gibi, yok da edemezsin; onları yenmek gerek, onları değiştirmek, yeniden döküm kalıbına sokmak, yeniden eğitmek gerek; zaten proleterleri de, küçük-burjuva önyargılarını, birdenbire, mucize kabilinden, Meryem Ananın işaretiyle, bir sloganla, bir karar ya da yasayla terketmeyen ve bu önyargılarını ancak küçük-burjuva yığınların etkilerine karşı uzun ve çetin bir yığın savaşı sonucu terkedebilen proleterlerin kendilerini de proletarya iktidarı temeli üzerinde, uzun vadeli bir mücadele pahasına yeniden eğitmek gerekir. Sovyet iktidarı altında da, anti-parlamenterin, bugün, elin bir hareketiyle o kadar gururla, o kadar kendini beğenmişlikle, şaşkınlık ve çocukça davranışla kendinden uzaklara attığı aynı sorunlar, sovyetlerin içinde, sovyet yönetim cihazı içinde, sovyet "savunucuları" arasında yeniden doğarlar (Rusya'da burjuva baroyu ortadan kaldırdık ve iyi de ettik, ama aynı baro bizde "sovyet savunucuları"[31] kisvesi altında yeniden ortaya çıkmaktadır). Sovyet mühendisleri arasında, sovyet öğretmenleri, ayrıcalıklı *işçileri,* yani en kalifiye olan ve sovyet fabrikalarında en iyi koşullar altında çalışan işçiler arasında, durmadan burjuva parlemantarizmine özgü olumsuz özelliklerin tümünün, eksiksiz hepsinin doğduğunu durmadan görmekteyiz; ve biz, ancak proletaryanın örgüt ruhunun ve disiplininin dinlenme bilmez, kesintisiz, uzun ve inatçı bir mücadelesi iledir ki, yavaş yavaş bu kötülüğün üstesinden gelmekteyiz.

Besbelli ki, burjuvazinin egemenliği altında, partimiz içindeki, yani işçi partisi içindeki burjuva alışkanlıkları yenmek çok "zor"dur: burjuva önyargıların onarılmaz

biçimde ifsadına uğramış, kıdemli parlamenter liderleri partiden kovmak "zor"dur; mutlaka hizmetlerinden yararlanılması gereken belirli sayıda (bu sayı pek sınırlı olsa da) burjuvaziden gelme insanları proleter disiplinine boyun eğdirmek "zor"dur; burjuva parlamentosunda işçi sınıfına gerçekten lâyık olan bir proleter devrimci grup kurmak "zor"dur; sosyalist parlamenterlerin, burjuva parlemantarizminin alçaltıcı alışkanlıklarına yakalanmalarını önlemek ve bunların yığınları bilinçlendirme ve örgütlendirme görevini parlamentonun üstünde tutmalarını ve zamanlarını bu yoldaki çalışmalara hasretmelerini sağlamak "zor"dur. Bu iş, Rusya'da zordu, ve burjuvazinin çok daha güçlü olduğu, burjuva demokratik geleneklerin vb. çok daha güçlü olduğu Batı Avrupa'da ve Amerika'da çok daha zordur.

Ama bütün bu "güçlükler", proletaryanın, hem proleter devrim sırasında, hem de proletaryanın iktidarı almasından sonra zaferini gerçekleştirmek için, mutlaka çözümlemesi gereken tamamen aynı nitelikteki sorunların yanında çocuk oyuncağıdır. Gerçekten pek büyük olan bu görevler yanında, proletarya iktidarı altında, milyonlarca köylüyü, küçük patronu, yüzbinlerce memur ve müstahdemi, burjuva aydını eğitmek, bunların hepsini proletarya devletine ve proleter yönetimine tâbi kılmak, onların burjuva alışkanlık ve geleneklerinin üstesinden gelmek gibi muazzam görevler yanında, burjuva egemenliği altında, bir burjuva parlamentosunda gerçek bir proleter partisinin gerçekten sosyalist hizbini kurmak çocuk oyuncağıdır.

Eğer "sol" anti-parlamenter arkadaşlar, daha şimdiden bu kadar küçük bir zorluğu yenmesini öğrenmezlerse, proletarya iktidarını gerçekleştiremeyeceklerini, burjuva aydınları ve burjuva kurumları [proleter yönetimine] en büyük ölçüde tâbi kılamayacaklarını ve değiştiremeye-

ceklerini kesin olarak söyleyebiliriz; ya da bunlar, *eğitimlerini acele tamamlamak* zorunda kalacaklardır, ve bu *acele* etme zorunluluğu, proletaya için zararlı olacak, onların normalden çok yanlışlıklar yapmalarına, ortalamanın üstünde beceriksizlikler ve başarısızlıklar göstermelerine vb. neden olacaktır.

Burjuvazi iktidardan düşürülmedikçe ve ondan sonra da küçük işletme ve küçük meta üretimi, tam olarak ortadan kalkmadıkça, burjuva atmosferi, mülkiyet alışkanlıkları, küçük-burjuva gelenekleri, işçi hareketi dışında olduğu gibi içinde de, sadece bir eylem kolunda, parlamenter eylem kolunda değil, ama zorunlu olarak toplumsal hayatın bütün alanlarında proletaryanın çalışmalarına zarar verecektir. Ve ergeç hesabını mutlaka ödememiz gerekecek olan en büyük yanılgı, bu alanlardan herhangi birinde "can sıkıcı" *şu* veya *bu* göreve ya da zorluğa sırtını dönmek, ondan kaçmaktır. İstisnasız bütün eylem alanlarında çalışmaya kendini uydurmak gerekir, her zaman ve her yerde bütün güçlükleri, bütün burjuva alışkanlıkları, gelenekleri ve rutini yenmek gerekir. Sorunu, başka biçimde koymak ciddî bir tutum sayılamaz, çocukça bir davranıştır.

12 Mayıs 1920

V

Bu kitabın Rusça yayınında Hollanda Komünist Partisinin uluslararası devrimci politika planında bir bütün olarak davranışını, biraz gerçeğe aykırı olarak anlattım. Bunun için bu fırsattan yararlanarak Hollandalı yoldaşlarımızın bu sorunla ilgili mektuplarını aşağıda yayınlıyorum ve, ayrıca, Rusça metinde kullanmış olduğum "Hol-

landalı kürsü hatipleri (Tribünist)" kelimeleri yerine "Hollanda Komünist Partisinin bazı üyeleri" kelimelerini koyuyorum.

N. LENİN

WİJNKOOP'UN MEKTUBU

Moskova, 30 Haziran 1920

Sevgili Lenin Yoldaş,

Biz, Üçüncü Enternasyonalin II. Kongresine gelen Hollanda delegasyonunun üyeleri, nezaketiniz sayesinde, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı* adlı kitabınızı, Batı Avrupa dillerinde yayınlanmadan önce görebildik. Bu kitapta yer yer Hollanda Komünist Partisinin bazı üyelerinin uluslararası politikada oynadıkları rolü doğru bulmadığınızı belirtiyorsunuz.

Bu böyle olmakla birlikte, bu üyelerin sorumluluğunun Komünist Partisine yüklenmesini protesto etmek zorundayız. Bu, gerçeğe tamamen aykırıdır. Üstelik, bu, haksızlıktır da, çünkü Hollanda Komünist Partisinin bu üyeleri, partimizin her günkü eylemine pek az katılmakta ya da hiç katılmamaktadırlar; üstelik bunlar, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, Komünist Partisinin ve bu partinin organlarının karşı çıkmış oldukları ve bugüne kadar en etkin biçimde karşı çıkmaya devam ettikleri bu muhalefet sloganlarının partimiz tarafından uygulanmasını sağlamaya çalışmaktadırlar.

Kardeşçe selâmlar.
Hollanda Delegasyonu Adına
D. I. Wijnkoop

1920 Nisan-Mayısında yazıldı.
1920 Haziranında kitap halinde yayınlandı.

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] Bu kitap, Komünist Enternasyonalin II. Kongresinin açılışı nedeniyle yazılmış ve delegelere sunulmuştu. Genç komünist partilerin devrimci mücadelelerinde doğru yolu bulmalarını sağlamak ve ilk adımlarında yapmış oldukları yanlışları düzeltmek ve bütün ülkelerin komünistlerine zengin bolşevik deneyini ve Bolşevik Partisinin strateji ve taktiklerini tanıtmak amacı taşıyordu. Bu denemedeki en önemli öneri ve tezler, Komünist Enternasyonalin II. Kongresinin kararlarının temelini oluşturdu.

Bu çalışmalarının çoğunu Lenin, Nisan 1920'de (elyazmaları 27 Nisanda hazırdı) yapmıştı ve "Ek"i, 12 Mayısta, kitabın tashihlerini yaptığı sırada yazdı. Kendisi, Kongrenin toplanma zamanında hazır olmasını sağlamak için, kitabın matbaaya verilmesini ve basımını denetledi.

Kitap halinde, Rusya'da, 12 Haziran 1920'de çıktı ve hemen he-

men aynı zamanda (Temmuz 1920) Sovyet Rusya'da Fransızca ve İngilizce olarak basıldı. 1920'nin ikinci yarısında Hamburg ve Berlin'de Almanca, Londra ve New York'ta İngilizce, Paris'te Fransızca ve Milano'da İtalyanca basımı yapıldı. Kasım 1920'de Büyük Britanya Komünist Partisi Yönetim Kurulu yayınladığı bir broşürde, Lenin'in kitabının basımı ilân edilerek, şöyle denmekteydi:

"Komünist Partisi, Lenin'in eserlerinin belki de en önemlisini, ama kuşkusuz en ilgincini yayınlamış bulunuyor.

" *'Sol' Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı* zaman zaman sert anlaşmazlıklara yol açan, çok tartışmalı sorunları içeren bir kitap olması nedeniyle, işçi hareketi içindeki bütün aktif kimseler için mutlaka gereklidir.

"Lenin, devrimci taktikleri ayrıntılarıyla araştırmakta ve parlemantarizm, Komünist Partisinin İşçi Partisiyle ilişkileri, sendikalar ve İngiltere'deki genel durum gibi sorunlara cesaretle eğilmektedir. Yalnız bununla da kalmamakta, Kıta Avrupasının çeşitli partilerinin programları, siyasetleri ve eylemlerini eleştirici bir gözle incelemekte, okuyucuya uluslararası durumun görünümünü vermektedir, bu nedenle zamanımızın yoldaşlarına çok yararlıdır.

"Kuşku yok ki, kitap, öğretiye pek büyük bir açıklık getirecek ve istenen birliğin sağlanması yolunda maddî destek olacaktır."

Lenin'in *"Sol" Komünizm*'i geniş ölçüde yaygınlaşmıştır; yayımının kırkıncı yıldönümü nedeniyle toparlanan tamamlanmamış verilere göre, kapitalist ülkelerde, kitabın 16'sı İngilizce olmak üzere 22 dilde, 106 basımı yapılmıştır.

Bu kitabın elyazıları, Lenin'in kendi yazısıyla düzeltilmiş daktilo edilmiş bir örneği ile birlikte Parti Merkezinin Marksizm-Leninizm Enstitüsü Arşivlerinde bulunmaktadır. Elyazmalarında *"(Marksist Strateji ve Taktikler Üzerine Popüler Bir Tartışma Girişimi)"* adı altında bir alt başlık vardır ve bunu, Lloyd George'a alaylı bir ithaf izlemektedir: "Bu küçük kitabı, hemen hemen marksist, ve herhalde bütün dünyanın komünist ve bolşevikleri için son derece yararlı 18 Mart konuşmasına bir saygı armağanı olarak çok saygıdeğer Mr. Lloyd George'a ithaf ediyorum." Lenin hayatta iken kitapta yayınlanan basımlarında altbaşlık ve ithaf bulunmamaktadır.

s. 3

[2] *Lena olayları.* — 1912 Nisanında Sibirya'daki Lena Altın Madenlerinde, işçiler, Çarın askerî birlikleri tarafından kitle halinde öldürülmüşlerdi. s. 18

[3] *Longuettisme.* — Jean Longuet'nin yönettiği Fransa Sos-

yalist Partisi içindeki merkezci akım. Birinci Dünya Savaşında longuettistler barışçı bir tutumu benimsediler. Rusya'da Ekim Sosyalist Devriminin zaferinden sonra proletarya diktatörlüğünden yana olduklarını ilân ettiler; 1920 Aralığında longuettistler "İkibuçuğuncu" diye nitelendirilen enternasyonale katıldılar ve bu enternasyonal dağıldıktan sonra İkinci Enternasyonale yeniden girdiler. s. 19

[4] *Independent Labour Party* (İngiltere Bağımsız İşçi Partisi). — 1893'te kurulmuştur. Başında James Keir-Hardie, R. MacDonald ve başkaları bulunuyordu. 1914'te, ilkönce savaşa karşı vaziyet aldı (13 Ağustos Manifestosu). Ama 1915 Şubatında bağımsızlar, Antant ülkeleri sosyalistlerinin Londra Konferansı tarafından alınmış olan kararına katıldılar. 1919'da Üçüncü Enternasyonalin kurulmasından sonra, sola dönmüş olan parti kitlelerinin baskısı altında, İkinci Enternasyonalden ayrıldılar. 1921'de bağımsızlar, İkibuçuğuncu Enternasyonale giriyorlar ve bunun dağılmasından sonra da yeniden İkinci Enternasyonale katılıyorlar. Aynı yıl içinde, Partinin sol kanadı ayrılarak, Büyük Britanya Komünist Partisiyle birleşti. s. 19

[5] *Fabianlar.* — *Fabian Society*'nin (Fabian Derneği) üyeleri. 1884'te kurulan ve adını Cunctator (savaşı ılımlı kılan) diye anılan Romalı General Fabius'tan alan dönüşümcü İngiliz örgütü. Fabian Derneği, daha çok, proletaryanın sınıf mücadelesinin gereğini reddeden, proleter devrimine kesin olarak karşı çıkan ve küçük dönüşümlerle kapitalizmden sosyalizme derece derece geçilebileceğini iddia eden burjuva entelektüellerin örgütüydü. Bu dernek, İşçi Partisi kurulduktan sonra ona katıldı. *Fabian Society,* Lenin'e göre, "liberal işçi oportünizminin ve siyasetinin en mükemmel ifadesiydi". s. 19

[6] *Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi.* — Bu parti, Nisan 1917'de kurulmuştur. Ekim 1920'de Halle Kongresinde bu parti içinde bir bölünme oldu. Aynı yılın Aralık ayında, partinin üyelerinin büyük bir kısmı Alman Komünist Partisine katıldılar. Geri kalanlar eski Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi adını muhafaza eden bir parti kurdular. 1922'de, bağımsızlar, Alman Sosyal-Demokrat Partisine yeniden katıldılar. s. 20

[7] Bkz: Lenin'in, "Alman İşçi Hareketinde Taklit Edilmemesi Gereken Şeyler" başlıklı yazısı (*Seçme Eserler,* İngilizce, New York, 1943, c. IV, s. 334-38). s. 25

[8] *Spartakistler.* — Ocak 1916'da Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan Spartakus Ligasi üyeleri. Birinci Dünya Savaşının

başında K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring ve C. Zetkin gibi sol Alman sosyal-demokratları tarafından örgütlendirildi. Bu örgüt, Alman işçi hareketinin tarihinde önemli ve olumlu bir rol oynamıştır. Ocak 1916'da sol Alman Sosyal-Demokratları Konferansında, bu grup, R. Luxemburg'un kaleme aldığı, uluslararası sosyal-demokrasinin görevlerini tanımlayan tezleri kabul etti. Bu grup, yığınlar arasında, emperyalist savaşa karşı, devrimci bir propaganda yürütüyor, Alman emperyalizminin ilhak politikasını ve sosyal-demokrasinin liderlerinin ihanetini suçluyordu. Alman "solları", Lenin tarafından bazı noktalarda eleştirilmiştir. (Bkz: "Junius'un Broşürü Hakkında", "Proleter Devrimin Askerî Programı", *Bütün Eserleri,* Rusça, c. 22 ve 24.) 1917'de "Enternasyonal Grubu", bir merkezci örgüt olan Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisine, kendi örgütünü muhafaza ederek katıldı. Almanya'da 1918 Kasım İhtilâlinden sonra "bağımsızlar"dan ayrıldı ve aynı yılın aralık ayında Alman Komünist Partisini kurdu. s. 25

[9] *Labouristes* sözcüğüyle, Lenin, İngiliz İşçi Partisi üyelerini kastediyor. *Labour Party* 1900 yılında, sendikaların, sosyalist örgüt ve grupların, parlamentoda işçi temsilini sağlamak üzere aralarında birleşmeleriyle kuruldu. Başlangıçta "İşçi Temsil Komitesi" adını taşıyan bu gruplaşma 1906'da *Labour Party* (İşçi Partisi) adını aldı. s. 29

[10] *Kerenski.* — Büyük Ekim Sosyalist Devriminin iktidardan düşürdüğü Rusya burjuva Geçici Hükümetinin başbakanı.

Kolçak ve *Denikin* yabancı müdahale kuvvetlerinin yardımıyla karşı-devrimci ordulara kumanda etmişler, Sovyet Cumhuriyetine karşı içsavaş açmışlardır. s. 31

[11] *Kadetler* (Anayasacı Demokrat Parti). — Rusya liberal burjuvazisinin başlıca partisi. Kadetler, bir yandan "halkın özgürlüğünün" partisi olduklarını ilân ederken, öte yandan otokratik iktidarla, çarlığı bir meşrutî krallık halinde muhafaza etmek için uzlaşma arıyorlardı. s. 31

[12] *Volapik.* — Johann Martin Schlyer adında bir Güney Almanın 1879'da meydana getirdiği sunî bir dil. Pek ilgi görmemiştir. s. 35

[13] *Hollandalı "Tribünistler".* — 1907'den beri *De Tribune* adındaki gazeteyi yayınlayan Hollanda Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin solcu unsurları, Sosyal-Demokrat İşçi Partisinden çıkarılınca, 1909'da kendi partilerini kurdular (Hollanda Sosyal-Demokrat Partisi). Bunlar Hollanda işçi hareketinin sol kanadını temsil ediyorlardı ve 1918'de Hollanda Komünist Partisinin kurulmasına kat-

kıda bulundular. *De Tribune* gazetesi 1909'dan 1918'e kadar Hollanda Sosyal-Demokrat Partisinin organıydı, 1918'den sonra Komünist Partisinin organı oldu. s. 36

[14] *Horner,* Anton Panekoek'in takma adı. s. 37

[15] *Kommunistische Arbeiterzeitung* (Komünist İşçi Gazetesi). — 1919'da Alman Komünist Partisinden ayrılan "sol" komünistler (*Spartakistler*) grubunun organı. Gazete 1919'dan 1927'ye kadar yayınlandı. Alman "sol" komünistleri, kendilerini, sekter taktiklerini terk ederek Almanya Komünist Partisine katılmaya davet eden Üçüncü Enternasyonalin III. Kongresi kararına uymadılar, bu yüzden de Üçüncü Enternasyonalden ihraç edildiler. Sonraları "sol" komünistlerin liderleri soysuzlaşarak karşı-devrimci oldular. s. 37

[16] *Trudovikler.* — Birinci Devlet Dumasının köylü üyeleri tarafından Nisan 1906'da kurulan bir küçük-burjuva demokratlar grubu. Trudovikler grubu, her dört Dumada da varlığını sürdürmüştür. 1914-18 emperyalist savaşı sırasında Trudovikler şoven bir tutum benimsediler, ve Şubat 1917 Burjuva Demokratik Devriminden sonra kulakların çıkarlarının sözcüsü oldular ve karşı-devrim tarafını tuttular. s. 40

[17] 1917 Şubat Devriminden başlayarak 1919'a kadar Bolşevik Partisinin üye sayısı şöyle artmıştır: Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) VII. Konferansı sırasında (Nisan 1917 konferansı) 80 bin üye; Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) VI. Kongresinde (Temmuz-Ağustos 1917) 240 bine yakın; Rusya Komünist (Bolşevik) Partisi VII. Kongresinde (Mart 1918) 270 bin ve Rusya Komünist (Bolşevik) Partisi VIII. Kongresinde (Mart 1919) 313.766. s. 43

[18] Bkz: Lenin, *Bütün Eserleri,* 4. baskı, Rusça, c. 30, s. 230-251. s. 49

[19] Marx and Engels, *Selected Corespondance,* Moscow 1965, s. 132. s. 50

[20] *International Workers of the World* (IWW) (Dünya Sanayi İşçileri). — 1905'te kurulan bir Amerikan işçi örgütü. Eylemi, belirgin anarko-sendikalist nitelik taşıyordu: bu örgüt, proletaryanın siyasî mücadelesinin gereğini kabul etmiyor, proleter partisinin yönetici rolünü, kapitalizmin devrilmesi için silâhlı ayaklanmanın ve proletarya diktatörlüğü uğruna mücadelenin gereğini reddediyordu. IWW, Amerikan İşçi Federasyonu sendikalarında çalışmayı reddetti ve sonraları da, soysuzlaşarak, işçilerin üzerinde hiç bir etki-

si olmayan sekter bir anarko-sendikalist grup haline geldi. s. 52

[21] *İtalyan Sosyalist Partisi.* — 1892'de, İtalyan İşçi Partisi adı ile kuruldu ve 1895'de İtalyan Sosyalist Partisi adını aldı. Bu partideki sol kanat, büyük Sosyalist Ekim Devriminden sonra güç kazandı ve Ocak 1921'de Liverno Kongresinde, sollar, parti ile ilişkilerini kestiler, kendi kongrelerini toplayarak İtalyan Komünist Partisini kurdular. Faşist diktatörlük yıllarında Sosyalist Parti içinde bir sol kanat etkisi gelişti, ve 1934'te Sosyalist Partisi, İtalyan Komünist Partisi ile birleşik hareket konusunda bir anlaşmaya vardı. Bu anlaşma İkinci Dünya savaşından önce ve sonra iki parti arasında işbirliğinin temelini teşkil etmiştir. Amerikan emperyalizminin çıkarlarına hizmet eden Saragat'ın liderliğini ettiği bir sağcı grup Ocak 1947'de Sosyalist Partiden çekildi ve İtalyan İşçileri Sosyalist Partisini kurdu. s. 66

[22] *Blankistler.* — Fransız devrimcisi Louis Auguste Blanqui'nin (1805-81) izinde yürüyenlerdir. Marksizm-leninizmin klasikleri, bir yandan Blanqui'yi büyük bir devrimci ve sosyalist olarak kabul ederken, sekter ve komplocu eylem yöntemlerinden ötürü onu eleştirmişlerdir. Lenin şöyle yazar: "Blankizm, sınıf savaşını reddeden bir teoridir. Blankizm, proletaryanın sınıf savaşıyla değil, bir küçük aydın azınlığının komplolarıyla insanlığın ücret köleliğinden kurtulmasını ummaktadır." (Bkz: V. İ. Lenin, "Kongrede Varılan Sonuçların Özeti", *Seçme Eserler,* 4. Rusça baskı, c. 10, s. 360.) s. 67

[23] Friedrich Engels, "Muhaceret Literatürü, Paris Komününden Ötürü Göç Etmiş Bulunan Blankistlerin II. Programı" (Karl Marx ve Friedrich Engels, *Seçme Eserler,* Almanca baskı, Berlin, c. XVIII, s. 533). s. 68

[24] Lenin, F. Engels'in F. Sorge'ye 29 Kasım 1886 tarihli mektubunu kastetmektedir. Engels, bu mektubunda, Amerika'ya sığınmış olan Alman Sosyal-Demokrat mültecilerini eleştirerek, teorinin, bunlar için "bir eylem kılavuzu olmayıp, bir dogma olduğunu" yazmaktadır. s. 73

[25] N. G. Çernişevski, *Seçme İktisadî Yazılar,* Rusça baskı, 1948, c. II, s. 550. s. 73

[26] *British Socialist Party* (İngiliz Sosyalist Partisi). — Sosyal-Demokrat Federasyonla diğer sosyalist grupların birleşmesi sonucunda 1911'de Manchester'de kuruldu. Hyndman, Quelch, Mann ve ötekiler tarafından yönetilen parti, propagandasını marksist bir zihniyetle yürütüyordu. Üyelerinin azlığı ve emekçi yığınlarla bağlantı kuramaması bu örgüte sekter bir karakter vermiştir. s. 81

[27] *Socialist Labour Party* (Sosyalist İşçi Partisi). — Sosyal-Demokrat Federasyonu terkeden bir sol sosyal-demokrat tarafından 1903'te kurulmuştur. *South Wales Socialist Society* (Güney Galler Ülkesi Sosyalist Derneği). — Daha çok Galli madencilerden kurulu dar bir gruplaşma. *Workers' Socialist Federetion* (İşçi Sosyalist Federasyonu). — Daha çok "Kadınların Seçim Haklarını Savunma Derneği"nden gelme kadın üyelerden kurulu az sayıda üyesi bulunan örgüt. Bu "sol" örgütler Büyük Britanya Komünist Partisi kurulduğu zaman (kuruluş kongresi 31 Temmuz — 1 Ağustos 1920'de yapıldı), bu partiye katılmayı reddettiler, çünkü, partinin programında parlamenter seçimlere katılmaya ve *Labour Party*'ye katılmaya davet niteliğinde maddeler vardı. Güney Galler Sosyalist Derneği ve İşçi Sosyalist Federasyonu (ki bu iki örgüt adlarını değiştirerek sırasıyla Komünist İşçi Partisi ve Komünist Partisi adlarını almışlardı) Büyük Britanya Komünist Partisinin Ocak 1921 kongresinde bu parti ile birleştiler ve parti, Büyük Britanya Birleşik Komünist Partisi adını aldı. *Socialist Labour Party*'nin yöneticileri katılmayı reddettiler. s. 81

[28] *Dreyfus davası.* — 1894'de Fransa'da gerici-kralcı askerî klik tarafından Fransız Genel kurmayında bir Yahudi subay olan Dreyfus'a karşı tertip edilen bir dava. Sahte belgelere dayanılarak casusluk ve vatana ihanetle suçlanan Dreyfus müebbet hapis cezasına mahkûm edilmişti. Mahkûmiyet hükmünün yeniden gözden geçirilmesi için yapılan geniş kampanya, cumhuriyetçilerle kralcılar arasındaki çetin mücadelenin damgasını taşıyordu ve 1906 yılında Dreyfus'un beraati ile sonuçlandı. s. 108

[29] *Kapp-Luttwitz Darbesi.* — Almanya'da Mart 1920'de Kapp, Luttwitz ve başka kralcıların giriştikleri bir karşı-devrimci hükümet darbesi. Berlin işçilerinin enerjik karşı koyması sayesinde komplo birkaç gün içinde bastırıldı. s. 119

[30] *Augias'ın ahırları,* ahlâksızlığın ve pisliklerin yığıldığı yer anlamına kullanılır. Yunan mitolojisine göre Augias'ın ahırı 30 yıl temizlenmeden bırakılmış ve Heraklis tarafından bir günde temizlenmiştir. s. 121

[31] *"Sovyet" "avukatları".* — Şubat 1918'de İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Vekilleri Sovyetlerine bağlı olarak teşkil eden avukatlar kollegyumları. Bunlar Ekim 1920'de feshedilmiştir. s. 127

say
500 000